§ ÖYKÜ

Aslı Erdoğan

Mucizevi Mandarin

ASLI ERDOĞAN

Kitapları İngilizceden Arapçaya pek çok dile çevrildi, tiyatroya, dans tiyatrosuna ve baleye uyarlandı, Serra Yılmaz tarafından Milan La Scala'da seslendirildi. "MAHPUS" adlı öyküsü Fransa'da filme dönüşmekte.

Sait Faik, Yunus Nadi, Dünya Yılın Kitabı ödülü ("Hayatın Sessizliğinde"). Deutsche Welle gibi ödüllerin yanı sıra pek çok burs kazandı, 2012'de Zürih Şehir Yazarı seçildi, Norveç Lillehammer Edebiyat Festivali'nin ana konuşmasını yaptı (2011).

Fransız *Lire* dergisi tarafından 'Geleceğe Kalacak 50 yazar' arasında gösterilen Aslı Erdoğan'ın yapıtları birer 'çağdaş klasik' olarak nitelendirildi. *Le Monde*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Neue Zürcher Zeitung*, *die Welt*, *der Freitag*, *die Presse*, *der Tagesspiegel* gibi gazetelerde ve *Lire*, *die Berliner Literaturkritik* gibi başlıca edebiyat dergilerinde Aslı Erdoğan'ın yapıtları üzerine yüzden fazla çalışma, makale ve söyleşi, Ingo Arend, Ruth Klüger, Barbara Frischmuth gibi önemli yazarların değerlendirmeleri yayımlandı. *Mucizevi Mandarin* İsveç'te yılın kitapları arasına seçildi, *La Libre Belgique*, yazarı Antonin Artaud ve Malcolm Löwry ile kıyaslarken, Norveç *Aftenposten* gazetesi şu cümleyle değerlendirdi.

"Joyce ve Dublin, Kafka ile Prag nasıl birbirinden ayrılamazsa, bundan böyle Aslı Erdoğan ve Rio da birbirine aynı kopmaz bağlarla bağlanacak."

Yazarın Sait Faik ödüllü son kitabı *Taş Bina ve Diğerleri* önümüzdeki aylarda İsveç, Norveç ve Fransa'da yayımlanacak.

Everest Yayınlarındaki kitapları: *Hayatın Sessizliğinde, Kabuk Adam, Mucizevi Mandarin, Bir Kez Daha, Kırmızı Pelerinli Kent, Bir Delinin Güncesi, Taş Bina ve Diğerleri*

MUCİZEVİ MANDARİN

Aslı Erdoğan

§

Yayın No **400**
Türkçe Edebiyat **110**

Mucizevi Mandarin
Aslı Erdoğan

Kapak tasarım: Utku Lomlu

© 1996, Aslı Erdoğan
© 2006; bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: 1996, Mitos Yayınları
2. Basım: 1998, Adam Yayınları
3. Basım: 2001, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
4-6. Basım: Mayıs 2006-Ekim 2010, Everest Yayınları
7. Basım: Şubat 2013, Everest Yayınları
8. Basım: Eylül 2014, Everest Yayınları

ISBN: 978 - 975 - 289 - 310 - 8
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

YİTİK GÖZÜN BOŞLUĞUNDA 1
Bir Aşk Öyküsü 27
Sergio ve Michelle 39
Hüzünlü Kahveler 43
Mucizevi Mandarin 49
Sergio ile Konuşmalar 51
Sırp Lokantası ve Michelle 57
Yitik Gözün Boşluğunda 61
Bir Ayrılık Öyküsü 64
Köprü 67
Göçmen Semti ve Nefret Sokağı Söylenceleri 70

MEKTUP, SİZE 81

GİDERKEN 87

AYNANIN DİBİNE YOLCULUK (İMGELER) *93*

UNUTULMUŞ TOPRAKLAR 99
I: Varlık 101
II: Gökyüzü 103
III: Ağaçlar 104
IV: Yokluk 105
V: Unutulmuş Topraklar 107

GEÇMİŞ ÜLKESİNDEN BİR KONUK 109

MUCİZEVİ MANDARİN

Yitik Gözün Boşluğunda

Bir bakışta Türk olduklarını anlamıştım. Orta Avrupa'nın Fransızca konuşulan bu tarihi kentine, bir resim sergisine ya da film festivaline katılmak için gelmişlerdi büyük olasılıkla. Dördü de sanatçı görünümlü, yani uzun siyah saçlı, gözlüklü, sakallı ve kadife pantolonluydu. Ayakta duramayacak kadar sarhoştular. Eski Kent'in dar, dik yokuşlu sokaklarından birinde, yeni nesil punkların devam ettiği gece kulübünün önüne mevzilenmiş, kutu kutu biraları, gürültü patırtıları ve taşkınlıkları ile tam anlamıyla yolu kesmişlerdi.

Yabancı ve daha özgür bir ülkede bulunmanın verdiği vurdumduymazlık alkolle birleşmiş, her an yargılandıkları, "imajlarını" korumak zorunda bırakıldıkları toplumdan üç bin kilomet-

re uzakta olmak başlarını döndürmüştü. İyice dağıtmışlardı anlayacağınız. Gelen geçen her kıza takılıyor, kimsenin anlamadığını varsaydıkları için Türkçe, yakası açılmadık laflar atıyor, her türlü edepsizliği yapıyorlardı. Sanatsal kaygıları günbatımının gerisinde kalmıştı; gece, daha temel, daha yaşamsal sorunları, tek sözcükle cinselliği öne çıkarmıştı. Tensel mutlulukların, kolay zaferlerin izini sürüyorlardı.

Beni fark ettiklerinde epeydir inceliyordum onları, bu yüzden dördünün birden, hemen hemen aynı anda, karanlıkta cisimlenişimi algıladıklarını anladım. Bir cumartesi gecesi, Eski Kent'in parke taşlı, çok az aydınlatılmış yokuşlarında bir hayalet gibi dolaşan, ufak tefek, zayıf bir kadındı karşılarına çıkan. Sokak lambalarının solgun ışığında sarışın, otuz yaşında bile olmamasına rağmen çökmüş, biraz esrarengiz, biraz trajik, yorgun bir kadın. Neredeyse bir roman kahramanı.

Konuştuklarını duyamıyordum artık, içgüdüsel bir biçimde seslerini alçaltmışlardı, varlığım tedirgin etmişti onları. Bir anda ilgilerinin odak noktası olmuştum. Dörtlü yavaşça bana doğru yaklaşmaya, bir amip gibi bölünmeye başladı. Sokak lambası ansızın yüzümü aydınlattı ve karanlığın içine boş yere saklamaya çalıştığım sargıları ortaya çıkardı. Sol gözümü bütünüyle yutmuş, yüzümün ortasında derin bir uçurum açmış sargıları...

"Aa, kızın gözüne bak be!"

"Kızın gözü yok, şuraya bak!"

"Yazık, yaa!"

"Ne olmuş acaba? Kaza filan geçirmiştir."

(Duyamadığım cümleler, ünlemler, varsayımlar...)

"Yazık, güzel kızmış halbuki!"

Bu son cümleyi gerçekten işittiğimden pek emin değilim, belki de o pek zavallı, iltifat açlığı çeken egomun kulaklarıma bir armağanıdır.

İçlerinden biri, en cesurları bana doğru yürüdü ama çok yaklaşmamaya özen gösteriyordu. Belki sakat gözüm bir canavar

gibi üzerine atlar, ona da ölümcül bir virüs bulaştırırdı. Kadife gibi bir sesle, Türkçe, "Geçmiş olsun," dedi. Ben de anadilimde karşılık verdim.

"Teşekkür ederim."

Hiç durmaksızın yoluma devam etmeden önce, şaşkınlığından elindeki kutu birayı düşürdüğünü gördüm. Az sonra rüzgâr, son birkaç Türkçe söz daha taşıdı bana.

"Kız Türkçe konuştu, değil mi? Yanlış mı duydum? Kız Türkçe mi konuştu?"

Gece yarısı Cenevre'nin Eski Kent'i: Parke taşlı yollar, heykeller, çeşmeler, sarı-beyazlı ışıklı cam fenerlerden sokak lambaları, vitrinleri aydınlatılmış dükkânlar, antikacılar, sahaflar, galeriler... Eski haritalar, pullar, geçen yüzyılda basılmış kitaplar, şamdanlar, avizeler, piyanolar, daktilolar, gramofonlar, biblolar, Çin kutuları, Afrika heykelcikleri, Venedik maskeleri, Meryem Ana ve çarmıhtaki oğlu, Japon lambaları, yazı masaları, porselen çay takımları, gümüş küllükler, şişko Buda'lar, kristal filler, Hint kumaşları... Düş gücünü okşayan bin bir türlü nesne arasında nedense bir teki bile bana İstanbul'u, çocukluğumu ve kesinlikle mutsuz, coşkusuz, boşa harcanmış gençliğimi hatırlatmıyor. Sadece ve sadece kaldırımlarda arada bir rastladığım atkestaneleri...

Göztepe'deki ahşap bir köşkten bozma ilkokulumun bahçesi sonbaharda boydan boya atkestaneleri ile kaplanırdı. Kendimle özdeşleştirdiğim için olacak, bu dikenli, kaba saba isimli, yenilip yutulamayan meyveye akıldışı bir düşkünlüğüm vardı. Aslında beş yaşında yediğim bir çifteden beri atlardan ölesiye korkardım, kestaneyi de ağzıma koymazdım. Sonbahar ise yaz tatilinin sonundan başka bir anlam taşımayan can sıkıcı bir mevsimdi. Ne de olsa küçük bir çocuktum, dökülen yaprakların yetişkinlere çağrıştırdığı geçmişe özlem, romantizm, aşk gibi kavramlardan habersizdim.

Gel gelelim şimdi, karşıma ne zaman kuzey ikliminin yabancısı atkestaneleri çıksa, yuvarlanarak, çalılıklara takılarak, kayalarla dolu yamaçtan inip bir ırmağa ulaşırcasına geçmişime geri dönüyorum.

Küçük bir çocukken -kulağıma komik geliyor doğrusu ama ben de bir zamanlar küçük bir çocuktum- dünyanın kahverengi gözlülere değişik görünüp görünmediğini merak ederdim. Benim gözlerim mavi-gri, aslında maviden çok gri. Çok satan aşk ve casus romanlarının erkek kahramanları, hep sert ve keskin bakışlı, "karakter sahibi" ve her nedense gri gözlüdür. Polisiye romanlarda da katillerin çoğunun gri gözlü olduğu istatistiksel olarak saptanabilirdi herhalde; gri, şüphenin, esrarın, tıkır tıkır işleyen ölümcül bir beynin rengi olarak sunulur. Artık yeterince büyüdüm, en azından dünyayı başkalarından farklı görüyorsam, bunun nedeninin gözlerimin rengi olmadığını bilecek kadar. Ben büyüdükçe gözlerim de maviden griye dönüştü. Mavi renkli çocuk, duman renkli bir kadın şimdi; gizemli roman kahramanları kadar olmasa bile kuşku dolu üstelik.

Çocukluğuma ilişkin bir noktanın daha açıklığa kavuşması gerekiyor; o da, daha o zamanlarda bile içimde bir tutam delilik taşıdığım. Şu çileli, bereketli, köhne dünyamızın düş kırıklıklarına dayanamayıp da deliliğin acıya dayanıklı avuntusuna sığınanlardan değilim, sonradan görme delilerden yani. Benim hiç-

bir nesnelliği, bilimselliği olmayan delilik sınıflandırmalarım vardır: Aristokrat deliler, deliliğini satışa sunmadan önce pazar ve imaj araştırması yapanlar, yaratıcılığın baş koşulu saydıkları için zorla delirenler... Bense sınırlarda arada bir dolaşıp da mayınlı alanı aşmaya bir türlü cesaret edemeyenlerdenim. Delilik benim anlatacağım bir öykü değil. Bir öykü bile değil.

Küçük bir çocuk değilim artık ama başka gözlerin dünyayı nasıl gördüğünü hâlâ öğrenemedim. Oysa sağ gözüm, sağlam gözüm, eşini kaybetmemiş diğer göz teklerine göre çok daha bilge, deyim yerindeyse, görmüş geçirmiş bir eski tüfek o. Hatta biraz çok bilmiş de denilebilir, diğer göze ait gerçekliği -bu da üstünkörü bir hesapla gerçekliğin yarısı- iç ediyor.

"Kral Oidipus'un bir gözü fazlaydı." Akıl hastanesinde yatarken böyle demiş Hölderlin. Son aylarda kafama takılan soru şu: Oidipus'un bir gözü oyulmadan önce mi, yoksa sonra mı fazlaydı? Hölderlin'in bu olağanüstü gizemli cümlesini yorumlayamam elbette ama yitik gözümün, sol gözümün bulmacayı çözdüğünü, akıldan, bellekten ve söylencelerden yardım almaksızın, kendi başına sırrı keşfettiğini sezebiliyorum.

"Aşkın bir gözü fazladır," der Mahabarata, "Aşkın bir gözü fazladır."

Cenevre'nin sokaklarında, günün ilk ışıklarına değin süren gece yolculuklarıma Sergio ile beraberken başlamıştım. Onunla geceler boyu ya sevişir ya da sokak sokak dolaşır, durmamacasına konuşurduk. Cenevre'nin sessiz, ıssız, gizemli sokaklarını, puslu sokak lambalarının hiçbir zaman tam aydınlatamadığı küçük köprülerini, Leman Gölü kıyısındaki bakımlı, çimen kokulu parklarını, sabaha dek açık bar ve büfelerini, köprü altlarında sevişen ve esrar içen çiftlerini, istasyonda sabahlayan alkoliklerini, gürültü patırtının yirmi dört saat kesilmediği, Portekizli ve İspanyol mevsimlik işçileri barındıran, gitar ve yumruk sesleriyle dolu Latin mahallesini, iki ırmağın kesiştiği "La Jonction"u hep ondan öğrendim. Bir şehir, ancak içinde sevdiğiniz biri olunca yaşamaya başlar.

Sergio'nun beni ilk kez öptüğü gece, ırmakların kesişme noktasındaydık. Onun "geri-dönüşsüz-yol" diye adlandırdığı, çağlayana doğru uzanan dar, beton iskeledeydik. Tam bu noktada asabi, gürültülü, coşkulu Rhône Irmağı, ağırbaşlı, sessiz-sakin, ılımlı bir başka ırmağın sarı-yeşil, çamurlu sularıyla birleşirdi. Aynı anda doyuma ulaşan sevgililer gibi çığlıklarla, bir ömür boyu bu ânı beklemişçesine kavuşurdu ırmaklar birbirine. Aysız, yıldızsız, puslu bir mayıs gecesiydi, siyah kısa eteğimle üşüyordum. Sergio kazağını çıkarmış ve bacaklarıma dolamıştı.

Son üç aydır her pazar, hiç aksatmadan her pazar öğleden sonra La Jonction'a gidiyorum. Siyah pantolonum, siyah gömleğim ve beyaz göz bandajımla kocasının mezarını ziyaret eden bir dul gibiyim. Bir ayin bu benim için, yalnızlığımın kutsanması.

Sergio'yu unuttum oysa, daha doğrusu onu artık acı çekmeksizin hatırlayabiliyorum. Çift-gözlü dönemlerime, yani milattan önceme ait, gerçekliğini hemen hemen yitirmiş bir anı artık o. Her pazar Irmak Kavuşumu'na gitmemin onunla bir ilgisi olduğunu bile sanmıyorum. Olsa da hiç önemi yok. Bütün bunlar için çok geç.

Sergio, o gece bana ilk kez sarıldığında, beni kendine doğru çekip neredeyse zorla başımı göğsüne yasladığında, korkuyla irkilmiş, uzaklaşmaya çalışmıştım. Beni sıkı sıkı yakalamış, gitmeme izin vermemişti ve saçlarımı okşayarak şöyle demişti:

"Korkacak hiç ama hiçbir şey yok."

Bir an düşünmüştüm. Elbette haklıydı, korkacak ne olabilirdi ki? Gene de başımı uzun süre göğsüne saklamış, ilk öpüşmenin endişesiyle gözlerimi kaldırmaya cesaret edememiştim. Belki yarım saat, belki bir saat, belki de daha uzun bir süre saçlarımı okşamıştı.

Şimdi o her şeyi başlatan cümleyi buruk bir alayla hatırlıyorum:

"Korkacak hiç ama hiçbir şey yok."

Cenevre, geceleri sokaklarda gelişigüzel dolaşmak için bulunmaz bir yerdir. En başta, son derece, hatta insanı sıkacak denli güvenlidir. İsviçre'nin yüzlerce yıllık zenginliğinin kaynağı bankalar bu kentte olduğu için, iyi örgütlenmiş polis kuş uçurtmaz. Ortalıkta polis otosu ya da üniforması çok ender gözükse de, iktidarın sisler içindeki demir eli, herkesin, özellikle de yabancıların hep ensesindedir. Ayrıca, geceleri saat ondan sonra ancak küçük kuzey kentlerinin olabileceği denli ıssızdır; göçmen mahalleleri ya da fuhuş merkezleri dışında, sokaklarda in cin top oynar. Cuma ve cumartesi geceleri beş yıldızlı otellere, barlara, lokantalara doluşan şık giyimli kalabalık, bankacılar, işadamları, diplomatlar, Arap şeyhleri vb, arabalarından sadece

park yerlerinde indiklerinden, kaldırımlar benim gibi çulsuz yabancılara kalır. Zaten dünyanın neresinde olursa olsun, gece yarısından sonra sokaklarda bir başına dolaşan kesinlikle yabancıdır. Kendisine hiç de kucak açmamış bu yeni diyarı, karanlığı da ardına alıp yabani yabani seyretmekte, onu buralara dek kaçırtmış geçmişin ağır yüküyle iki büklüm, ha bire dolanmaktadır. Bir zamanlar katlanamadığı ülkesi, şimdi yitik, düşsel bir cennete dönüşmüştür, ama artık o, düşlerine de inanamaz. Acılarla dolu bir geçmiş ve korkutucu gelecek arasında donup kalmış, içinde bulunduğu âna da bir türlü ulaşamamaktadır. Kaçtığını sanırken asıl şimdi kapana kısılmıştır. Göçmenliğe dair söyleyebileceğim tek iyimser söz şu: İnsana hayatı bu denli iyi belleten bir başka deneyim bilmiyorum. Gece yürüyüşlerime her defasında Eski Kent'ten başlarım. Bu ismi bir bakıma ben takmış sayılırım, çoğu kişi bu semte kısaca Kent Merkezi der. Parke yolları, dik açılarla birbirini kesen dar sokakları, ansızın beliren ufak meydanları, çeşme, fiskiye ve heykelleri, soluk kesen dimdik yokuşları, gizli geçit ve tünelleri ile Eski Kent beni büyüler, zaman dışına atar. Ortaçağ'dan beri bu sokakları adımlamış şövalyelerin, rahiplerin, bilginlerin, tüccarların kayıp izlerinin peşi sıra gider, bir yüzyıldan ötekine yürür dururum. Aydınlatılmış antikacı vitrinlerini seyreder, arada bir camlardaki tek gözlü yansımama dalar kalırım; çeşmelerin kenarında oturur, sigara içerek kendi kendimle konuşurum, heykellere dokunurum. Yalnızlık ve sessizlik beni gerçeklikten geri dönülemeyecek denli uzaklaştırmaya başladığında, kendi varoluşum bile kuşkulu bir görünüme büründüğünde, sabah üçe dek açık kafelerin ve barların bulunduğu meydana gider, sütlü kahve ısmarlar ve yazarım. Yazarken ayrı bir varlığa, bir göze dönüşürüm ve yalnızca bir bakış olduğum sürece daha farklı bir gerçeklik kazanırım.

Dokunulduklarında yok olan silfidlerden daha nazlıdır benim uykum, onu düşlediğim an kaybolur gider. Bu yüzden ben de sokakları adımlamaya devam ederim. Göl kıyısına iner, Rhô-

ne Irmağı'ndaki küçük köprülerin birinden karşıya geçer ve sabahın ilk saatlerini kentin fuhuş ve uyuşturucu merkezi Paki'de karşılarım. Rousseau Adacığı'nı, eşcinsel çiftlerle dolu İngiliz Parkı'nı, Cenevre'yi Cenevre yapan, lüks barlarla, otellerle, lokantalarla dolu caddeleri bütünüyle atlarım. Karanlıkları, gölgeleri, eskiyi, yasadışını seçerim ben. Düşü gerçeğe, geçmişi bugüne, acıyı umuda yeğ tuttuğum için herhalde.

On beş-on altı yaşlarındayken, yani yaşam yolculuğunun tek başına, desteksiz, sarsak adımlarını atmaya başladığım yıllarda, annem ve babam ne zaman gece dışarı çıksa, arkalarından hemen sokağa fırlardım. Saatin kaç olduğuna, gidecek yerimin olmayışına hiç aldırmazdım. Geceleri sokağa çıkmam yasaktı. Aşırı uçlar arasında sallanan sarkaçlarla dolu genç kızlığımın, beni bir cinayet işleyebilecek denli öfkelendiren, acı, isyan ve umutsuzluk gözyaşları döktüren ilk kısıtlamasıydı bu. Akşamüstleri eve dönerken batan güneşi seyreder, günbatımlarının, alacakaranlığın, yavaşça kanatlarını açmakta olan tılsımlı gecenin elimden alınışını dünyanın en korkunç haksızlığı diye yorumlardım. Karanlıktan korkmazdım, tam tersine, o benim tek suç ortağımdı. Gece yolculuklarımda hep çok önemli, çok gizli bir göreve gidiyormuş havasına bürünürdüm. Sağa sola bakmadan, hızlı, kararlı, saldırgan adımlarla yürürdüm; yüzüm o yaştaki bir kızda çok ender rastlanacak türden bir katılık taşırdı. Olağanüstü tehlikeli bir soyguna doğru yola koyulduğumu, çantamda bir silah gizlediğimi, yılbaşı gecelerinde işe çıkan yalnız bir hırsız olduğumu düşlerdim.

O zamanlar tel örgülerle kaplıydı hayatım ve ben, yaralanmak pahasına da olsa bu dikenli telleri umutsuzca parçalamaya çabalardım. Bana özgürlüğü simgeledikleri için, cinsellikten ve geceden korkmayı öğrenmem gerektiği halde bir türlü öğrenemedim. Bekâretimi kendi parmaklarımla yırtıp attım ve her fırsatta geceye koştum. Delilik de bir gölge gibi gecenin diplerine doğru izledi beni sürekli. Gölgelerin karanlıkta büyümesi gibi,

benim deliliğim de geceleri büyür, varlığımdan daha geniş bir alanı kaplardı.

Cenevre'deki ilk gecelerimde, sokaklarda, diskolarda, barlarda sevgilileriyle sarmaş dolaş yürüyen, dans eden, öpüşen, şen kahkahalar atan on üç-on dört yaşındaki kızları görünce içim cız ederdi. İlkgençlik yıllarımı benden çalmıştı Türkiye ve onları başka hiçbir ülke geri veremezdi. Zamanla, içimi acıtanın, bu kızların özgürlüklerinden de öte mutlulukları olduğunu anladım. Genç ve umut yüklü bakışlarla seyrediyorlardı dünyayı; yanlarındaki delikanlılar onları sevgiyle, hayranlıkla, tutkuyla kucaklıyordu; hiç tokat yememişler ve büyük olasılıkla bir ömür boyu yemeyeceklerdi; doğup büyüdükleri topraklar gelişip serpilmelerini, gerçek boylarına erişmelerini, mevsimi geldiğinde çiçek açmalarını sağlayacaktı. Daha şimdiden küçük birer tanrıçaydı hepsi. Ülkemdeki erkekler kadınlara böyle bakmıyor, böyle davranmıyordu. O yaşlardaki ilk ilişkilerimden aklımda kalan, "ne koparsan kârdır" türünden bir cinsellik, nedenini bir türlü çözemediğim aşağılanmalar, karşımda beliren zorbalar, timsahlar, cadı yakma törenleri, orospu yaftalarıydı.

Avrupa'nın orta yerinde bile Ortadoğulu kadınları bir bakışta ayırt edebilirim. Hepimizin gözlerinde derin bir korku ve hüzün var. Özgüvenimizi hiçbir zaman kazanamamışız, gururumuz Rasputin gibi yaralarla dolu. Batılı kadınların bedenlerini taşıyışından eser yok bizde. Avrupa'daki ilk birkaç ayım işte bunları keşfetmekle, kısacası içinde doğup büyüdüğüm toplumun bana kaybettirdiklerinin faturasını çıkarmakla geçti. Gel gelelim günün birinde, her nasılsa elime geçmiş bir Boğaziçi Limon Kolonyası'nın üzerindeki İstanbul resmini görmemle değişiverdi her şey. İki parmak kalınlığındaki resmin cart mavi sularına, iç burkacak denli kötü çizilmiş Şehir Hatları vapuruna bakakalıp ağlamaya başlamıştım. "Yurt özlemi" denilen, kiminin bıyık altından gülerek küçümsediği, kiminin "yabancı"yı aşağılayarak, kendini yüceltmek için eski moda bir söyleme alet etti-

ği o duyguyla ilk tanışmamdı bu benim. Benliğimdeki Türk'le ilk göz göze gelişim. İstediği kadar sığ ve sıradan gözüksün, basit, yalın ve açık bir biçimde İstanbul'u, kendi dilimi, kendi topraklarımı, kendi insanlarımı özlemiştim.

Avrupa'da geçirdiğim yalnızlık, belirsizlik, pişmanlık dolu bir yılın sonunda, içimdeki öfke ve hınç mayalandı; dizginlenemeyen, sağı solu belli olmayan, inançsız bir yabancıya dönüştüm. Süpermarketlerde satılan ürünler gibi, değişik marka ve renklerden oluşsa da özünde aynı, ucuza mal olmuş, el sürmeden, ince eleyip sık dokumadan üretilmiş insanlardan bıkmıştım. Dünyadan akıllıca yararlanma isteğiyle dolu, açık vermekten, kendini kaptırmaktan, ruhunu çıplak bir halde sergilemekten, zayıflıktan ve bağımlılıktan ölesiye korkan bir sürüden var gücümle nefret ediyordum. Elbette, nefret dünyanın en kolay ve zevkli işidir, kayıp bir insanı uzun süre oyalayabilir, güçlendirir, sağ kalmasını sağlar.

Göçmenliğim yavaş yavaş büyüdü, olgunlaştı, kendini daha ince ve ayrıntılı biçimlerde dile getirmeyi öğrendi. "Vatan"ın, iletişim kurulan üç-beş insan; İstanbul'un, köklerim ve geçmişim; anadilimin ta kendim olduğunu zamanla öğrendim.

Benim cehennemim ne topraklarımda, ne de buradaymış. Onu kendi içimde taşıyormuşum, tıpkı cennet düşlerim gibi.

Gece bir gardiyan gibi penceremin önüne kurulduğunda hemen kendimi dışarı atıyorum. Günün son saatlerinde hiçbir şey yapmıyorum, yaşamıyorum, duymuyorum; günün ölmesini bekliyorum. Onunla beraber ölmek ve gece başlamadan bir hayalete dönüşmek için. Başka türlü o ağır, mezar kokulu karanlığa dayanamıyorum. Yalnızlığın kara hayaletiyim. Bakışsız. Tek bakışlı.

Geceyi hırsızlar, körler ve zenciler daha iyi tanır. Bizler, karanlıkla aynı maddeden yapılmışçasına içinde yitip gideriz, geceyi daha değişik bir biçimde tanır, sahipleniriz. Ben de bir yarımkör olarak gecemin elimden alınmasına, tutkulu sevgililere, ter ve meni kokulu yatak odalarına peşkeş çekilmesine bütün varlı-

ğımla karşı koyuyorum. Geceyi hazza, düşlere, zevke adayanlar onu hiç tanımıyor, içermediği şeyleri bekliyor ondan.

Yoğun ve sırdaş karanlık, sargılarımı olabildiğince, elinden geldiğince saklıyor; ben de tek bir gören göze, karşısına çıkan bütün görünümleri oburca yiyip yutmaya çalışan bir göze dönüşüp kendimi sokaklara atıyorum. Dünyayı, içine kapatıldığı, renkli ışıklarla aydınlatılmış vitrininde bırakıyor, ruhumun karanlık patikalarında ha bire dolanıyorum. Seyretmekten, çözümlemeye ve yorumlamaya uğraşmaktan, umutsuzca yaşama ulaşmayı denemekten vazgeçiyorum. Yürüyorum, yürüyorum yürüyorum... Gözden ırak bir çıkmaz sokağın kuytu bir köşesinde kendimle karşılaşma beklentisiyle yürümeye devam ediyorum.

Adımlar, sokaklar ve sessizlik... Adımlar... Adımlar... Sessizlik...

Dünya acımasız bir kararlılıkla beni izliyor.

"Şu ya da bu olduğu, sana şundan ya da bundan söz açtığı için değil, seni sevdiği ve hep sana döndüğü, ona ne kadar kötü davranırsan davran, bir köpek gibi sürekli geri döndüğü için birini sevmek..."

Daha cümlesini bitirmeden ayağa firlamış ve onu öpmeye başlamıştım. Birlikte geçirdiğimiz ilk gecenin hemen ertesi günüydü, akşam yemeği için buluşmuştuk. Rhône Irmağı'na açılan ana caddelerden birindeki, sadece Fransız yemeği bulunduran, masaların kaldırıma taştığı küçük bir lokantadaydık. Bu işi burada kesmemiz gerektiğini, herhangi bir ilişkiye hazır olmadığımı söyleyerek açılışı yapmıştım. Porselen gibi donuk bir yüzle ve dikenli sözcüklerle konuşuyordum, yüreğimde koca bir buz-

dağı vardı. Kendimi saldırıya uğramış, ele geçirilmiş hissediyordum; varlığımın soluk alıp verebilmesi için gerekli olan yalnızlığım kuşatılmış, surlarında delikler açılmıştı. Beni hep gergin bir hüzünle dinledi, bakışlarında hem oyunu kaybettiğini anlayan yetişkin bir erkeğin telaşı, hem de ağlamak üzere olan bir bebeğin saydam kırılganlığı vardı. İkimiz de sürekli içiyorduk, şarap kadehleri hızla doluyor, boşalıyor, tekrar doluyordu. Yoldan geçen bir çiçekçi kadını çağırıp turuncu bir gül armağan etmesiyle değişmeye başladı her şey. Neredeyse özür dileyerek, ondan hiç beklemediğim bir çekingenlikle uzatmıştı çiçeği, başını hafifçe öne eğip kırmızı bir gül almaya cesaret edemediğini de söyledi. Daha sonra ne konuştuğumuzu, beni ne şekilde yola getirdiğini, ona nasıl birdenbire çılgınca bir tutkuyla bağlandığımı hiç hatırlamıyorum. Bir tek o son cümle dışında.

O ılık yaz akşamından geriye kalan, müthiş bir duygunun, hüzünle harmanlanmış, korkutucu, can yakan yoğunlukta bir mutluluğun anısı. İçinde kendimi tanıyamadığım bir büyüleniş, kendini kaybediş, bir esrime... Gece usulcacık okşayışlarıyla kente sokulurken, biz durmamacasına konuşuyorduk. Ana caddenin trafiği azalıyor, sokaklar boşalıyor, ışıklar yanmaya başlıyordu. Oturduğum yerden görebildiğim bir avuç ırmak ve küçük köprü giderek karanlıklaşıyordu. Bir süre sonra Cenevre, köprünün beyaz ışıklı lambaları ve göle yansıyan neonlarıyla, ince gerdanlıklar, zümrütler, yakutlarla dolu bir mücevher kutusuna dönüştü. Gözlerimi her kaldırışımda, yüzümden bir anlığına bile ayrılmayan sıcak bakışlarıyla karşılaşıyor, "Aşk bu olmalı, bundan başka bir şey olamaz," diyordum kendi kendime. O son cümle...

Daha sözünü bitirmeden ayağa fırlamış, artık dizginleyemediğim bir arzu ile onu öpmeye başlamıştım. Lokantadakilere, sokaktan gelip geçenlere aldırmadan, dakikalarca kucak kucağa oturup öpüştük. Ömrüm boyunca hiç böyle bir şey yapmamıştım. Budala ya da gösteriş düşkünü gibi görünmekten çekindi-

ğimi sanırdım, ama aslında beni ölesiye korkutan, kendimi kaybetmek, denetleyememek, akıntıya kapılıp gitmekti. Neden sonra ayağa kalkabildik, iki sarhoş gibi birbirimize sarılmış, yalpalayarak çıkışa doğru ağır ağır yürüyorduk, ama daha kapıya varmadan durmuş, gene öpüşmeye başlamıştık. Çevremizdekiler gözlerini kaçırmak için ne yapacaklarını şaşırıyor, bir tek İspanyol garson bizi neşe içinde, imrenerek seyrediyordu. Her nasılsa arabaya varmışız. Rhône Irmağı'na açılan ana caddelerden birindeki Fransız lokantasının önüne park etmiş İspanya plakalı bir araba, motoru çalışır durumda, hiçbir yere gitmeden en az bir saat geceyi bekledi...

İlk anların, yeri doldurulmaz ilk anların güzelliği... Bütün başlangıçlar güzeldir.

Doktorun odasına girerken gene kapıya çarptım; genç, sağlıklı ve sevecen doktorum anlayışla gülümsedi. Tek göze kalınca insan, derinlik ve uzunluk algısını yitiriyor. Sürekli sağa sola çarpıyor, masalarla sandalyeler arasındaki uzaklığı bir türlü ayarlayamıyor. Karşıdan karşıya geçerken çok ötedeymiş gibi görünen bir arabanın rüzgârını sırtımda hissediyorum ya da elimle tutsam yakalarım dediğim otobüsü kaçırıveriyorum. En utanç vericisi kapılardan geçmeyi beceremememek elbette. Sürekli sol omzumu çarpıyorum.

"Canınız yanıyor mu?"

"Evet!"

"Şuraya dokunduğumda, gene acıyor mu?"

"Evet! Evet! Evet! Lütfen, biraz yavaş olamaz mısın?"

Canım pek tatlıdır, birazcık sıkıyı gördüm mü hemen yalvarmaya başlarım.

"Çok kötü değil," diyor benim doğrucu mu doğrucu, mantıklı, sağduyulu doktorum. Lafi hiç evirip çevirmez. Hastalardan gerçeği saklamamak gibi bir ilkesi var, bunu dürüstlük diye nitelendiriyor. Erdemli bir insan olmak önemli onun için.

"Bakın, sizinle açık konuşayım."

Üç aydır, haftada üç-dört kez bu cümleyi duyuyorum. Benimle hep "açık" konuşuluyor. Aynı uvertürü dinlemekten sıkıldım, ne denli zeki olursa olsun bu adamda yaratıcılık sıfır.

"Gözü kurtarma olasılığımız az, hiç yok demiyorum ama yüzde beşten fazla olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim."

Boş gözlerle -boş gözle- yüzüne bakıyorum. Bu sayıların, olasılıkların benim için hiçbir anlamı olmadığını nasıl dile getirebilirim?

"Tedaviye devam edeceğiz elbette, milyonda bir (gene sayılar!!) umut olsa bile devam edeceğiz. En azından öbür gözü sağlama aldık... Şimdilik..."

Bu "şimdilik" sözcüğünün ne kadar acımasız olduğunun farkında bile değil yeniyetme doktorum. İnsanoğlunun acılarını sürekli elinde lastik eldivenlerle, mikroskopla seyretmiş ne de olsa.

"Günde dört pansumana, yirmi dört saat bandaja devam. Yeni damlalara alıştınız mı?"

"Gözüme o soğuk sıvıları damlatmaya hiçbir zaman alışabileceğimi sanmıyorum. Üstelik yaralı bir göze. Bütün bedenim irkiliyor."

"Neden bir arkadaşınızdan yardım istemiyorsunuz?"

İşte bak, en kolay, en akılcı çözümü pratik zekâsıyla şıp diye buluverdi, üç yıl düşünsem aklıma gelmezdi. Arkadaşım olmadığı aklıma geliyor. Hele hele günde dört defa, kanlı, irinli bir göze pansuman yapabilecek kadar özverili bir yakın arkadaşım...

Hiç konuşmadan doktorumun yakışıklı yüzünü süzüyorum, parıltılar saçan ela gözleri var. Bir de gözlük takmasaydı!

"Gerisi biraz da size bağlı. Uykunuza, yediğinize içtiğinize dikkat etmelisiniz. Bedenin direncini güçlendirmeliyiz. Alkolden, sigaradan, pis, mikroplu, tozlu ortamlardan uzak durmanız gerektiğini daha önce de konuşmuştuk ama sigarayı bırakamadığınızın farkındayım. Sizin bileceğiniz iş demekten başka bir şey gelmiyor elimden. Ama kesinlikle, hiçbir koşulda yüzmeyin, suya girmeyin, güneşte çok kalmayın. Bütün bunları biliyorsunuz zaten, değil mi?"

"Beden" ve "göz" gibi sözcükleri hep üçüncü şahısta kullanıyor, sanki söz konusu olan benim gözüm, benim bedenim değil de soyut bir kavram. Gözümün, benim için dünya üzerindeki on iki milyar gözden daha farklı olduğunu bilmezden geliyor.

"Bir de, nasıl söyleyeyim, bu kadar üzgün durmayın. Moralinizi çok bozmuşsunuz, kafayı biraz fazla takmışsınız. Sonuçta kör olma olasılığınız yok denecek kadar az."

"Şimdilik."

Bozguna uğramış gibi gülümsüyor. Faka bastırılınca bütün gençler gülümser.

"O sözcüğü bilimsel kuşkuculuk adına söylemiştim. İçiniz rahat etsin. Hayatta çok daha korkunç şeyler var, inanın."

Uysal uysal kafamı sallıyorum.

"Elbette. Olmalı."

"Bakın, yirmi iki yaşındaki bir hastam, kan kanserine yakalandığını öğrendi geçen hafta, en fazla üç yıllık ömrü var, sizin yaşınıza gelmeden ölecek."

"Ne korkunç," diyorum.

Oysa onun ölümü kendi ölümü, bir başkasının cesedini kayıp gözümle arama koyamam ki.

"Gerçekten de haklısınız," diye devam ediyorum, hâlâ uysal uysal kafamı sallayarak, "hayatta ne korkunç şeyler var!"

Küçük hasır sandalyeleri, beyaz formika masaları olan bir kafedeyim. Böyle sade, alçakgönüllü, insanın cesaretini daha kapının eşiğinde kırmayan yerleri severim. Yan masada henüz yirmisine varmamış bir çift sohbete dalmış.

"Sen ömür boyu mutlu olamazsın," diyor çocuk genç kıza.

"Neden?" diye soruyor kız. Ses tonunda ne isyan, ne de şaşkınlık var. Ona fazlasıyla inanmış.

"Çünkü sen kurala uymuyorsun."

"Hangi kurala?"

Dikkat kesiliyorum. Sonunda ben de sırrı öğreneceğim. Benim de bunca yıldır sürüp giden mutsuzluk sorunumu, şu çok bilmiş, sivilceli delikanlı bir çırpıda çözecekmiş gibi bir duygu var içimde.

"H.P.T. kuralı. Daha önce konuşmuştuk ya!"

Kahkahamı, aynen kendim gibi varla yok arası, cılız, pısırık kahkahamı gizlemek için sütlü kahveme eğiliyorum. Şimdi bunun üzerinde on yıl düşünürüm herhalde, "H", "P" ve "T" harflerinin neyi simgelediğini bulmak için epeyce kafa yormam gerekecek. Biraz daha medeni cesaretim olsaydı, yerimden kalkar, çantada taşına taşına şekilsizleşmiş not defterimi ve tam ona gereksindiğim zamanlarda mürekkebi biten şişko, kurumlu dolmakalemimi çıkarır, yan masaya atılırdım.

"Afedersiniz, kabalığımı bağışlayın ama meraktan ölmek üzereyim. Sakıncası yoksa H.P.T. kuralını açıklayabilir misiniz?"

Ansızın keyfim yerine geliyor, neredeyse dans ederek tuvalete gidiyorum. Aynadaki suratım gülüp duruyor.

Tanrıların en eli açığı, Rastlantılar Tanrısı, genç kızı peşim sıra tuvalete yolluyor. Yüzü allak bullak bir durumda, az önce lösemi tanısı konmuş bir hasta gibi. Kolay değil elbette, ömrü boyunca mutlu olamayacağı gerçeğiyle baş etmeye çalışıyor. H.P.T. kuralına bir türlü uyamayacağına eminim.

Tek-gözlü-Kassandra neredeyse onu kolundan yakalayacak ve şöyle diyecekti:

"Bak güzelim, ne olursun aldırma ona. Bir erkek, karşına kurulmuş, sanki sen onun kaburga kemiği bile etmezmişsin gibi bir tavırla, senin hakkında, geçmişin, geleceğin, ne olduğun, ne olamayacağın hakkında ahkâm kesmeye kalkışınca onu sakın dinleme. Sana kalçalarının fazla yağlı, göğüslerinin sarkık, gözlerinin daima uykulu olduğunu, kafanın pek hızlı işlemediğini söylüyorsa, edebiyat zevkini bayağı bulup, lisansüstü çalışmana ya da acemiliklerle dolu ilk şiirlerine, bestelerine bıyık altından gülüyorsa anında bırak onu. Hele hele, bir de tutmuş senin asla mutlu olamayacağını ileri sürüyorsa, haddini bilmez bir alçaktır, burnunun üzerine bir yumruk hak etmiştir."

Bütün bunları söylemedim elbette, kendi kendine öğrenmeli. Öğrenmeli ve ne yazık ki öğrenecek de. Daha yıllar yılı gün-

demi hep erkeklerin belirlediği masalarda, toplantılarda, yemeklerde oturacak, sağa sola güller dağıtır gibi gülümsemeler saçacak; bedeni için her türlü çılgınlığa girişmeye hazır gibi görünenlerin, göz açıp kapayıncaya dek aynı bedeni nasıl küçümsediklerini, nasıl didik didik ettiklerini görecek; sırf yeterince saldırgan ve ukala olmadığı için aptal yerine konulacak, bir çırpıda defterden silinecek; yetenekleri gonca halindeyken acımasızca ezilecek; "aşk" sözcüğünü her mırıldanışında alaylı yüzler bulacak çevresinde. Âşık-olunan-kadınlar sınıfına, hani şu filmlerde, reklam panolarında, on dokuzuncu yüzyıl romanında karşısına çıkan sınıfa bir türlü dahil olamayacak, hatta sevgililerinin eski kız arkadaşlarının bile kolayca geçtiği, kuralları sürekli değişen yeterlilik sınavını ne yaparsa yapsın geçemeyecek.

Sağ kalması tek koşulla olası. Her gün aynaya bakmalı ve çirkin ördeklerin arasına düşmüş bir kuğu olduğunu kendi kendine, gerekirse alayla, gerekirse yaşlı gözlerle tekrarlamalı. (Bu da benim mutluluk formülüm, ona da A.P.T. adını mı taksam? Harflerin hiçbir anlamı yok, şu an uydurdum.) Çünkü yeryüzündeki her insan, çirkin ördekler arasına düşmüş bir kuğudur.

Tek gözlü bir kadının kuğulardan, güzellikten hatta mutluluktan söz etmesinden daha iç burkucu ne olabilir ki?

Aşktan söz etmesi.

Ve sıra ona geldi. Şimdi fon müziğine yaylı çalgıların girme zamanı. Güneş bulutların arasından sıyrılacak, dallar çiçek açacak, dünya gül bahçeleri ve ışıltılı, gülümseyen yüzlerle dolacak. Yüreğimdeki günebakanlar yapraklarını salıp güneşe doğru döndü bile.

BİR AŞK ÖYKÜSÜ

Aşk sözcüğü uzun zamandır benim için tek bir isim: Sergio. Onun adı, aşka şimdiye dek taktığım diğer bütün adları silip attı. Çoğunlukla geceleri gelirdi, gecikmiş akşam yemekleri yerdik. Şarabın ve tütünün eşlik ettiği, bakışların ve suskunlukların sözcüklerden daha çok şey dile getirdiği, duyguların su yüzeyindeki dalgalar gibi kıpırdandığı, titreştiği yemekler... Sonra gerçek gece, sadece ikimize verilmiş gece başlardı. Her sabah saati yediye kurardık ama çoğu kez çaldığında henüz uyumamış olurduk. Hayatındaki gecelerin içini ben doldurmuşum, öyle söyledi, daha önce boş birer eldivenmişler. Özü olmayan bir şekilden, bir türlü okyanusa dönüşemeyen su yığınından ibaretmişler.

Sergio'nun kırmızı güllerden, şiirden, coşkulu ezgilerden oluşan bir dünyası vardı. Gökkuşağı renkli, umut dolu, gün doğumlarını, tomurcukları, çimen kokusunu her mevsim barındıran bir dünya... Gülümsemesini biraz sahte, biraz abartılı bulurdum ama doğrusu yüreğimdeki nasırları yumuşatırdı. İflah olmaz bir mutluluk avcısıydı.

Sergio da bu ülkede yabancıydı, biraz Arap kanı taşıyan bir İspanyol'du, ama yabancılığını konukluk biçiminde yaşar, Avrupa'nın cimri misafirperverliğini alabildiğine tüketirdi. Hayata yaklaşımımız da göçmenliğe yaklaşımımıza eşti. Bu dünyada kısıtlı süresi olduğunun her an bilincinde yaşar, yaşam suyunu son damlasına dek yudum yudum içmeye çabalardı. Bense, yolu kendi ormanından uzaklara düşmüş, korku içinde bir yabani kedi gibi karanlıklara sığınırdım. Ben ebedi bir sürgündüm, o ise ebedi bir gezgin. Bir sokak köpeği kadar başıboştum. Görünüşteki sertliğime, özgürlüğüme toz kondurmayışıma, ceviz kabuğuma rağmen, bana biraz şefkat sunanın kulu kölesi olmaya hazırdım. Sergio ise tam tersi, âşık olabilir, tutkudan yanıp tutuşabilir, ölesiye bağlanabilirdi ama benliğini hiçbir zaman yitirmezdi.

Hep biraz kırgın, biraz hüzünlü, biraz da alaylı bakardı bana, neresinden tutacağını bir türlü kestiremediği kulpsuz bir antika kutuymuşum gibi. Konuşmayı severdi; neşeli, dokunaklı, harcıâlem öyküler anlatırdı. Seville'deki küçük köyünü, ilk köpeğini, sekiz yaşındayken koluna on sekiz dikiş atılmasına neden olan kazayı, Oslo'da geçirdiği iki soğuk kışı, gördüğü kentleri, sevdiği kadınları, kan kanserinden ölen karısını, hafta sonları kamp yaptığı Karaormanlar'ı... Bir de dedesinden söz ederdi sık sık. Onunla aynı adı taşıyan bu doksan beş yaşındaki, dimdik sırtlı, bileği bükülmez eski tüfek, köyünden başka bir yerde iki geceden fazla kalamazmış. Büyük kentlerden, yolculuktan, telefondan ve kendi üretimi olmayan bütün şaraplardan nefret edermiş. Hayatı boyunca tek bir kadını sevmiş. Alt-

mış beş yıllık evlilikleri süresince, Sergio'nun anneannesine her ilkbaharda yılın ilk çiçeklerinden bir demet sunmuş. Şafakla beraber kalkar, bahçedeki yeni tomurcuklanmış bütün ağaçlardan küçük birer dal koparırmış. Karısı altmış beş yıl boyunca ilkbaharın ilk çiçeklerini ağaçlarda değil, hep yatağının başucunda görmüş. Dile kolay, tam altmış beş ilkbahar! Gün gelip de Sergio'ya ilişkin her şeyi unutsam bile, bu bahar dalları öyküsünü belleğimden çıkaramam. Her mayıs ayında, nasıl kendiliğinden bedenime biraz daha yakınlaşıyorsam, Sergio'nun yüreğime diktiği ağaç da ister istemez yeniden yeşerecek ve bana bir demet sunacak.

Bir düello daveti gibi gülümsediğimi söylemişti. Onu bana doğru çeken tılsımlı güç, başımın çevresinde sürekli taşıdığım bir trajedi halesiymiş. "Hep siyahlar giyen, zayıf, sinirli, elleri titreyen bir kadın, çıkık elmacıkkemikli. Doğuluları andıran bir yüz, gizemli, gri gözler..." Sevişirken ise bambaşkaymışım, benimle daha ilk beraber oluşunda bu cenaze giysilerinin, korkunç anıların, sert, acılı bakışların gerçek benliğim olmadığını sezinlemiş. "Bir çocuk gibiydin, öylesine sade, doğal, karmaşasız. Masum. Sen hiç büyümemişsin. Yirmi dört saat şefkate ve ilgiye gereksinimin var. Ne kadar uğraşırsan uğraş güzelim, bunu da biz erkeklerden saklayamazsın."

Erkeklerin benimle ilgili uydurdukları masallardan genellikle hoşnutumdur, gerçeklikle bağlantılarını araştırmak gibi çetin ve düş kırıklığı içeren bir işe kalkışmam bile. Nasıl olsa onlar beni değil, kendi yarattıkları bir imgeyi sevecekler, yargılayacaklar, aşağılayacaklar, terk edecekler, ona hem âşık olup hem de savaş açacaklar. Gel gelelim, kaçınılmaz biçimde bu imgeler bana geri yansıyor ve ben de bu yansımalara dönüşmek için olanca gücümle çırpınıyorum. İşin tuhafı, çoğu zaman bunu başarıyorum.

İçten olduklarını bilsem de, Sergio'nun aşk sözlerinde, övgülerinde, hayranlık dolu bakışlarında, bana şimdiye değin baş-

ka hiçbir okşayışın vermediği zevki tattıran dokunuşlarında, savaşı kazanacağından emin bir erkeğin gururunu da hep sezerdim. Önceki ilişkilerimde de sezdiğim gibi. Bak güzelim, öylesine sert ve acımasızdın, mangalda kül bırakmıyordun, ama işte güvenini kazandım, seni uysallaştırdım, ödülüm de kucağımda mırlayan şu kedi yavrusu. Sonuçta Sergio, bana ne vereceksen ver, kabule çoktan razıydım. Çünkü güvenmenin, sevgiye boyun eğmenin, tutkuya kayıtsız şartsız teslim olmanın ve bütün bunları karşılığında hiçbir şey beklemeden, mutluluğu bile düşlemeden, sadece aşk adına yapabilmenin sevincini keşfetmek, bir kez daha, yeniden keşfetmek istiyordum. İşte böylesine bir kendini verişi bir tek biz kadınlar başarabiliriz. Bir yenilgi gibi değerlendirilse de aslında bu hüzünlü bir zaferdir.

Sergio ile beraberken mutlu değildim, ama ondan da öte, canlıydım, soluk alıp verebiliyordum. Dönüşmüştüm, arınmıştım, kutsanmış ve yücelmiştim. O benim dünyayla göbek bağım olduğu gibi, geçmişime açılan gizli kapımdı. Ona anlattığım öyküler sayesinde çocukluğumu, İstanbul'u, topraklarımı tam elimden kaçıp gitmek üzerelerken yakalamayı başarmıştım. Geçmiş ülkesinden resimlerle dolu bir galeride ağır ağır dolaşmış; anılara, yüzlere, anlara yeniden, yeniden bakmıştım. Büyüydü bu. Saf, arı ve güzeldi. Oysa Sergio günün birinde çekti gitti ve dünya artık eskisinden daha düşmanca, daha soğuk. Gerçeklik beni bir kez daha ezdi geçti, ihanete uğrattı. Onunlayken yaşama bir adım daha yakınlaşmayı başarabilmiş miydim acaba? Sanmıyorum. Bir aşkı ancak yitirdikten sonra yaşayabiliyor; tutkuyu, önce acılarını tanıyarak öğrenebiliyormuşum.

Ne olursa olsun, hiç ama hiçbir şey o ilk anların yerini tutamıyor. Birbiriyle ilk kez bütünleşen bedenlerin tutkuya ani kaçışları... İki ırmağın kavuşması kadar doğal ve coşkulu. Bir ömür boyu sanki sadece bu an beklenmişcesine bedenler konuşuyor ve yeryüzündeki her şey susup dinliyor. Yalnızlıklar unu-

tulmuş, yaralar sarılmış; bu tehlikeli, karmakarışık, anlamsız dünyada sağ kalmaya çalışan korku dolu bir canlı bir başka varlığa sığınıyor, gelip geçici bir güvenliğe, sahte bir cennete kavuşuyor. Hayatın olağanüstü güzellikteki müziğini ansızın duyuveriyor. O müzik hep oradaymış aslında ama o hiç durup kulak kabartmamış.

Sergio gideli tam iki hafta olmuştu. Gözümün bandaja alındığı günün akşamında, o zamanlar çalıştığım işyerinden birkaç kişi, yalnız kalıp iyice bunalıma düşmemem için beni zorla yemeğe çıkarmıştı. Durumum içler acısıydı; korkunç, dayanılmaz, çıldırtıcı bir ağrıyla kıvranıyordum. Sol gözüm sanki içinde sürekli sigara söndürülüyormuşcasına yanıyor, durmaksızın pis, irinli sular salıyordu, sırılsıklam olmuş sargılar bu garip kokulu gözyaşlarını emmeye artık yetişmediğinden, çeneme doğru sarı ırmaklar akıyordu. Masadakiler tiksintilerini gizlemek için olağanüstü bir çaba sarf ediyordu doğrusu. Doktor daha o günden alkolü ve sigarayı yasaklamıştı. Okumam, yazmam, televizyon seyretmem, bilgisayar ekranına bak-

mam, güneşte durmam, sinemaya gitmem de söz konusu değildi. Tek kişilik, ancak kıpırdanabileceğim genişlikte bir hücreye atılmış gibiydim ve var gücümle kendi benliğime sığınmanın ne denli güç olduğunu ilk kez anlıyordum. Bir an bile kesilmeyen ağrı da bilincime art arda kılıç darbeleri indiriyordu. Bedensel acı dışındaki her şeyin gerçekliğinden kuşkuya düşmüştüm. Bu dünyadan bütünüyle kayıp gitmemek için bütün gerçeklik kırıntılarına, yani akşam yemeklerine, yanı başımda havadan sudan sohbet eden insanlara dört elle sarılmak zorundaydım.

Altı kişiden oluşan uluslararası topluluğumuzdaki ikinci kadın, Cenevre'de edinebildiğim tek arkadaşım Maria'ydı. Zeki, olağanüstü çekici, hırslı bir İspanyol dilberi olan Maria, işyerinde ateşliliğiyle, çapkınlığıyla, hazırcevaplılığıyla ün salmıştı. Birbirimizden geceyle gündüz kadar farklıydık, o ne denli canlı, cesur ve yaşam sevgisiyle doluysa, ben de o denli içe dönük, kasvetli ve pısırıktım. Maria her cuma gecesi yaptığı gibi gene içkiyi fazla kaçırmıştı. Masadaki dört erkeğin dördüyle de aynı anda kurlaşmaya başlamıştı. Son derece ustaydı üstelik, bir baştan çıkarma virtüözüydü. Karşı cinsin önünde tepeden tırnağa değişirdi zaten. İngilizce'yi daha koyu, daha alımlı bir İspanyol aksanıyla konuşurdu örneğin, gülümsemesi daha anlamlı, gizemli kesilir, bakışları kesinlikle korkutucu olmayan alevler saçardı. Gecenin başlangıcında, çorbası masaya varır varmaz, kaşığını piyano tuşlarına dokunurcasına tutup kâsesine daldırmış, üflemeden çok öpüşmeyi andıran bir devinimle dudaklarına götürmüştü. İlk yudumdan sonra da kendi elceğiziyle masadaki herkese -ben de dahil- birer kaşık ikram etmişti. Bu çorba (sebzeli patates çorbası üstelik!) ülkesi gibiymiş, sıcak ve baharatlı. Bizim zevzeklerden biri de tabii derhal atlayıp İspanyol kadınlarını sıcak ve baharatlı bulduğunu söyleyiverdi. Konu bir anda cinselliğe kaymış, sıcaklık/soğukluk, sahte/gerçek orgazmlar tartışması açılmıştı. Maria daha çorbasını bitirmeden kıran kırana bir

sürek avının baş hedefi süzgün ceylana dönüşmüştü. Duruşları, oturuşları bile değişmişti hepsinin, erkekler her nasılsa daha geniş omuzlu, uzun boylu, erkeksi olmuştu. Tavus kuşu gibi kabarıp duruyorlardı anlayacağınız. Kadehlerini bir dikişte bitiriyor, Maria'ya dokunabilmek için değme karateciye parmak ısırtacak numaralar yapıyorlardı, bu arada bir tanesi şarap şişesini devirdi. Aynı anda hem zeki, hem duyarlı, hem de ilginç görünme çabasıyla esprilerin düzeyini giderek bayağılaştırmışlardı. Maria bir ara tuvalete gittiğinde, en hızlıları onu izledi, kan kırmızı, gevşemiş suratlarla geri döndüklerinde kadının gömleğinin üst düğmesi açıktı.

Bense bu oyuna katılmayı açıkça reddetmiştim, zaten bu yaralı gözle rekabet olasılığı sıfırdı. Sus pus bir durumda somurtarak oturuyor, ikide bir yanağımdaki suları siliyor, tabağımdaki salata yapraklarıyla oynuyordum. Daha fazla dayanamayacağımı anlayınca, varlığımı çoktan unutmuş topluluktan izin istedim. Dört erkeğin de arabası vardı ama o yardıma muhtaç halime rağmen hiç kimse beni evime bırakmayı önermedi. İspanyol dilberi içlerinden biriyle yatacaktı kesinlikle, bundan emindiler, hiçbiri yarışın sonunun belirleneceği, altın madalyanın sahibini bulacağı çok değerli dakikaları hasta bir kadına yardım uğruna harcayacak denli budala değildi. Maria bile şaşırmıştı, beni götürmeleri için gerçekten üsteledi. Ben de nezaket gereği, temiz hava almak istediğimi, serin Cenevre gecesinin gözüme ne kadar iyi geleceğini söylemek zorunda kaldım. Yalancılığı öyle abarttım ki Cenevre'nin tek gözle nasıl göründüğünü keşfetmek için meraktan çatladığımı bile ekledim.

Kendi yalanıma inanmayı başarmışım, daha kapıya varmadan karanlıktaki bir kenti tek gözle izlemek için yanıp tutuşuyordum. Önümde yepyeni, hiç kimsenin ayak basmadığı, bakir, gizemli bir evren açılacaktı, içime doğmuştu.

Maria arkamdan koştu, bana bir taksi bulmayı, hatta evime kadar eşlik etmeyi önerdi, onu sabırsızlıkla reddederken, alela-

cele bir peçeteye yeni telefon numaramı yazıp, hafta sonunda araması için neredeyse yalvardım. Bu acılarla dolu, kitapsız, kalemsiz, sigarasız iki günü yalnız geçirirsem aklımı yitireceğimden korkuyordum. Maria ertesi sabah uyanır uyanmaz telefon edeceğine yeminler etti. Bu arada, ayaküstü kadınca bir sohbete girişip dörtlü çeteyle alay etmeyi de unutmadık. Hiçbirini umursamadığını, içlerinden kurayla seçeceği biriyle geceyi geçireceğini söyledi İspanyol dilberi. Dediğini yaptı da. Onun en az benimki kadar can yakıcı yalnızlığına dayanma yolu buydu sanırım. Sonuçta daha yemek bitmeden numaramı kaybetmiş. O hafta sonu hiç kimse aramadı beni, yarım bakışlı ilk iki günümde tek başıma sağ kaldım.

Göl kıyısındaki lokantadan çıktığımda nereye gideceğimi biliyordum: Eski Kent. Yıkıntılarla dolu iç dünyam sadece orada, anıtsal, görkemli, harap, cansız ama ruhlarla, hayaletlerle, anılarla dolu Eski Kent'te huzura kavuşabilirdi. Orada kendi geçmişimi güvenli kafesine kapatabilir, bu bana hâlâ yabancı, uzak kenti ilk kez gerçekten seyredebilirdim. Bir gözü yitirmiştim, bakışım, dolayısıyla da varlığım yarılanmıştı ama artık daha derinlemesine görüyordum sanki.

Bütün gece bana verilmişcesine ağır ağır yürümeye başladım. Önceleri hiçbir değişiklik algılamadım. Sergio ile birlikte defalarca geçtiğimiz, göl ve Eski Kent'in kurulduğu tepe arasındaki geniş, tanıdık, iyi aydınlatılmış caddelerdeydim. Burası Cenevre'nin iş merkezi olduğu için geceleri ıssızdır, sokaklarda tek kişiye rastlanmaz. Görkemli taş binalar, on dokuzuncu yüzyıl Fransız mimarisi, sokak lambalarının çiğ ışığı, bir sinagog, konservatuvar, borsa, *Journal de Geneve* gazetesi, şirketler, bankalar... Hepsi bomboş, ışıksız, ezici. Hiçbiri çağırmıyor, içeri almıyor, kabullenmiyordu, insanlar kadar reddediciydiler. Artık kullanılmayan bir tiyatro dekorunda dolaşıyor gibiydim, oyun bitmiş, herkes evine gitmişti. Issızlık beni hem tedirgin ediyor, hem de büyülüyordu. Gerçeklikten

adım adım kopuyor, bir düş dünyasının diplerine doğru çekiliyordum.

Henüz yarım saat geçmeden dekor tanınmayacak denli değişti. Gün boyu bütün yükü üstlenmiş sağ gözüm artık isyan etmiş, kısılıp kalmıştı. Binalar yakınlaşmaya, uzaklaşmaya, deforme olmaya, sokaklar kısalıp uzamaya, çarpılmaya, yılanlar gibi birbirine dolanmaya başladı; direkler üzerime yıkılırcasına eğiliyordu. Yeni bir dünya öncekinin yerini alırken, tanıdık her şey dipteki bir çatlaktan sızıp gidiyordu. Sonunda en yakınımdaki nesneler dışında herhangi bir şey seçememeye başladım. Hâlâ görebiliyordum, kör değildim, ama bakışım güvenilirliğini, keskinliğini, doğruculuğunu yitirmişti. Gördüğüm hiçbir şey eskisi gibi değildi artık.

Tehditlerle dolu karanlık beni sıkı sıkı sarmış; ılık, ağır, yoğun ve güvenli bir ortama, içinde nihayet soluk alıp verebildiğim bir atmosfere, bir anne rahmine dönüşmüştü. Işık çok eskilerde kalmış sinsi bir anıydı, gece benim dostum olmuştu. Sonunda onu gerçekten tanımış ve elime geçirmiştim.

Adımlar, sokaklar ve sessizlik... Labirentler... Çok ötelerden taşınan gecenin fısıltıları. Uzaklardaki konuşmalar, sahipsiz sesler, karanlığın dibindeki kahkahalar, fren ve kornalar, bir anlığına duyulan ezgiler, anahtar şakırtıları, sivri topuklu kadın pabuçları... Gül yaprakları gibi dağılan sesler. Televizyondan gelen sahte bir çığlık. Adımlarımı dinliyorum, kalp atışlarım ritmik ve güven verici. Va-rım, va-rım, va-rım...

Eski Kent'te olabildiğince karanlıklara saklanıyor, dehşet verici görüntümden başkalarını, onların tepkilerinden de kendimi korumaya çalışıyordum. Görüş uzaklığım iki-üç metreden fazla değildi, sağ gözüm harcadığı çabadan tamamen tükenmiş, neredeyse öbür göz kadar sulanmıştı. Sadece yerleri, kaldırımların gizli hazinelerini seyrediyordum. Otobüs biletleri, izmaritler, şurada bir esrarlı sigara zıvanası, köpek pislikleri, kâğıt mendiller, boş bira kutuları... Başka bir zaman ilgimi kesinlikle çekme-

yecek, gel gelelim şimdi her biri bir öyküye dönüşmüş yığınla ıvır zıvır. Bir antikacı vitrinine bakayım dedim ama camdaki yansımam kanımı dondurdu. Tek bir an, canlı gözüm ölü gözümle göz göze geldi, yokluğun ve karanlığın bakışıyla aydınlığın ve varlığın bakışı karşılaştı. İki göz birbirini izledi. Gözlerimi kapadım hemen.

Bir lokantanın penceresinden içeriye şöylece bir baktım. Tabak çanağın ortasında büyük bir ağırbaşlılıkla konuşmaya dalmış porselen beyazı yüzler gördüm. İnsanlar değil de kuklalar vardı masalarda. Göz kamaştırıcı ışık altında mekanik devinimlerini yineliyorlardı; ağızlarını açıyor, kapıyor, tekrar açıyor, ellerini yiyeceklere, kadehlere, arada bir de birbirlerine doğru uzatıyor, düzenli aralarla gırtlaklarını gerip yutkunuyorlardı; dudakları bir çizgileşiyor, bir yuvarlaklaşıyordu. Yoluma devam ettim. Sarhoş ve neşeli toplulukların arasından geçtim, tek başınalığımla onlara kafa tuttum. Kolları bacakları birbirine dolanmış bir çiftin gülünç aşk balesini göz ucuyla izledim. Yoluma devam ettim. İnsanların küçük, hoş, sevimli seslerini, herhangi bir tutku, acı ya da derinlik içermeyen, eğitimli, evcil, cilalı kahkahalarını dinledim. Yoluma devam ettim. Sonuçta herkes kendi yalnızlığından hoşnuttu.

Hızını alamamış bir Amerikalı asker topluluğu önümü kesip, korkunç bir Fransızca ile "sıkı bir bar" adresi vermemi istedi. Daha ağzımı bile açmadan, içlerinden birisi İngilizce, "Bu kadıncağız nereden bilsin!" diye bağırdı. Bir başkası ise, İngilizce bilmediğimden yüzde yüz emin, gözüme ne olduğunu sordu. Ben de gerçek bir Teksas şivesiyle cevapladım.

"Tıraş olurken kestim Yankee!"

İstanbul'da sabah ezanının okunduğu saatlerde artık anlamıştım: Onların, insanların dünyasıydı gerçek dünya, gerçekdışı olan bendim. Onlar soluk alıp veriyor, değişiyor, yapıyor, kuruyor, istiyor, çiftleşiyor, kızıyor, ağlıyor, kahkahalar atıyor, sağ kalıyordu. Ben seyrediyordum.

Yaşamın yüreğinde bir boşluktum, bir yorumdan, bir soru işaretinden, bir bakıştan, yani bir hiçten başka bir şey değildim.

O geceden beri her gece, hiç aksatmaksızın her gece, geçen yüzyılda öldürülmüş bir kadının hayaleti gibi Cenevre'nin sokaklarında dolaşıyorum.

SERGIO VE MICHELLE

Cenevre'nin, gece yolculuklarım için düşsel bir mekân, bir dekor olduğu duygusuna çok sık kapılıyorum. ("Bu şehri sevmiyorum," demişti Sergio, "ama elime bir eldiven gibi uyuyor.") Giderek daha derinlere ulaşan keşiflerimde İstanbul sanki daha gerçek. Martıların ve Boğaz vapurlarının şehri hâlâ yeryüzünde bir yerlerde, ben içinde olmasam da yaşamaya, büyümeye, ölmeye devam ediyor herhalde. Cüzdanda taşınan bir fotoğraf gibi yanımdan hiç ayırmadığım İstanbul ise hiç değişmiyor. Genç yaşta yitip gitmiş güzel bir kadına ait anılar gibi. Zamanı geriye doğru akıtabiliyorum en azından. Irmakları bile tersine çevirebilen tek güç bellek. Bir de martı sesleri... Ama Cenevre'de martılar bile çok sessiz.

Hiçbir şeyi unutmak olası değil. Günü gelince anılar belleğin diplerinden su yüzüne vuruyor teker teker. Sokaklar, yüzler, yaralar... Her an bir yerlere kazılmış.

Yirmi yedi yaşındayım, bir Orta Avrupa kentinin dar yokuşlarını, taş sokaklarını arşınlıyorum. Tek gözüm sargılar içinde.

Önceleri her yerde, her adımda sadece Sergio vardı. "Leman," haritalarda rasgele bir yer değildi artık, kıyılarında gizlice seviştiğimiz gölün adıydı. La Jonction'da birleşen ırmaklar değildi, acemi öpüşlerle birbirini arayan dudaklarımızdı. Rhône Irmağı kıyısındaki her kaldırım, her basamak, her gölge, Cenevre yakınlarındaki her orman, her doruk Sergio'yla bir anıydı. Şu köprüden geçerken ona Büyükada'yı anlatmıştım, köşedeki Çin lokantasında Oslo anılarını dinlemiştim, evime geldiğinde arabasını hep şu çınar ağacının altına park ederdi, Cortazar üzerine üç saat tartıştığımız Romen lokantası, onu aradığım telefon kulübesi -jeton bulabilmek için sağanak yağmurun altında az dolanmamıştım o gün- bana İstanbul'u anımsatacağını sandığı için gittiğimiz Arap lokantası El Mektup, mermer çeşmeler, naneli çay ve lokumlar, küfelik oluncaya dek tekila kadehlerini devirdiğimiz, "Viva Zapata" naraları attığımız Meksika lokantası... Yaptığımız taşkınlık yüzünden, İsviçrelilere özgü, yani olabilecek en nazik, kesin, üstü kapalı biçimde kovulmuştuk. Bir keresinde de Bern Caddesi'nde bir taksi önümüzde durmuş, yolcular, "Otele gidin, otele!" diye bağırmıştı.

Sonraları... Sonraları Sergio gitti, hemen ardından da hep benimmiş sandığım sol gözüm. İşte o zaman Michelle doğdu. Çabucak benim yaşıma ulaştı ve gece seferlerime eşlik etmeye başladı. Aslında onun öyküsünü yazmaya Sergio ile beraberken başlamıştım, ama aşkın hayatımdan aniden, çevresini yakıp yıkarak, kan gölüne çevirerek çıkışından sonra Michelle'in öyküsü de değişti. Artık Michelle gerçekten doğmuştu.

Benim kurmaca karakterim, yoldaşım, çocuğum, bu siyah saçlı, taşbebek gibi kadınla geceler boyu konuştum, sonsuz bir sabır ve suskunlukla dinledi beni. Sergio ile bir aşağı, bir yukarı dolaştığımız sokakları onunla yeniden seyre çıktım. Michelle öylesine güzeldi ki bütün gözler üzerimizdeydi – üzerimizde olurdu, eğer onu benden başkası da görebilseydi. Her erkeğin âşık olacağı kadındı o. Sergio bir kez olsun yazdıklarımı okusaydı, o da kesinlikle âşık olurdu Michelle'e...

Terk edilişimin ilk iki haftasında acılar, saplantılar, kuşkular içinde, durup dinlenmeksizin Sergio'nun öyküsünü yazıyordum. İlişkimizin her ayrıntısını, konuşulmuş her sözü, birlikte yaşanmış her saniyeyi yakalamaya ve kâğıda dökmeye çabalıyordum. Belleğin kaydettiklerini yeniden biçimlendirerek beni alt etmiş gerçeklikle kendimce savaşıyordum işte. Sonunda henüz olgunlaşmamış, ham acı baskın çıktı, parmaklarım kaleme dokunamaz oldu. Müsveddeleri yırtıp attım. Aynı hummalı çalışmaya bu kez de Michelle'in öyküsü için giriştim, gece gündüz bu düşsel Cenevreli güzel için bir aşk öyküsü kurmaya uğraştım. O da sonuçsuz kaldı; renkler, duygular, imgeler oluşup üçüncü bir boyut kazandı, canlandı. Hatta onları yaratan yazardan daha canlıydılar. Michelle'i kendimden daha iyi tanıdığım gibi, kesinlikle çok daha fazla seviyordum. Belki ona biraz âşıktım bile. Olmadı işte, Michelle'i düşledim ama ona bir öykü bulamadım. Sonunda hayatını bana, yaratıcısına lehimlemesi için verdiğim bencil uğraştan vazgeçtim. Kelepçelerini çıkarıp onu sokaklara saldım. Doyasıya yaşamalıydı. O yaşam adına, yaşamla aynı özden yaratılmıştı. Sergio gibi.

Şu anda Michelle, askılı, siyah ipek bluzu, kısa siyah eteği, sütun gibi bacaklarını iyice ortaya çıkaran topuklu pabuçlarıyla ve sağ omzundaki kaplan dövmesiyle Cenevre caddelerinde bir yerlerde olmalı. Büyük olasılıkla benim hiç uğramadığım beş yıldızlı semtlerden birindedir. Mutlaka son model, bir servet değerindeki bir arabadadır, yanındaki genç adamın düz-

gün yüz hatları, keskin bakışlı mavi gözleri, etkileyici bir konuşması vardır. Michelle'e çılgınlar gibi âşıktır ve ondan ölesiye nefret etmektedir. Dikkat etmelisin, Michelle! Gerçek hayat kurmaca öykülere benzemez, biraz buruk, biraz hüzünlü değildir; delilik gibi, düşler gibi saçmalıkla, tuzaklarla, karmaşayla doludur.

HÜZÜNLÜ KAHVELER

Hüzünlü kahveler... Çay bahçeleri, kafeler, erkek kahveleri, self-servis kafeteryalar, pastaneler, canlı müzikli kafeler, çınar ağaçlarının gölgelerine, sahil yollarına, bina girişlerine sığınmış kahveler... Beyaz, metal iskemleli, cam masalı olanlar, hasır iskemleliler, çiçek desenli örtüleri, duvarlarında film afişleri olanlar, tahta masalı, tahta sandalyeliler... Yapımı yıllar sürmüş bir örümcek ağını izler gibi, hüzünlü kahvelerimi izleyerek yaşamımın çizgisini yeniden kurabilirim. Kalamış'ın kirli bardaklı, yosun kokulu çay bahçeleriyle başladı yolculuğum. On beş yaşındaydım, ilk kez bir sevgilim olmuştu, o sonbahar öyküsü sarılık kapmamla noktalandı. On altıma geldiğimde Rumelihisarı'ndaki çay bahçesine taşındım, akasya ağaçları altında hayatı-

mın ilk biralarını içiyordum. Çantamdaki Dostoyevski ciltleri ve Samsun paketleri ile Ortaköy kahveleri belirdi sonra. Taze simiti, poğaçayı, adaçayını keşfettim. Polisin her cuma gecesi bastığı, Taksim'in ölümlerle dolu bir yokuşuna gizlenmiş, esrar satıcılarının, hırsızların, travestilerin kahvesi... Orada tavla öğrenmiş, sokak insanlarıyla tanışmış, polis baskınları atlatmış ve yıllar yılı böyle bir kahveye girebilen tek kız olmakla böbürlenmiştim. Ondan sonra... Sonra her şey değişti. Paris'in ünü dünyayı tutmuş, gösterişli kafeleri; Prag'ın içine her girenin kendini Kafka sandığı, ağır, kasvetli, tabutumsu kafeleri; Polonya'nın lise yemekhanelerini andıran, çay ve bayat pasta dışında hiçbir şey bulundurmayan kafeleri... Gdansk'taki bir mahzeni özellikle hatırlıyorum, sıcak coca cola dışında yiyecek içecek bir şey bulamamış, bütün gece guruldayan karnımla, Gdansk Limanı'nın dövmeli denizcilerini, sarışın yosmalarını seyretmiştim. İçilen bardak bardak çay, adaçayı, ıhlamur, kahve, sütlü ve sütsüz neskafe, ayran, şarap, meyve suyu... Bir dolup bir boşalan on binlerce bardağın eşliğinde âşık oldum, sigaraya alıştım, ayrılık konuşmaları yaptım ve dinledim; Fellini'yi, postmodernizmi ve Dostoyevski'yi tartıştım, aptalca laflar ettim, zekice şakalar yaptım; kahkahalar attım, gözlerim yaşlarla doldu, mektuplar okudum, sonradan yırtıp attığım şiirler, öyküler yazdım.

Kalamış'ın çay bahçelerinden yola çıkışımdan beri on iki yıl geçti, şimdi gene bir başka kafedeyim. Cenevre'nin Eski Kenti'ndeyim bu kez. Önümde çok demli, zehir gibi bir çay yerine sütlü neskafe duruyor. Porselen fincanlar tertemiz, hiç kimse bakışlarıyla beni yemiyor, tuvalet kötü kokular saçmıyor. Ne Kalamış'taki çay bahçelerini, ne de o sıralar Simone de Beauvoir okuyup caz dinleyen, sigarayı içine çekmeyi öğrenmeye çalışan bekâret saplantılı on beş yaşındaki kızı özlediğimi sanmıyorum. Gel gelelim, o kızı şöyle iki-üç dakikalığına bir köşeye çekebilseydim... Aslında ona ne diyebilirdim bilmiyorum. Büyük olasılıkla kayda değer hiçbir şey bulamazdım. Birbirimizi kuşku do-

lu bakışlarla süzerdik; o benim yaralı gözüme bakıp, bütün acıları çekmiş, bütün kitapları okumuş, olgun, deneyimli, özgür bir kadın oluşuma imrenirdi. Ben de onun saflığına, iyimserliğine, umuduna iç çekerek bakardım. Ama ona tek bir şeyi kesinlikle söylemezdim: Gün gelip de, şu hayranlık, acıma, dehşet dolu bakışlarla izlediği yaratığa dönüşeceğini asla, hiçbir koşulda ağzımdan kaçırmazdım.

Tek gözlü bir kadın hayaletten bile daha korkutucu. İnsanların yüzümü görünce kapıldıkları dehşetten, ansızın iri iri açılan gözlerden, kaçırılan bakışlardan, korku ve tiksintiyle çarpılan ağızlardan bıktığım için gündüzleri olabildiğince az dışarı çıkıyorum. Zaten güneş, özellikle de yaz aylarının keskin, acımasız güneşi hasta gözümü çok fazla ağrıtıyor. Sağlam gözüm bile üzerine binen aşırı yükten yoruluyor, kısılıyor, sulanıyor. Kısacası gün ışığının çiğliğine, gerçeği öyle dobra dobra, pat diye söyleşine, yüzüme bir tokat gibi çarpışına dayanamıyorum.

Var olduklarına kesintisizce inanabilmek için gören gözlere gereksinim duyar insanlar. Ben bu yarım bakışımla varoluşlarını temelden sorguluyorum herhalde. Tek bir göz, onlara ölümden

de katlanılmaz bir şeyi, ikiye bölünmüşlüğü, uyumsuzluğu, tamamlanmamışlığı, evrensel simetrinin yok oluşunu çağrıştırıyor. Yitik gözümü, yitirdiklerinin ya da yitirebileceklerinin yerine koyuyorlar. Bir uçuruma, çekimine kapılıp da içine yuvarlanacakları kendi uçurumlarına dönüştürüyorlar. Korkunç bir çukur, ışığı bile geri yollamayan bir kara delik oluveriyor.

"Ya var, ya yok" yerine "hem var, hem yok" diyerek, yok oluşun canlı tanıklığını, lanetli haberciliğini üstleniyorum. Bakışın karanlığı, varlığın yokluğu içerdiğini sessiz bir çığlıkla dile getiriyor gözüm.

Şimdiye dek, genç ve serinkanlı doktorum dışında, gözümden korkmayan sadece iki kişiye rastladım. İlki Calvin Parkı'nda bir pazar gecesi, saat dört sularında yanıma yaklaşan bir Arap'tı. (Calvin Parkı'na Sergio ile çok sık gelirdik. Bir keresinde banklara oturmuş öpüşürken, karnıma korkunç ağrılar saplanmıştı. Sergio beni bir anda kucağına almış, arabaya dek taşımaya kalkışmıştı. Saçmalamayı kesmesini, beni derhal bırakmasını, kendi başıma yürüyebileceğimi söylemiştim. Gülmüştü. "Seni bu genç yaşında aşktan nasıl bu kadar korkuttular?" diye sormuştu.) Arap delikanlısı alabildiğine sarhoş, yoksul ve öfkeliydi. (Biz göçmenler birbirimizin öfkesini iyi tanırız.) Gecenin bu saatinde ıssız parkta tek başına dolaşan sarışın kadını görünce bir şahin atikliğiyle fırlamış, sağ yönümden hızla yaklaşmıştı. Bozuk bir Fransızca ile açık saçık şeyler söyledi. Sertçe ona doğru dönerek, henüz fark etmediği sol gözümü görmesini sağladım.

"Fransızca konuşamam," diye yanıtladım, en tehdit dolu sesimle.

Ürkmesini, kaçmasını, içinden çıktığı karanlıklara geri dönmesini bekliyordum. Hiç istifini bozmadı.

"Konuşmak isteyen de kim?" diye yanıtladı. Cesareti, cüreti hoşuma gitmişti gitmesine ama yoluma devam etmek istiyordum. Ondan kesinlikle korkmuyordum. Zaten oldum olası karanlık, saldırı, tehlikeli yabancılar, tecavüz gibi, kadınların kork-

maya koşullandırıldığı olayları pek önemsememişimdir. Hele tek gözlü kaldığımdan beri hiçbir şeyi umursamıyordum.

"Git işine ahbap, başına bela alma," dedim, kovboy filmlerinden kapma bir İngilizce'yle. Onu sertçe itip ağır ağır yürümeye başladım. Beni izlemedi.

Diğeri ise bir hastane dönüşü belediye otobüsünde yanımda oturan küçük bir zenci kızdı. Pansuman her zamanki gibi canımı çok yaktığından beynim boşalmış gibiydi, kendi kabuğuma çekilmiştim. Beş yaşlarındaki kız çocuğu sağ tarafimda, annesinin kucağında oturmuş, sürekli bıcır bıcır konuşuyordu. Uzunca bir süre sargılarımı fark etmedi ama edince de bakışlarını bir daha benden alamadı. Sus pus olmuştu, iri iri açılmış gözleri hep yüzüme dikilmişti. Bense onu görmezlikten geliyor; soğuk, katı, duygusuz ifademle, yani gündelik maskemle önümdeki pembe-beyaz enseyi süzüyordum. Gel gelelim yan gözle incelemiştim onu; hüzün, şefkat, sevecenlik, iyilik ve sevgi doluydu bakışları. Beni iyileştirmek, kurtarmak, mutlu etmek istiyordu. Küçüklüğümde, ateşim çıktığı zamanlar annem, kolonyalı, sirkeli pamuklarla başucumda durur, beni aynı bu bakışlarla izlerdi. Sonunda çocukcağız cesaretini topladı, birdenbire elini uzattı. Yaralı bir kedi yavrusuna dokunuyormuşçasına usul usul, belli belirsiz kolumu okşadı. Ona doğru dönmedim, nedense yapamadım bunu, o eşi bulunmaz cömertliğe bir gülümsemeyi bile çok gördüm. Az sonra anne-kız otobüsten indi, ben de ağlamaya başladım. İçten, duygu dolu, bitmek bilmeyen bir ağlamaydı bu, sanki hayatımda ilk kez ağlıyordum. Oysa ne Türkiye'den ayrılırken, ne de Sergio gittiğinde gözlerim yaşarmıştı. Sol gözümün bütünüyle cansız olmadığını, en azından hâlâ gözyaşı dökebildiğini, sargıların altından sızan, ilaç ve irinle karışık damlalar sayesinde öğrendim. Şefkat, bazen nasıl da ona en çok gereksinim duyanları paramparça ediyor.

MUCİZEVİ MANDARİN

Yaşlı ve çirkin bir mandarin, karşılığını parayla ödeyeceği zevk gecesi için olağanüstü güzel ama taş kalpli bir fahişeye gitmiş. Sabaha karşı, yaşlı adamın uykuya dalmasını fırsat bilen genç kadın, soyguncu dostlarını çağırmış. Ne var ki mandarin, tilki uykusundan fırladığı gibi olanca gücüyle karşı koymaya, dövüşmeye başlamış. Haydutlar hem kalabalık, hem de işinin ehliymiş. Onu kolayca köşeye sıkıştırmışlar. Ancak ne kadar vururlarsa vursunlar, bu zayıf, çirkin bedende yara açılmadığını, can alıcı darbelerin iz bırakmadığını görmüşler. Bıçaklarını, kılıçlarını çekmişler ama en keskin bıçak, en acımasız kılıç bile mandarine hiçbir şey yapamıyormuş. Sonunda korkup kaçmışlar. Dövüşü izleyen kadın, yaşlı adamın mucizevi gücünden et-

kilenmiş, bir kez daha, bu sefer aşk adına sevişmek istemiş. Onu hayranlıkla, arzuyla, şefkatle okşamaya başlamış. Gel gelelim güzel kadının her dokunuşunda mandarinin bedeninde yeni bir yara beliriyormuş; dövüşün, darbelerin, bıçakların, kılıçların açtığı yaralarmış bunlar. İçten bir ilgi ve şefkat görene dek gizli kalmışlar. Sonunda mandarin kanlar içinde kadının kollarına yığılmış, ölmüş.

Bir zamanlar izlediğim *Mucizevi Mandarin* adındaki bir balenin, eski Çin efsanelerinden alınma öyküsünü, ilk sevişmemizden hemen sonra Sergio'ya anlatmıştım. Nedense anlattıklarımdan pek hoşlanmadı ama bu öykü benim en sevdiklerimden biridir.

SERGIO İLE KONUŞMALAR

"Sen umutsuzluğun ne olduğunu biliyor musun? Hiçbir kaçış olanağının kalmadığı, ölüm dahil bütün çıkışların kapalı olduğunu anladığın noktaya hiç vardın mı?"

"Hayır, sanırım bilmiyorum. Çok üzüldüğüm, kızdığım, utandığım anlar oldu. Sevdiklerimi yitirdim, terkedildim, aşağılandım, haksızlığa uğradım. Ama doğrusu umutsuzlukla ne demek istediğini bilmiyorum."

"Peki, hiç dayak yedin mi Sergio."

"Evet, bir kere. Lisede Frankocularla birbirimize girmiştik."

"Sorduğum o değildi aslında. Kavgadan değil, dövülmekten söz ediyorum. Direnme gücünün kalmadığı, acıya daha fazla dayanamadığın için her şeyi yapmaya, diz çökmeye, yalvarmaya, kendini yadsımaya razı olduğun bir dayak."

"Hayır. Ben şanslı bir insanım."

"Kabul et. Hayatın güzel olabileceğini kabul et. Şu anda hayat güzel, değil mi?"

"Evet. Evet. Evet."

"Nasıl bir duygu beni içinde hissetmek?"

Sadece ikimizin var olabileceği bir zevkler, hazlar, düşler evrenindeyiz, bizden ve konuşan bedenlerden başka hiçbir şey gerçek değil artık. Geçmiş, gelecek ve korkular silinmiş. Dünya benim bedenimden oluşuyor, sonsuzluk yalnızca bir an. Şu anda ben varım, varım, varım. Sergio da...

Nefesimi tutuyor, sonra salıyorum.

"Olağanüstü," diye fısıldıyorum.

"Nasıl bir duygu bu? Tekrarla!"

"Olağanüstü!"

"Seni nasıl böylesine hırpaladılar? Aşk sözcüğünü duyar duymaz karmakarışık korkulara kapılıp gitmene; iki insanın birbirine en yakın olması gereken zamanlarda, uçuruma yuvarlanır gibi kendi içine dönmene; bakman, istemen ve sorman gerektiğinde başını öne eğmene; bedenin çırılçıplakken kafanı yastıkların altına gömmene kim neden oldu? Senden neyi esirgediler?"

(Bütün bunları soran Sergio elbette. Benim yanıtımsa uzun, bitimsiz bir suskunluk.)

"Neden hiç anadilini konuşmuyorsun? Bana Türkçe bir-iki cümle söylesene."

"Ne diyebilirim ki durup dururken? 'Merhaba, nasılsın, iyi misin,' gibi şeyleri mi öğrenmek istiyorsun?"

"Bana bir şiir oku. Herhangi bir şiir olabilir, tek istediğim seni kendi dilinde dinlemek."

"O sahibinin sesi gramofonlarda çalınan şey,
incecik melankolisiymiş yalnızlığının.
İntihar karası bir faytona binmiş giderken ablam,
kara tüllere sarılı mor bir Karadağ tabancasıyla
caddelerinden ölümler aşkı Pera'nın."

"Sadece melankoliyi anlayabildim. Benim için İngilizce'ye çevirebilir misin?"

"Hayır, çeviremem. Çevirsem de anlayamazsın."

"Bak, çok özür dilerim ama sana uzun zamandır sormak istediğim bir şey var."

Yüzümü ağır ağır ona doğru çeviriyorum, bir alçaklık beklentisi içinde kaskatı kesilmişim.

"Sen işkence gördün mü?"

"Elbette. Binlerce kez. Her Allahın günü."

"Neden söz ettiğimi gayet iyi biliyorsun. Yani, kabalaşmadan bunu nasıl dile getirebilirim bilmiyorum... Çok özür dilerim ama sanki cinsel organında bir yara var. Derin bir kesik gibi, bir yarık. Daha önce başka hiçbir kadında böyle bir şeye rastlamamıştım."

Başımı göğsüne yaslayıp hıçkırıklara boğulmamı, gözyaşları içinde trajik anılar anlatmamı, yara izlerimi onun şefkatli ellerine sunmamı nasıl da bekliyor! İşkenceden geçmiş bir kadını kusursuzca sevebileceğine, aşkının tılsımlı gücünün en derin yaraları iyileştireceğine öylesine inanmış. Nasıl da kendine güveniyor! Beni bir acı anıtına, günah çıkartmak için önünde diz çökeceği bir tapınma nesnesine dönüştürmek istiyor. O anda nefret ediyorum Sergio'dan. Bütün kartlarını gördüm, oyununu çözdüm.

Beynimin içinde sessiz bir çığlık kafesteki bir kuş gibi çırpınıyor, yüreğimde pizzicato çalan bir çello.

"Lütfen geri dön, nerelere gittiysen geri dön! Seni incitmeyeceğim."

"Ben buradayım, hiçbir yere gitmedim," diyorum mezar kokulu bir sesle, "nereye gidebilirim ki?"

"Yüzünde öyle korkunç bir ifade belirdi ki!"

"Yanlış görmüşsün ya da yorumlamışsındır. İşkence görmüş olsaydım sana mutlaka anlatırdım, inan. Ben her önüme gelene geçmişimi kusmaktan hınzırca bir tat alırım, karşılığında da şefkat filan dilenmem. Bedavaya dağıtılan acılar, karabasanlar, trajediler... Akşam pazarlarından ne koparsan kâr."

"Umarım bir gün bana yeterince güvenirsin. Gerçeği anlatacak kadar."

Sesinden incindiğini, gücendiğini anlıyorum. Devam ediyor:

"Bir insan ne kadar kötü dövülürse dövülsün, içeriden ya da dışarıdan, bedeni ya da ruhu ne kadar incinmiş olursa olsun, yaşamı yeniden sevebilir. Yeter ki kafasını hep aynı duvarlara vurmaktan vazgeçsin."

Sanırım benim mutluluğumu, dirilişimi, yaşamının kutsal görevi haline getirmek, kolay yoldan kendini aklamak istiyordu. Oysa insanın bir başkasını küllerinden bile olsa yeniden yaratmak istemesi, sonsuz bir yetki üstlenmeyi, bir tanrı olmayı arzulamasıdır. Bu da onun acı çekmesini ya da ölmesini istemekten daha masum değildir. Belki de ben başkalarına yönelik her türlü dileği ancak bir saldırı olarak algılayabiliyordum. Korumak arzusu ile hükmetmek arzusu arasındaki sınırın nasıl çizilebileceğini bilmiyordum. Sonuçta, birisini var olmayan bir dünyaya inandırmak, hiç gelmeyecek bir mutluluğa hazırlamak, zavallı bir sokak köpeğini, ömür boyu tekmeler, taşlar görecekken şefkate alıştırmak suçtur.

"Aşktan verebileceğinden fazlasını ummak budalalık Sergio."

"Bugün göl kıyısında piknik yapalım mı? Hava enfes."

"Kusura bakma ama canım hiç dışarı çıkmak istemiyor. Bir öyküyle uğraşıyorum da..."

"Umarım kasvetli, iç sıkıcı, bunalımlı öyküler yazmıyorsundur."

"Yemeyi içmeyi, dans etmeyi çok seven, neşeli, mutlu, şen şakrak bir kadının öyküsünü yazıyorum. Kahkahalar atarken boğazına takılan balık kılçığı yüzünden ölüyor."

Sergio'nun güldüğünü duyuyorum telefonda, ama hiç de neşeli bir gülüş değil bu.

"Aslında bir kadını anlattığım doğru. Adı Michelle. Bir aşk öyküsünün baş kahramanı olmak ister misin?"

"Hayır," diye yanıtlıyor Sergio duraksamaksızın, "ben etten kemikten, gerçek bir insan olmayı tercih ederim."

(Aslında o gün bir türlü dile getiremedim ama senin için bir öykü yazmak isterdim Sergio. Sana daha önce hiç söylenmemiş sözleri söylemek, hiç anlatılmamış öyküleri anlatmak, keşfedilmemiş bir dünya göstermek isterdim. Ama sadece müzik gerçekten söz edebilir aşktan. Aşktan ve ölümden... Sözcüklerin ulaşamadığı yerlere sadece o dokunabilir.)

Sergio'nun düş dünyasının çok renkli, aydınlık, sıcak kumsallarında çırılçıplak, sere serpe uzanmışım.

"Neden bu kadar suskunsun? Konuş benimle. Bir şeyler söylesene!"

Hiç ama hiçbir şey gelmiyor aklıma. Sevişirken konuşamam. Çaresizlik içinde, uysallıkla, neredeyse sevimli bir boyun eğişle soruyorum.

"Ne söylememi istiyorsun ki?"

Tutukluğuma, korkaklığıma sinirlenmiş gibi.

"Ben kimim? Onu söyle bari. Ben kimim?" Herhalde felsefi anlamda sormuyor, gene de kafam karışıyor. Suskunluğu bozan yalnızca soluma sesleri.

"Adımı söyle!"

"Sergio."

"Tekrarla!"

"Sergio."

"Yeniden, tekrarla."

"Sergio! Sergio! Sergio!"

Ansızın kendi çığlıklarımı duyuyorum, sonra hemen hemen aynı anda onunkileri.

Sergio! Tek bir solukta söylenen altı harf. Bir kendini veriş, kaybediş, esrime sözcüğü. O günden beri her duyuşumda kasıklarımı titreten bir sözcük. Mutluluk, heyecan, arzu ve zevkin altın anahtarı.

"Kabul et. Hayatın güzel olabileceğini kabul et. Şu anda hayat güzel, değil mi?"

"Evet. Evet. Evet."

"Nasıl bir duygu beni içinde hissetmek?"

"Olağanüstü, diye fısıldıyorum."

"Nasıl bir duygu bu? Tekrarla!"

"Olağanüstü!"

"Nasıl bir duygu bu? Tekrarla!"

"Şey, şey gibi... Ölmek gibi..."

SIRP LOKANTASI VE MICHELLE

Bir kafede oturup yazmak... Modası geçmiş, özenti bir eylemi yineler görünme korkusuyla, neredeyse utanarak, biraz isyan, biraz yabancılaşmayla yazmak. Kâğıtla kalemi masaya koymanın gösteriş için olmadığını kanıtlamak istercesine, acele acele doldurulan beyazlık, kargacık burgacık harfler, bir türlü hizaya girmeyen asi cümleler. Terli parmaklarımın arasında sıkıca tuttuğum üşengeç, nazlı dolmakalemim. Kızılderili bileziğimin, kâğıdın üzerine yayılıp kalmış mavi boncuklu süet kordonları, yılansı kıvrımlar, minik Amazon ırmakları. Tablada kendi başına ölüp duran sigara...

Gecenin en soğuk saatinde, tek başıma bir kafede oturmuş, gözlerimi hiç kaldırmadan yazıyorum, yazıyorum, yazıyorum. Bardak bardak sütlü çay içiyor, sigara üstüne sigara tüttürüyo-

rum. Yalnızlığımla biraz baş edebilmek için, ölümün uzayan gölgesi altında yazıyorum.

Arka tarafında, köfte ve patates salatasını Bosna savaşına dek Yugoslav, şimdi de Sırp yemeği diye yutturan lokantanın bulunduğu NADJA'dayım. Lokanta saat onda kapansa da kafe sabahın dördüne dek açık. Bilebildiğim kadarıyla Cenevre'de müdavimleri olan, İstanbul'un "entel barlarını" andıran tek kafe burası. Cenevre, Rousseau'dan beri sayısız aydına ev sahipliği yapmışsa da, sokaklarından Nabokov'dan Jung'a, Hesse'den Lenin'e kimler gelip geçmişse de, yazar çizerlere, sanatçılara pek rastlanmaz. Bu kente, uluslararası festivaller, konferanslar, sergiler için gelen yazarların, sinemacıların, ressamların, ünü dünyayı tutmuş müzisyenlerin nerelerde buluştuklarını doğrusu merak ederim. Ya onlarla karşılaşıyor ama tanımıyorumdur ya da sandığımdan çok daha varsıl oldukları için, benim önünden bile geçmediğim pahalı lokantalarda, beş yıldızlı otellerin barlarındalar.

Bu kafenin benim gibi gece kuşu bir müdavimi daha var. Önünde hep cilt cilt tarih kitapları bulunan, kapanış saatine değin sürekli okuyan, notlar alan, Gitannes sigarası içen, fularlı bir Fransız. Cenevre Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olabilir. Kırk yaşlarında, hafifçe ağarmış saçlarına karşın oldukça yakışıklı bu adamla çok özel bir ilişkimiz var. Birbirimizin adını bile bilmeden her gecemizi yan yana geçiriyoruz. Devamlı yazıp çizen, hiç gülümsemeyen tek gözlü kadının, ilgisini çektiğinin ayrımındayım. İlk zamanlar uzun uzun süzerdi beni, her fırsatta gülümser, tanışmak için can atardı. Belki de demokrasi savaşımında bir gözünü yitirmiş, Üçüncü Dünyalı bir kadın yazar olduğumu kurmuştur kafasında. Bense tam bir Türk kadını gibi davranır, gözlerimi kaçırır, somurtur, ters ters bakardım adama ve elbette bütün bunları onu çekici bulduğum için yapardım. Günler, haftalar geçip de gözlerimiz birbirine iyice alışınca, tanışma gereksinimi kendiliğinden ortadan kalktı. Böylece, hayal kırıklığına uğramaktan da kendimizi alıkoymuş olduk.

Michelle burada, NADJA'da doğdu. Onun öyküsünü yazmaya karar verdiğim gece, Sergio ile birlikteydim. Akşam yemeğimizi yeni bitirmiş, sigaralarımızı yakmıştık ki lokantaya hayatımda gördüğüm en ilginç çift girdi. Erkek en az altmış beş-yetmiş yaşındaydı, üzerinde siyah bir smokin, yakasında da kırmızı bir karanfil vardı, bir keman kutusu taşıyordu. Bu işlerden anlayan Sergio'nun dediğine bakılırsa, giysileri beş bin dolar edermiş. Yanındaki kadın ise taş çatlasa yirmi iki-yirmi üç yaşındaydı; ince, uzun boylu, esmer ve inanılmaz derecede güzeldi. O da siyahlar giymiş, yerlere dek uzanan, göz alıcı ipek elbisesine kırmızı bir karanfil iliştirmişti. Sadece şarap ısmarladılar ve belki bir yarım saat boyunca, hiç konuşmadan, birbirlerinin gözlerinin içine bakarak, içkilerini yudumladılar. Sonra yaşlı adam kemanını çıkardı, kadının gözlerine bakmayı sürdürerek, art arda sonatlar çaldı.

Genç kadın da bakışlarını ona yöneltmişti, ama arada bir sıkılgan bir ifadeyle yan masaları inceliyor, çok fazla ilgi çekip çekmediklerini anlamaya çalışıyordu. Bir ara göz göze geldik, kaşlarını hafifçe kaldırarak, mahcup mahcup gülümsedi. Lokantanın kapanış saati geldiğinde, yaşlı adam kemanını kutusuna koydu; esrarengiz çift, gene hiç konuşmadan, çabucak toparlanıp çıktı. Bizse şaşkınlıktan dilimiz tutulmuş durumda, birbirimize düş görüp görmediğimizi sorduk. İşte o gece, daha eve varmadan bir öykü yazmaya karar vermiştim. Olağanüstü güzel, genç bir kadının aşk öyküsünü.

Ona Michelle adını taktım. Kıskanç anneler gibi davranıp kendime benzetmeye çalışmadım. Uzun bir boy, incecik bir beden armağan ettim, yani bütün kadınların gizli düşünü. Bu bedeni taşıyacak, gururla sağa sola sergileyecek, dünyanın en etkili, hüzünlü, bayağı silahına çevirecek özgüveni de esirgemedim ondan. Uzun balerin bacakları üzerinde hafifçe yaylanarak, havalanmaya hazırlanan bir serçe gibi sekerek yürüdüğünde, ince ve biçimli kalçalarının cömertliğini en kör gözün bile görmesini sağladım. Michelle, hep dünyaya kafa tutarmışçasına yürür,

cesur değildir ama sakınımsızdır, cüretkâr, pervasızdır. Ölümden, yalnızlıktan, yaşlanmaktan korkmadığını sanır, ancak bunlar hakkında hiçbir düşüncesi yoktur aslında; okuduğu kitaplardan, dinlediği müziklerden, izlediği filmlerden edindikleri, böylesine esaslı sorular söz konusu olduğunda pek işe yaramaz ne yazık ki. Yaş gününden bir ay önce günleri saymaya başlayacak denli gençtir henüz, oysa aşk sözcüğünü alaylı bir gülümsemeyle söyleyemeyecek yaşa da gelmiştir. Erkekler konusunda şansı nispeten yaver gitmiştir, ne de olsa çok güzel bir kadındır, gene de hiçbir ilişki istediği kusursuzluğa ulaşamamıştır. Eline geçiremedikleri üzerine pek kafa yormaz, her yeni ilişkiye sakınmasızca, gözü kapalı atlar. Yalnız yaşayabilmesine yaşar Michelle, ama kendisine âşık bir erkek olmadığı zamanlar, dünya köhne, hantal, anlamsız görünür gözüne. Sergio gibi o da yorulmak bilmeyen bir aşk ve mutluluk avcısıdır.

Neleri mi sever? Çok şeyi. Alpler'i, ormanı, günbatımlarını ve gün doğumlarını, Çaykovski ve Janis Joplin'i, Aragon'u, kırmızı şarabı, beyaz uçlu sigaraları, kendisini iyice dağıtabileceği cuma gecesi partilerini, ilginç insanlarla dolu barları, kahveyi, egzotik ülkeleri, egzotik yemekleri, sıradışı sevgilileri... Sıradan olmaktan ödü patladığından, süpermarketlerden, gezi turlarından, moda dergilerinden var gücüyle nefret eder. Bir mankene benzediğini yadsımak için ısrarla çirkin noktalarını, aşırı büyük ayaklarını örneğin, vurgular. Fularlara, iri küpelere, Afrika takılarına düşkündür. Aşktan, aşkın olanaksızlığından, gerçekdışılığından söz etmeye bayılır ama aslında bunu yeni bir aşkı yakalayabilmek için yem olarak kullanır.

Bir de uzun, düz, kuzguni saçları, hep sorgulayan, çağıran, isteyen ela gözleri, çağlayanları hatırlatan bir kahkahası var. Sağ omzunda da, avının üzerine atlamaya hazırlanan bir kaplan dövmesi taşıyor.

Benimle gözle görülür tek ortak yönü ise devamlı siyahlar giymesi.

YİTİK GÖZÜN BOŞLUĞUNDA

Sanırım altı yıl önceydi, yağmurlu bir sonbahar sabahında, Bostancı yakınlarındaki tren yoluna paralel bir sokakta yürüyordum. Sahil yolu açıldığından beri hemen hemen hiç kullanılmayan, tozlu, ağaçlık bir caddeydi bu, apartmanların arasından deniz ve adalar görünürdü. Yanımda yürüyen kişiye âşıktım, zaten ben her zaman ve mekânda âşık olacak, dolayısıyla bana acı çektirecek birini hep bulmuşumdur. Bir çöplüğün önünde heykel gibi dimdik durmuş, hiç kıpırdamadan, olanca dikkatiyle tenekelere bakan tek bacaklı bir adama rastlamıştık. Adam çöpleri ne karıştırıyor, ne de inceliyordu. Sağanak yağmurun altında gözlerini bir an bile ayırmadan bir film gibi izliyordu. İnsanlığın artıklarında kendi yansımasını görmeye çalışıyormuş gibi...

"Kayıp bacağını arıyor, demişti yanımdaki."

Bu cümleyi unutmuşum. Günün birinde, çöplükleri olmayan Cenevre'de, her nasılsa açıkta unutulmuş bir çöp tenekesine rastlayınca ansızın anımsayıverdim. Ben de aynı o tek bacaklı gibi, hiç kıpırdamadan durup, bir gözüm sargılar içinde uzun uzun baktım.

Son aylarda sık sık aynı kâbusu görüyorum. Beyaza çalan sarı renkli bir çölde, kayaların arasında tek başıma yürüyorum. Donuk bir güneş gökyüzünde asılı kalmış gibi, güneşten çok bir maskeyi hatta gümüş bir parayı andırıyor, hiç ısı yaymadığı gibi ürpertici de. Yitirdiğim bir şeyi arıyorum ama neyi yitirdiğimi unutmuşum. Taşları, kaya parçalarını teker teker kaldırıyor, kovuklara, çukurlara elimi sokuyor, çılgınlar gibi arıyorum. Güneş delik maske bakışlarıyla beni izliyor. En sonunda, bir taşın altında onu buluyorum. Mutluluktan içim içime sığmayarak hemen elime alıyorum, parmaklarımın arasında nazikçe, incitmemeye çalışarak tutuyorum. Ne kadar kırılgan olduğunun farkındayım, yeterince özen göstermezsem, onu tam bulduğum an gene yitiririm. Soğuk ve cansız, ama belli belirsiz bir titreşimi var. Bir-iki damla gözyaşı salıyor. Sonra ansızın sessiz bir yok oluş çığlığıyla elimde ölüyor, kaskatı bir gümüş paraya dönüşüyor. Gökyüzüne bakıyorum, güneş de silinip gitmiş, belki de elimde tuttuğum ölü güneş. İşte o zaman, aradığımın hiçbir taşın altında olmadığını anlıyorum. Hiçbir yerde değil. O YOK. Ağlayarak uyanıyorum.

Benim yitik gözüm kişisel evrenim, hapishanem, dipsiz çukurum. Hem bir lanet, hem de kurtuluş.

Bir gözümü yitirmiş durumda sokaklarda dolandığımda, karşıma çıkanlara dehşet verdiğimin farkındayım. Dünya üzerinde bunca felaket, acı, hastalık, sakatlık varken, neden tek gözlü bir bakışın insanları böylesine korkuttuğunu çözümlemeye çalışıyorum. Her an kara bir cadıya dönüşüp, onları geçmiş ya da gelecekteki günahları için cezalandıracakmışım gibi bakıyorlar

bana. Sol gözümün yerini almış boşluğa, ışık yerine karşılaşılan beyaz duvara, bir çığlık gibi sahipsiz yaraya baktıkları an sarsılıyor, fenalaşıyor, kendilerinden kuşkuya düşüyorlar. Genellikle kan çeker insanları; trajediden, idamdan, infazlardan kendimize bile itiraf edemeyeceğimiz denli gizli, yasak bir tat alırız. Ama ikiye bölünmüşlük, bizi yok oluştan daha derinlemesine korkutur. Geçenlerde oldukça garip, komik bir düşünce geldi aklıma: İnsanoğlu birleşerek üremek yerine bakteriler gibi ikiye bölünseydi, yani parçalanma, doğumun ve geleceğin simgesi olsaydı, belki ben peygamber seçilirdim. Şimdi ise sadece lanetliyim. Yalnızlığın, tek başınalığın, boşluğun, karanlığın, yarılmanın bir simgesiyim. Arzu ve yitiriş, ölüm, varlık ve bakış arasındaki derin, çözülemeyen ilişkileri, kendi yüzümde taşımaktan da öte utanmasızca sergiliyorum, zorla gösteriyorum.

Geçenlerde Sırp lokantasında oturup kendi çapımda bir çözümlemeye giriştim. Kâğıdın ortasına büyük harflerle "GÖZ" yazdım ve çağrışım çizgilerini izledim. Şöyle bir şey çıktı ortaya:

GÖZ - bakış - arzu - yitiriş
GÖZ - ayna - başkaları - uçurum - yokluk
GÖZ - çukur - mezar - karanlık
GÖZ - körlük - kehanet
GÖZ - güneş - çöl - boşluk - yalnızlık
GÖZ - yumurta - anne - yaşam
GÖZ - ışık - dünya - acı

Başkaları, bakış, anne, yaşam, cinsellik, benlik, günah, varlık, yokluk gibi insanlığı on binlerce yıldır oyalayan sorular, on santime on santim bir kâğıtta karşıma çıkıverdi işte; üstelik çukurlar, mezarlar, çatlaklar, aynalar ve uçurumlarla dolu bir biçimde. Hepsinin odak noktası ise GÖZ'dü. Yitik bir göz.

BİR AYRILIK ÖYKÜSÜ

Göl kıyısındaki patikada kendi infazıma gidermiş gibi yürüdüm. Üşüyordum, serin bir haziran akşamıydı, yağmur çiseliyordu. Islak kayaların üzerine oturduk, beni kendine doğru çekti, içimdeki parçalanmanın tek belirtisi yaralı ceylan bakışlarımdı, yoksa yüzü her zamankinden de soğuk, katı ve ifadesizdi. Uzun bir yolculuğa çıkacağını söylemişti az önce.

"Tırnakların ne kadar uzamış. Kendine hiç bakmıyorsun."

Yanıt vermiyorum, ilgisini sahte buluyorum. Cebinden bir İsviçre çakısı çıkarıp, tırnaklarımı kesip kesemeyeceğini soruyor. "Kesinlikle olmaz," diyorum.

"Neden karşı çıkıyorsun ki? Yoksa bunu da mı özel hayatına bir tecavüz olarak yorumluyorsun?"

"Peki sen neden yetişkin, eli ayağı tutan bir kadının tırnaklarını kesmek istiyorsun ki? Herhalde tiksinti verici olduğumu ama buna rağmen benden tiksinmediğini ima etmek istiyorsundur."

Sesim bıçak gibi keskin, soğuk, acımasız. Kendi sesimi duyunca daha da üşüyorum. İçimde bir şeyler ölüp durmakta.

"Bu bir yakınlık belirtisi, başka bir şey değil."

"Tiksinmiyor musun?"

"Hayır, hoşuma gidiyor."

Uysal uysal elimi uzatıyor, tırnaklarımı kesmesine izin veriyorum. Bunu annem dışında hiç kimse yapmamıştı. Sonra beni kucağına alıyor, bacaklarımı iki yana açıp beline doluyorum. Genellikle böyle otururduk zaten, cinsel organlarımız birbirine yapışık dururdu. İçimizdeki buzullara rağmen ikimiz de uyarılıyoruz, son bir defa. Kuru, bir türlü ısınamayan öpücükler...

"Her ayrılıkta ölüm tadı buluyorum," demek istiyorum ama diyemiyorum. Aslında ona henüz söyleme olanağı bulamadığım binlerce, on binlerce söz söylemek istiyorum ama hep susuyorum. Son yarım saat boyunca susuyorum.

"Döndüğümde görüşürüz."

"Elbette. Ben buradayım."

Karşılıklı nezaket yalanları başladı işte. Kadınlık gururum olanca gücüyle gözyaşlarını durdurmaya çalışıyor. O son dakikalarda ağlamaktansa ölebilirdim.

"Çok güzeldi," diyor, "seninle beraber olmak olağanüstüydü."

Ağlamamak için içimden ona kadar sayıyorum. Başarıyorum.

"Benim için de gerçekten güzeldi."

(Bir, iki, üç, dört... on. Sakın, sakın ağlama. Haydi kızım, topla gücünü. Çirkin ördekler arasındaki kuğuyu anımsa. Kaba ve kırıcı ol, maçı kaybettin, bari son yumruğu at.)

"İyi sevişiyoruz doğrusu," deyiveriyorum. Öylesine saldırganlaştım ki bir anda, kendimi tanıyamıyorum. Sergio bocalıyor.

"Evet, sanırım ama aramızdaki ilişkiyi cinsellikle sınırlandırmadım ben hiç."

"Tabii, tabii," diyorum hızlı hızlı, yalan söylediğime onu iyice inandırmaya çalışarak. Anlamlı anlamlı gülümsüyorum.

"Ama cinsellik bence hayatın en temel konusu. Öyle değil mi yoksa?"

Suskunlaşıyor. Gözle görülür biçimde acı çekiyor. Sadece birkaç dakikalığına da olsa acı çekiyor. En azından bir zamanlar beni sevmiş, bu kesin. Kazanmaya bir başladım mı iyice insafsız kesilirim. Rolüme kendimi kaptırıyorum.

"Müthiş bir cinsellik yaşadığımız. Böylesiyle daha önce hiç karşılaşmamıştım."

Gene sırıtıyorum. Sergio'nun dili tutulmuş durumda, bir an önce kaçıp gitmek istiyor. Ne kadar aptal bir adammış bu, kucağındaki sıska, sinirli, gri gözlü kadının, acımasız bir zevk avcısı olduğuna, erkekleri yatağına alıp, sularını sıktıktan sonra da bir köşeye fırlattığına gerçekten inanıyor. Onca acının içinde bile kahkahalar atmak istiyorum. Hem gülmek, hem ağlamak... Bir, iki, üç... on. Gülümsüyorum. Gidiyor.

Sergio'nun gidişinden on gün sonra başka bir eve taşındım. Beklemenin belirsizliğine dayanamadığım için yeni adresimi ve telefon numaramı kimseye vermedim.

İki hafta arayla, önce Sergio, sonra da beni hiç bırakmayacağını sandığım sol gözüm yok oluveriyor. Cenevre ölüp gidiyor böylelikle, bir tiyatro dekoruna dönüşüyor. Dallar kuruyor, ilk yaz çiçeklerinin üzerine kar yağıyor, ormanlar çölleşiyor. Anıların, sözcüklerin, sokakların içi boşalıyor; büzüşüyor, soluyor, iskeletlere dönüşüyorlar. Yaşamın renkleri de, çizgileri de siliniyor. Elimde kalanlar ise sadece öyküler ve Michelle. Bir de kolonya şişesinin üzerindeki İstanbul resmi elbet.

Sergio gitti ve içimdeki tutkuyu öldürmek, bir kuşu öldürmek kadar kolay ve olanaksız oldu.

KÖPRÜ

Leman Gölü'yle Rhône Irmağı'nın birleştiği noktadaki küçük köprülerden birindeyim. Gecenin son saatleri. Karanlık az sonra iktidarını yitireceğinin bilincinde, var gücüyle bastırıyor. Dünya soğuk, ışıltısız, sır dolu. Bir köprüde yürüyorum, yirmi yedi yaşındayım, tek gözüm yok.

Sessizce, huzur içinde, gecede erircesine yürüyorum. İyice yorulmuş, kısılmış sağ gözümü biraz dinlendirebilmek amacıyla kapadım, gene de gözkapağı ışığın sızmasına izin veriyor. Bir sokak lambasına yakınlaştıkça, adım adım artıyor ışık, bir anda şimşek gibi karanlığı yırtıyor, sonra giderek güçten düşüyor, yok oluyor. Gene zifiri karanlık, tekrar artan ışık, yeni bir lamba... Şu anda evrenim sadece bu ışık gelgitlerinden, bir de seslerden

oluşuyor. Dünya gözlerimde var olmaya gereksinim duymuyor artık. Nesneler, sesleri ölçüsünde duyumlarımda yer alabiliyor, tıpkı insanların geçmişimde yol açtıkları izler kadar yer alabilmeleri gibi. Bense ışık kadar akıcı ama karanlık kadar yoğun hissediyorum kendimi.

Geçmişimi, bir kabuktan sıyrılırcasına ırmağın öbür yakasında bıraktım. Bellek kurutulmuş, havası alınmış; düş gücünün yarattığı, yaşamsız gölgeler, anı iskeletleriyle kaplı bir çöle dönüşmüş. Geleceği de bütünüyle aklımdan çıkarmak, şu ânın içinde, sonsuzluğu bile düşünmeden yitip gitmek istiyorum.

Biri geçmişte, biri gelecekte saklı iki umutsuz benliğin arasında asılı kalmalı, yaşam ırmağının üzerinde kapalı gözlerle, kıpırtısız durmalıyım. Ancak öylece zamanı dondurur, evreni bir anlığına baştan aşağı yıkar, sonra yeniden kurabilirim.

Durgun, saf, sevecen bir sessizlik. Bir okşama kadar şefkat dolu, bir gülümseme gibi yumuşak. Adımlarım bile sessizleşti artık. Bedeninin ağır yükünden kurtulmuş, hafiflemiş bir yolcuyum. Bedensiz bir yolcu. Artık hiçbir şey canımı acıtmıyor, hiçbir şey beni korkutmuyor. Çünkü korku etin içindedir, arzu gibi. Arınmışım, kutsanmışım.

Eninde sonunda köprü bitiyor, gizemli bir evreni barındıran köpüğüm uçup gidiyor. Vahşiliğin ortasındaki sessizlik adacığımın sınırlarında gözlerimi açıyorum. Cenevre'deyim.

Leman Gölü kıyıları... Göle çepeçevre sıralanmış banka, otel, lokanta ve şirketlerin dev neon ışıkları suya yansımış, durgun sudaki kıpırtısız yansımalarda harfler seçilmiyor; kırmızı, mavi, mor, sarı, turuncu, yeşil renk akıntıları oluşmuş. Yansımalar nesnelerinden daha güzel, daha özgür ve daha gerçek. Cenevre'nin simgesi kuğular da kıpırtısız, birbirlerine sokulmuş, çoktan uykuya dalmışlar. Rüzgârsız, duru bir gece, hava nemli ve serin, gökyüzünde hiç yıldız yok. Rhône Irmağı'nın, eylül ayında dağlardan taşıyıp getirdiği çam dalları gölün ağzını bütünüyle tıkamış. Su, ölü denizkızlarının saçlarıyla dolmuş. Yavaşça kımılda-

nan uzun, upuzun, ipeksi saçlar... Böylesine güzel saçlarını bırakıp nereye gitmiş olabilir bu kızlar?

Gün doğumuna az kaldı, artık uyurgezerlerin saati. Şimdi Paki'ye gitmeliyim. Hem belki orada Michelle ya da Sergio ile karşılaşırım. Gerçi bu sargılı yüzümle Sergio beni tanımaz, Michelle ise varlığımdan bile habersiz zaten.

Adımlarımı sıklaştırıyorum. Ay batmak üzere, içimde nedensiz bir ölüm korkusu...

GÖÇMEN SEMTİ VE NEFRET SOKAĞI SÖYLENCELERİ

Cenevre'nin labirentlerindeki kasvetli, hüzünlü seferimin son durağı Paki semti. Bu tırnak büyüklüğündeki, para deposu kentin en büyük göçmen semti, adını, buraya otuz yıl önce yerleşmiş ilk göçmenlerinden, Pakistanlılardan alır. Bugünse kimler yok ki burada! Solgun Pakiler; ince, zarif, sarilere bürünmüş kadınları ile Hintliler; kondorları İspanyol boğasına yenilince And Dağları'ndan sürgün edilmiş Kızılderililer; kışın en soğuk günlerinde bile alacalı bulacalı, pamuklu Afrika giysileriyle dolaşan Ganalılar, Nijeryalılar, Angolalılar; işbilir Araplar; kebap ve eroin tekelini kimseye kaptırmayan Türkler; Avrupa'nın güneşsiz ikliminde renkleri giderek açılan, ritim duyguları giderek yiten Karayipliler; dans tutkunu, sıcakkanlı Brezilyalılar; gitar, al-

kol ve kavgaya tapan Portekizliler; rastalar, politik göçmenler, sivil polisler, mevsimlik işçiler, kumarbazlar, hırsızlar, kaçakçılar, inşaat işçileri, hayat kadınları, uyuşturucu satıcıları, arka sokakları keşfe çıkmış yeniyetme yazarlar, tüketim toplumu artığı eroinmanlar, punklar, çingeneler, boş evleri işgal eden anarşist üniversite öğrencileri, yeteneklerini gece kulüplerinde harcayan müzisyenler...

Gecenin karanlığını ansızın yırtan çığlıklar. Gün doğumlarına eşlik eden bebek ağlamaları, kavga sesleri. Açık pencerelerden taşan sevişme iniltileri, sövgüler, tokatlar, soğan, sarımsak, baharat kokuları. Cenevre'nin hijyenik ortamında bir tek bu semtte sağ kalabilen sokak kedileri, hayat kadınları. Disko, rap, reggae, caz, blues, Latin ritimleri. Ve her yerde hep hayal kırıklığı...

Adı konmamış gizli bekleyişler... Yarın kim paçayı kurtaracak, kim iş bulacak, kimi polis götürecek, kim kendini sekizinci kattaki loş, ağır kokulu kiralık odasından aşağı fırlatacak?

Uzak, çok uzak ülkelerden, uzak kıtalardan, çok eski düşlerle gelmişler. Sarı altınlar ya da yeşil dolarlar için, ekmek ya da pasta için, özgürlük ya da tutsaklığın bir başka şekli için. Sıcak sulu evlerde yaşayabilmek, hafta sonlarında kayağa gidebilmek, sarışın kızlarla yatabilmek için gelmişler. Oysa artık onları buralara dek taşıyan özlemlerini unutmuşlar. Düş ağacının yaprakları gerçeğin ilk fırtınasında dökülmüş. Hiç ama hiçbir şey eskisi gibi değil artık; renkler, ağaçlar, çocuklar, bulutlar, öpücükler bile bir başka türlü bu yeni ülkede. Şimdi farklı şeylere farklı şekillerde gülüyor, farklı insanlara âşık oluyor, farklı nedenlerden ölüyorlar.

Kaçmanın ağır cezasıdır sürgün, geçmişini bir kez terk eden, ona bir daha hiç geri dönemez.

Paki'yi, ince bir İspanyol kılıcı gibi boydan boya yaran Lozan Sokağı'nda yürüyorum. Barlardan, gece kulüplerinden, kafelerden taşan gürültü patırtı beni sersemletiyor, ışıklar gözümü alıyor, ne de olsa gece boyu karanlığa ve sessizliğe alışmışım.

Boğucu bir insan kokusu burnuma çarpıyor. Ter, korku, parfüm, alkol, arzu ve duyumsuzlukların harmanlandığı bir koku bu. Lozan Sokağı, hayat kadınlarının mesleklerini sürdürmelerine izin verilen tek yer Cenevre'de. Yaz kış demeden, sürekli kısa deri etekler, file çoraplar giyen, sayıları onu-on beşi aşmayan bu kadınlara göz aşinalığım var.

Uykusuz gecelerin ardından, sabahın soğuk saatlerinde kahve içip ayçöreği yediğim Fas kahvesinde, yan masamda çoğu kez bir grup hayat kadını oturur. Henüz üniformalarını çıkarmamış, mevsimine göre omuzlarına bir şal ya da kürk ceket atmış, makyajlarını silmemiş gece yorgunu kadınlar, yanlarında fino köpekleri, önlerinde dumanı tüten kahveyle sigara paketleri, neşesiz bir sohbete koyulur ve ben onları anlayacak denli Fransızca bilmediğime hep hayıflanırım. Doğrusu ne konuştuklarını, neye güldüklerini, nelere içerlediklerini çok merak ederim. Bana, ne dostça ne de düşmanca davranırlar, genellikle görmezden gelirler. Ama arada bir içlerinden biri, meraksız bakışlarla tepeden tırnağa süzer. Fransızca'larından, çoğunun yabancı olduğunu çıkarabiliyorum; zencilerle Uzakdoğuluların sayısı beyazlardan biraz fazla. Genelde uzun boylular, alımlı, göze çarpan, dolgun vücutları, uzun bacakları var; ama gün ışığı, ne kadar genç olursa olsunlar, yüzlerinin şişkin, alabildiğine yıpranmış ve yaşlanmış olduğunu açığa çıkarıyor. Ağır makyaj bile bu yüzlerdeki yaşam izlerini gizleyemiyor. Aralarında iki-üç travesti var, doğrusu vücut bakımından gerçek kadınlara fark atsalar da, kemikli, iri yüzleri, dev elleri, abartılı kadın taklitleri ile bir erkekten daha erkeksiler. Bu açık biçimde erkekleri kollayan dünyada, neden kadın olmak ya da kadın gibi görünmek istediklerini doğrusu hiç anlayamıyorum.

Betonda yetişen ağaçları, plastik çiçekleri (evet, Cenevre'nin sokaklarında, kutular içinde plastik çiçekler bile var!), Avrupa uygarlığının kötü kokulu tacı köpek pislikleriyle dolu sokak boyunca ilerliyorum. İsviçre'de sokak köpeği yaşamaz; sahiplerinin

düzenli aralarla tasmalarından tutup kaka yapmaya çıkardığı kuçu kuçuların izleri, benim için bu toplumun varsıllığının, abartılmış bireyciliğinin ve yalnızlığının bir simgesi. Yan yana sıralanmış üç lokanta, Fas, Çin ve Meksika mutfaklarının özgünlüğünü yitirmiş, Avrupa'nın damak zevkine uyarlanmış örneklerini sunuyor. Köşe başında geçkince bir hayat kadını, ufak tefek, pala bıyıklı Meksikalıya fiyatını söylüyor, adam bir an düşünüp pazarlıksız kabul ediyor, arkalarındaki apartmanın merdivenlerinde gözden yitiyorlar. Kadının karanlıkta bir hayalet gibi yalnızca bir anlığına gördüğü adamla yatmak zorunda oluşu içimi burkuyor. Bu batık sokakta, hiç ama hiç kimse onurunu su yüzünde tutamıyor.

Kadın olmanın acısını az çok bildiğimi öne sürebilirim ama on beşinden beri pazarlanan bir bedenin isyanını nasıl anlayabilirim? Michelle'in öyküsü gibi, bu kadınınkini de kesinlikle yazamazdım.

Karşı kaldırımda, göçmen Türklerin buluşma yeri kebapçı, onun hemen yanında da bu saatte çoktan kapanmış Lübnan lokantası. Polis arabası kebapçının önünde yavaşlıyor, sivil giyimli polisler içeriyi süzüyor. Ne de olsa bu sokaktaki uyuşturucu ticaretini Türkler ve Araplar yönlendiriyor. Bir keresinde, tam bu köşede çocuğunu yere yatırmış, tekme tokat döven bir Türk kadını görmüştüm. Aylardan ekimdi. Hava buz gibiydi, şiddetli bir yağmur yağıyordu, kaldırımlar sırılsıklamdı. Beş yaşlarındaki kız çocuğun üzerinde, kısa yazlık etek ve ince muşamba ceket vardı yalnızca. Dayak faslından sonra çorapsız bacakları çamur içinde kalmıştı. Bir ara annesinin elinden kurtulan kız, can havliyle kendini sokağa firlatmış, gördükleri şiddetten dili tutulmuş Avrupalıların şaşkın bakışları önünde, trafiğin vızır vızır işlediği kavşağa doğru koşmaya başlamıştı. Yanımda yürüyen Sergio, onu yakalamak için atıldıysa da koluna yapışarak durdurdum.

"Bırak! Biz Türkler böyle büyüyoruz işte. O çocuk kendi başına senden daha iyi becerir karşıya geçmeyi."

Neden böyle davrandığımı anlayabilmiş değilim. Sonuçta kız ezilmeden karşı kaldırıma vardı varmasına, ama Sergio'yu, küçük bir çocuğu bir anlığına bile olsa kötülükten kurtarma mutluluğundan, şiddete ve ölüme karşı tek defalık kahramanca bir karşı koyuştan neden esirgedim? Sanırım yazgısına burnunu sokmamasını istediğim kişi aslında bendim. Ona, iyilikseverlikle dünyayı değiştiremeyeceğini kanıtlamaya çalışmış da olabilirim, ama sonuçta Sergio o gün benden ilk kez korktu, hatta bir bakıma umudu kesti.

Paki semtinin ikinci nesil göçmen çocukları, İsviçreli çocuklar gibi giyinseler ve konuşsalar da gerçekte onlardan çok farklıdırlar. Oyunlarında polis sirenlerini taklit etmeye bayılırlar örneğin, televizyondan öğreniyor olmalılar çünkü sessizliğe tapan İsviçre'de polis asla siren çalmaz. Kapı komşusu Fransa'ya da, ana babalarının ülkesine de hiç gitmemiş, kayak yapmayı bilmeyen, köpek beslemeyen bu çocuklar, emekleme çağından beri dayakla, küfürle, yoksunlukla haşır neşirdir. On iki yaşına varmadan yumruklarını kullanmayı ve esrarlı sigara sarmayı öğrenirler. Kendilerini istemeyen yabancı topraklarda yabani tohumlar gibi büyürler. Daha doğumlarında bile uzun bir trajedi saklıdır. Ne yaparlarsa yapsınlar, küçümsedikleri babaları gibi işsiz kalacaklarını, horlanacaklarını, aşağılanacaklarını sezerler. Sezerler ama gene de direnirler.

Bu çocuk göçmenlerin iki kültür arasındaki bocalayışları, biz yetişkin göçmenlerden daha derin, fırtınalı ve can yakıcıdır; çektikleri acı, bilincinde olmasalar bile bütün davranışlarına, mimiklerine, oyunlarına, kahkahalarına varıncaya dek yansır. On yaşındayken, elli yaşın eskimiş gözleriyle izlerler dünyayı. Ama gecenin bu saatinde Lozan Sokağı'nda hiç çocuk yok. Allahtan yok. Onun yerine, çocuklarını terk etmiş, ölmeye hazırlanan hayat kadınları var.

Geçenlerde bir sabah, gene aynı köşede kan izleri görmüştüm. Fas kahvesinin arkadaş canlısı, hoşsohbet patronundan öğ-

rendiğime göre, on sekizindeki zenci bir hayat kadınının gırtlağını kesmişler. Genç kızı az çok hatırlıyorum, kısa boylu, iri memeli, güler yüzlüydü, kırmızı deri ceketler giymeyi severdi. Her nedense onun elmas uçlu bir bıçakla öldürüldüğünü düşlerim hep; gün gelir belki mezarına uğrar ve plastik çiçekler bile bırakırım.

Bu nefret sokağında barınan herkes henüz atılmamış bir çığlıktır. Herkes, elinde gizli bir kadehi parçalarcasına yürür, kaldırımlar avuçlardan sızan görünmez kanla sıvanmıştır. Sadece tanıyanlar alabilir bu mezbaha kokusunu.

Ansızın karşımda, uzun boylu, iyi giyimli, kıvırcık saçlı bir genç beliriyor. Fransızca bir-iki cümle söylüyor.

"Fransızca bilmiyorum," diyorum. Bu arada eski alışkanlığıma uyarak sol gözümü ona doğru çeviriyorum.

"Bir bara gitmek istiyorum. Bana yardımcı olabilir misin?" diye soruyor, koyu Fransız aksanlı bir İngilizce'yle.

Şaşırıp kalıyorum.

"Her yer bar dolu, görmüyor musunuz?"

"Ama ben sizin önerdiğiniz bir bara, hem de sizinle gitmek istiyorum."

Şaşkınlığım daha da artıyor. Etraf bunca güzel kadınla doluyken, eski püskü, hırpani giysiler içindeki, saçı başı dağınık, çirkin, üstelik tek gözlü bir kadınla bara gitmek istiyor. Olacak iş değil doğrusu, bu adamın ya çok esrarengiz cinsel fantezileri var, tek gözlü kadınlar, bıçaklarla oyulan gözler, kesilen uzuvlar gibi, ya da sivil polis. Öyle yakışıklı ve sevimli ki! İçimdeki kadın duraksıyor. En fazla bir içki içer, işler yolunda gitmezse sıvışırım. Sonuçta Türk damarım ağır basıyor.

"Hayır, yapamam. Bu sokak bar ve kadın dolu. Umarım aradığınızı bulursunuz."

Hiç üstelemiyor, ama biraz incinmiş gibi.

"Pekâlâ. Ne yapalım? *C'est la vie*. Umarım siz de aradığınızı bulursunuz."

Akıllı adammış doğrusu, iyi cevap verdi. Neyi aradığımı, neyi bulamayacağımı sezmiş olabilir. Belki o da uluslararası resim sergisine katılanlardan biridir.

Kıvırcık saçlı Fransız'dan ayrılıp yoluma koyulmuştum ki Meksika barının önünde bir gürültü patırtı koptu. Bağırışlar, koşuşmalar, imdat çığlıkları, barlardan, kulüplerden fareler gibi fırlayıp toplanıveren bir kalabalık. Meraksız adımlarla, sırf iş olsun diye yaklaştım. Gecenin son saatlerinde, alkolü fazla kaçırmış Üçüncü Dünya erkekleri, kadın paylaşımı yüzünden yumruklaşmaya bayılır. Kalabalık, caddenin tam ortasında yoğunlaşmış, bu arada trafiği de kesmişti. Her kafadan bir sesin çıktığı sürüye yaklaştım, sargılarımı görenler hafif bir irkilmeyle kenara kaçıp yol verdiklerinden, en ön sıralardaki seyirciler arasında bir yer kapabildim. Herhalde benim de bir kader kurbanı olarak, bir başka kazayı rahatça izlemeye, tek gözlü Kassandra sıfatımla ölüm kehanetinde bulunmaya hakkım olduğunu içgüdüsel bir biçimde biliyorlardı. Bir servet değerindeki son model bir araba, motoru çalışır durumda sokağın ortasında durmuştu. Herhangi bir şeye çarpmışa benzemiyordu. Sağ ön kapı açılmış, uzun boylu, esmer, taşbebek gibi bir kız yola boylu boyunca serilmişti. Askılı, siyah ipek bir bluzu, kısa siyah eteği, uzun bacaklarını iyice ortaya çıkaran yüksek topuklu pabuçları vardı. Çırpınıyor, kıvranıyor, titriyordu. Korkunç acılar içinde can çekişiyordu.

"Bir doktor çağırın, çabuk! Aranızda doktor yok mu?" diye feryat etti yanımdaki kadın.

"Ne olmuş? Kaza mı?"

"Arabayı kullanan nerede peki? Hiç kimse yok mu kadına yardım edecek?"

"Tüymüştür."

"Belki de kadına bir şey yapmıştır."

"Cinayet bu, mutlaka cinayet!"

"Tabii canım, ortada başka araba yok ki kaza olsun."

"Cinayetmiş, kaza değil."

"Aman Tanrım!"

"Doktor yok mu aranızda? Kadın ölüyor!"

"Uyuşturucu krizi bu."

"Yok yok sara nöbeti geçiriyor!"

Kadına iyice yaklaştım. Bu cesareti gösterebilen tek kişi bendim. Ne de olsa ikimiz de yaralıydık. Olağanüstü güzeldi, uzun, düz, kuzguni saçları vardı. Can çekişirken bile öylesine güzeldi ki! İçime korkunç bir kuşku doğdu.

"Siz doktor musunuz?"

(Bu soru bana elbette.)

"Hayır, değilim. İlkyardımdan anlarım ama."

Soruyu soran gözümü fark ediyor, hızla geri çekiliyor.

"Ne olmuş?"

"Şok geçiriyor," diyorum.

"Kaza mı, başka bir şey mi?"

Kuşkularımı aydınlatmak ve doğrulatmak amacıyla kadının yanına gidiyor, diz çöküyorum. Elini tutuyorum. Tam o anda, kırmızı rujlu dudaklarından incecik bir kan sızıyor. Şöyle bir anlığına kasılıyor, kıpırtısız kalıyor. Genç kadın gözlerimin önünde ansızın ölüveriyor. Eli ellerimdeyken. Ardımdaki kalabalıktan çığlıklar geliyor. Sağ omzuna bakıyorum. Kaplan dövmesi bir anda sıçrıyor, pençeleriyle gözlerimi deşiyor. Biliyordum. Bu kadın Michelle! Benim Michelle'im!

Polisler kalabalığı yara yara yaklaşıyor, yanlarında doktor çantalı biri var. Ne olup bittiğini sormamak için oradan hemen uzaklaşıyorum. Michelle'in neden öldüğünü öğrenmeye dayanamam. Nasıl olsa biliyorum. Yoluma devam ediyorum.

Michelle öldü! Ona tam bağlanmışken, beni tek başıma bırakıp gitti. Kendimize doğru yaptığımız yolculukta yapayalnız olduğumuzu bilmiyor muydum yoksa? Gene de, gene de... Michelle böylesine ölüp gitmemeliydi. Dünyayla aramdaki son bağlantıydı o.

Hiç de hak etmiyordu bunu üstelik. Her ne kadar düşsel de olsa, gerçek hayat adına, hayatın özünden yaratılmıştı o, benim gibi bir hayalet değildi. Benim yitirdiğim savaşları kazanabilecek, baş edemediğim gerçekliği yeniden biçimlendirecek, düşlerimi kendisi için gerçeğe dönüştürecekti. Ben, ömür boyu yaşam ırmağının üzerindeki köprüden aşağıları seyrederken, o, suya atlayacak, denize ulaşacaktı. Irmak kavuşumları, deltalar, okyanuslar için doğmuştu, Cenevre'nin en pis sokağında bir sokak köpeği gibi can vermek için değil. Bütün bunları ben denetleyemem ama burası benim evrenim değil ki!

Lozan Sokağı'nın sonunda, bilardo da oynanan bir kulübün önünde gene o dört Türk'ten oluşan topluluğa rastlıyorum. Haberleri yok ama az sonra girecekleri yer, bu sokağın en tehlikeli mekânı, profesyonellerin yani uluslararası uyuşturucu satıcılarının, soyguncuların cirit attığı bir kulüp. Kadın avı oldukça kötü gitmiş olmalı, küfelik durumdalar artık, taşkınlık bile yapamıyorlar. Uslu uslu kapıdaki fedaiye dert anlatmaya çalışıyorlar. Yanlarından süzülüp geçiyorum, beni görmüyorlar. Neden sonra bir Türkçe cümle çalınıyor kulağıma.

"Abi, ben bu gece ipin ucunu kaçırdım galiba. İkidir tek gözlü bir kadın hayali görüyorum."

Bir kahkaha patlatıyorum. Gecenin ilk, son ve tek kahkahası.

Dün gece, tanıdık kâbusumla noktalanmamıştı oysa. Her zamanki gibi umutsuzluk içinde uyanacağıma, mutlu, huzurlu, ışıklar içinde gözümü açmıştım. Bir anda hızla gerçekliğe geri batmak pahasına da olsa, şu son günlerde, beni başka hiçbir şeyin etmediği denli mutlu eden bir düş görmüştüm. Göl kıyısında, çiçeklerle, ağaçlarla dolu bir bahçede yürüyordum, uzaklarda Alpler'in dorukları görünüyordu, mevsimlerden ilkbahardı. Balerin tütülerini andıran beyaz bir giysi giymiştim, ayaklarım çıplaktı. Çimenlerin ıslaklığını, yumuşaklığını, serinliğini du-

yumsuyordum. Gözüm sargılıydı, ama sargılar bile değişmiş, tüller gibi yumuşacık olmuştu. Canım hiç acımıyordu.

Arkamdan biri ismimi bağırdı. Döndüm. Sergio. (Gittiğinden beri ilk kez düşlerime girmişti.) Bir demet çiçeği, bahçedeki bütün ağaçların ilk çiçeklerinden oluşan bir demeti bana uzatıyordu.

"Lütfen," dedi, "gözüne dokunabileceğim zamanı söyle. Gözüne dokunabileceğim..."

"Evet! Evet! Evet!"

Özenli, yumuşak devinimlerle sargıları açıyor, büyülenmiş gibiyim. Umutsuz, yitik, gri göze bakıyor. Gülümsüyor. Yavaşça yüzünü yaklaştırıyor, ağzını dayıyor ve yaralı gözden akan suları yalamaya başlıyor.

"Tiksinmiyor musun?"

"Hayır, zevk duyuyorum."

Bedenimi giderek kaplayan arzuyla birlikte gözüm güçleniyor, iyileşiyor, yeniden görmeye başlıyor. Çok uzak bir geçmişten bana geri dönüyor.

Ne saçma, ne umutsuz. Yok olup gitmiş bir aşkı yeniden yaratmaya kalkışmak, üstelik de onu yitik bir gözün boşluğunda aramak. Artık benim için çok geç olduğunu kabul etmeliyim. Bir paket sigara daha almalı, evime dönmeli, çay demlemeliyim. Yazmalıyım. Sevgililerin birbirine sarılıp uyuduğu, bütün yalnızlıkların unutulduğu bu saatlerde ağlamalı ve yazmalıyım. Bu öyküye ihanet etmek için. Ne de olsa yitik bir göz, bir ihanettir.

Ne saçma, ne umutsuz. Bir boşlukta, ne olduğunu bile hatırlamadığın bir şeyi aramak. Bütün taşları teker teker kaldırıp altlarına bakarak, bütün kovuklara, deliklere, çukurlara ellerini sokarak, çılgınca aramak. Oysa her defasında yeniden, yeniden bulduğun umutsuzluk sadece.

Hem de Michelle ansızın ölmüşken. Benim genç doktorum haklı galiba, belki de kafayı fazla takmışımdır.

Mektup, Size

A.'ya

Çok vakit var daha sabaha, karanlık bir gece, kedimle oturuyorum, yağmuru dinliyorum. Bu gece kedim bütün hayvanlar sanki. Yanıma boylu boyunca uzanıp başını yere koyduğunda son nefesini veren bir hamamböceği; homurdanarak ağzını açtığında mekanik bir köpekbalığı; ürpererek uyandığında ise ben. Korkunç bir yağmur var dışarıda; pencereler ağlıyor gibi; sular oluklardan, çatılardan boşalıyor, çukurları dolduruyor. Diğerleri çoktan uyudu, kalın yorganların ve birbirlerinin kolları altında; uykunun ölümü hatırlatan yalnızlığındalar. Bense sizi düşünüyorum.

Bu gece, yüreğimde tutsak bir kuş, kafesine çarpa çarpa yaralar açıyor vücudunda. Yazmak zorundayım. Size yazmak zo-

rundayım. Eminim ki çok garipsediğiniz *Siz* olmasa, bu mektup da olmayacaktı, belki de bir tek "Siz" için yazılıyor bütün bunlar, ya da o sadece kırılgan bir maske, "Sen"in kaldıramayacaklarını yazıya akıtmak için, kendimden korumak için beni. Az sonra "dostum" diyeceğim, alayla gülebilirsiniz.

Gece yarısını geceli iki saat oluyor, uykudan öyle uzağım ki. Cezalı bir çocuk gibi sabahı bekliyorum. Başkalarının hiç ulaşamayacağı karanlığı görebilmek için gecede uyanık olmak gerekiyor, uyanık, bütün duyguları ayakta. Az önce bir piyano sonatı dinleyip ağladım. Düşündüm ki asla bilemeyeceksiniz bu gözyaşlarının sizin için olduğunu. Ben hep tek başımayken ağlarım, gözyaşlarımı sunmam başkalarına herhangi bir anlam yüklemeleri için. Zaten günümüzde herkes insanın üzüntüsünü göstermek "amacıyla" ağladığına inanıyor. Bir insanın mutsuzluğunu kavramaktan öyle acizler ki, öylesine ufalıyorlar ki acının karşısında, gülünçler. İnsanlık için hiçbir umuda yer bırakmıyorlar.

Geçen gün yıkmaktan söz ediyordunuz. Bense yıktığımı sanarken, daha dar, hep bir öncekinden daha dar hapishaneler kurmuş olduğumu söylemiştim. (Beni dinlemiyordunuz herhalde, gülümsüyordunuz.) Şu an en dar hapishaneye varmış olduğumu düşünüyorum, bir tabuta, sanki sizi de sürüklüyorum peşim sıra; gömülmek istemeyen bir ölüyü mezarına tıkar gibiyim. "Daha mesafeli olmak gerekiyor," diyen sesiniz kulaklarımda gene, doğru bir söz, ustalıkla söylenmiş ve ustalıkla acı çektiriyor.

Sizi anlıyorum aslında, haklı öfkenizi, gururunuzu ve şiddetinizi. Ben sizden çok daha yakınım sessizliğe, inanın sessizliğin de sırları var, hatta hâlâ geriye kalmış bütün sırlar onda. Sessizliğin şiddeti en keskin olanıdır; gökyüzünü anlayabilmek için, susmak ve dinlemek gerekiyor.

Varlığına inanmak zorunda olduğumuz "gerçek"i arıyorsanız eğer, oyunlardan söz edenlerin ve oynayanların ortasında, bence insanlara bakmayı öğrenin. Gizlerine, korkunç anlarına

değil, yüzlerine hiç değil. (Çünkü insan yüzleri yalandır, sözleri de, özellikle de sözleri. Dostum, yazılmış ya da yazılmamış her sözün artık güç isteminden başka bir şey olmadığının farkında değil misiniz?) Bir şey de beklemeyin onlardan. Bakın yalnızca, bakışlarınızın sıcaklığında açılıp içlerini koyvereceklerdir nasıl olsa (tıpkı sizin gibi, benim bakışlarımda). Böylece öğreneceksiniz susmayı, ağlamayı da.

Aslında istediğim acı çekmeniz değil. Kızgınlığı, nefreti tam olarak bilmiyorum sanırım. Tanımlanamayan duygularım... Herhangi birinin adını koyduğumda ötekileri yitiriyorum, bir tek adı konmuş olan kalıyor elimde. O geniş duygu yelpazesi ona indirgeniyor. Ama gene de, az sonra yatağa uzanacağım ve vücudunuzu düşleyeceğim, bedenlerimiz yan yana, iki ceset, aynı tabutta. Kediyi okşayacağım sizin yerinize; mucizevi ellerimle yaralarınızı yok ettiğimi düşleyeceğim; onları yaladığımı; kanınızın tadı ağzımda. Daha fazla yazmamalıyım. Unutun bunları; üslubumu, öğütlerimi, hayallerimi, size yazdıklarımı ve yazacaklarımı, hepsini unutun lütfen. Yağmura kulak verin, tekrar dinleyin o piyano sonatını, ağlayın, gene okşayın kediyi ve beni gene düşleyin; bu kadarı yeterli benim için.

Giderken

Inhalt

Bu gece de yağmur yağıyor, zamansız bir haziran yağmuru. Öyle güçsüz ki bir-iki gök gürültüsü olmasa varlığını bile hissedemeyecektim. Yağıp yağmamakta kararsızlık çekiyor, her damla kendisi adına özür diliyor. Bana biraz daha mutsuz olmamı ve kendim adına özür dilememi fısıldar gibi. Ben de yazıyorum. Yalnızım. Bir başka yağmurlu ve yalnız gecede yanımda olan kedi de artık yok, biliyorsun. Oysa bu gece o kadar etkilenmiyorum yağmurdan, ağlamıyorum çünkü. Bu gece hiç kimse ağlamıyor.

Bu gece, gidiyorum. Gitmek, ne korkunç bir sözcük. Vedalaşmak, gitmek, bırakmak, terk etmek, ayrılmak... Tek bir veda bütün bir ömür sürüyor. Sanki binlerce parçalanmış midye ka-

buğunun çizdiği bir yoldan gidiyorum, var olmayan inciyi aramış birinin izini sürüyorum. Biliyorum, bir insanın sevgisini kaybetmek, zorlukla ulaşılmış bir doruktan aşağı yuvarlanmaktır. Gece başladığında yok olacak son gölgedir. Uçurumun üstüne düşen bir gölge.

Ancak sen ilgilendiğinde kanamaya başladı yaralarım, oysa hep oradaydılar. Şu an parmaklarımla kan damlalarında izini sürdüğüm acı. Gereksinim duyuyorum izlere, bir zamanlar acı çektiğimi hatırlatmaları için bile olsa gereksinim duyuyorum onlara. Zamanın geçip gitmesine, elimde hiçbir şey bırakmadan akmasına dayanamıyorum çünkü. Oysa her iz doğduğu anda ayrılıp başkalaşıyor onu yaratandan, gerçekdışı oluyor. Her şey zamanla sahteleşiyor, yok oluyor, yenileniyor. (Yaşamımın ağını gözyaşlarımla örüyorum, bir örümcek gibi.)

Oysa biliyorum, sen dokunmadın bile yaralarıma, sadece baktın, şöyle bir an, göz ucuyla. Başını kitabından kaldırıp, kendisini çağıran sese cevap veren biri gibi. "Ne var?" Bir ilgisiz bakış, ama bana sunulmuş o tek bakış, hiç görülmemişi ortaya çıkarmaya, gizli kalmış kanı akıtmaya yetti. Sen acının sınırları olduğuna inanır mısın?

O zaman belki de bu yağmurun son yağmur olduğunu da düşleyebilirsin.

Bana bir zamanlar verdiğin sevgi, benim de hiç çekinmeden aldığım, sonsuzmuşçasına, korkusuzca eriyip gitti, bir çocuğun elinde korumaya çalıştığı gizemli, mucizevi bir kar tanesi gibi. Geride kalan anlamsız bir ıslaklık işte. Sevişme sonrasında yatakta kalan ıslaklık gibi, göze çarpmayan, kolaylıkla bırakıp gidilen; yalnızlığın bir ayrıntısından başka bir şey değil.

Suların akışı, avuçlardan sızıp gitmesi tanımsız bir acı veriyor bana. Güzel olanla birlikte çirkinin de sürekli yok olmasının yarattığı korku da diyebilirim. Geçmişe duyulan özlemden söz etmiyorum; geçmiş bugünden daha mutlu değildi, olup olmadığını hiç sormadım kendime. Zamanın durdurulamayan akışın-

dan, sürekli "bu an"ın geçmiş oluşundan duyduğum o iç sızısını anlatıyorum. Sanki büyük bir ırmak boyunca gidiyorum; hiçbir yerde durınama ve kıyıya çıkmama, hiçbir şeye ikinci kez bakmama izin yok. ("Bir kurt bile, sıkıştırıldığında, kaçmadan önce durur, bir daha göremeyeceği düşmanına ikinci kez bakar," der Kızılderililer.) Görebildiğim kadarını görmek ve hemen unutmak zorundayım.

Bunun bir gelecek korkusu, hatta gizli bir umut olduğunu söyleyebilirsin, ya da o tanıdık, eskimiş ölüm duygusu. Bence değil; ölüme doğru kaçınılmaz yol alışı ben de herkes gibi unutabiliyorum. Anların, hiç var olmamış gibi birbiri ardından yitmesinin yalın hüznü söylediğim. Belki de bu yüzden hep izler istiyorum, kanayan, kabuk bağlayan yaralar, belki de gerçek ölümler.

Bazen bir düşten uyanır gibi hayatımdan uyanmayı bekliyorum, ama inan, söz ettiğim ölüm değil gene.

Ölüm öylesine gürültülü ki. Yalnız kahkahasını duymuştum ölümün. Artık tabutlarda düşlediğim kanlı cesetler değil, onların giysileri sadece, sıradan, gündelik giysiler, kefenler değil. Giysilerimi çıkartıyorum teker teker, seninkileri de, çırılçıplak kalana dek, yavaşça; saçlarımı kesiyorum sonra, seninkileri de, kara, tahta bir tabuta seriyorum onları, üst üste ölüler gibi. Büyülü bir müzik eşlik ediyor bu ayine, belki ben çalıyorum, belki bir başkası. Giderek hızlanan bir ritim var; marimbalar, vibrafonlar, gonglar, yarıya kadar doldurulmuş kristal kadehlere vuran incecik çubuklar. Sonra bir midye kabuğu oluyorum, parçalanıyorum. Her gece, yeniden, her gece. Günbatımını hiç görmeyen bir yarımay olarak doğuyorum, her sabah kendi kanımda boğulmak için – ki Kızılderililer o kandan yaratıldıklarına inanır. Her gece anne oluyorum ve ölüyorum.

Giderken, tek avuntum, kımıltısızlığı taşların.

Aynanın Dibine Yolculuk
(İmgeler)

Bir kuyuda unutulmuştum. Çoktan ölmüş olmalıydım. Üzerime yığılı taşlardan bir kilise korosu yankılanıyordu. Gökyüzünün gölgesi soluyabileceğim havayı sıvılaştırıyor, günün ilk saatlerini eziyordu. Uzaklarda bir kadın idam ediliyordu. Güneş doğarken, henüz tam aydınlanmamış gri denize bir kova kan döküldü, peşi sıra sahipsiz, çıplak bir ceset yavaşça suya bırakıldı. Elimdeki bataklık orkidesini sıkarak sarı bir sıvıda boğuldum.

Bedenini yok etmek ve yeniden yaratmak. Yitirdiklerini yeniden yitirmek. Unutmak. Müzikte yok olmak. Korkuyla terle-

mek, düşünmekten vazgeçmek, bir an bile gözünü ayıramadan, sabit bakışlarla duvarlara bakmak, artık geri gelmeyen bir ezgiyi boş yere beklemek. Bedenini parçalara ayırmaya devam etmek. Hiçbir şey ummamak, hiçbir şey beklememek. Bir taş, bir ağaç, bir toz zerresi olmayı öğrenmek. Acıyı kaslarında, karnında duyumsamak, dünyayı rahminde taşımak. Kırılan tırnaklarla çizmek. Kendi ellerinle konuşmak. Ölmek. Olmak. Bir ağacın köklerinden başlayıp doğan güneşe doğru bir yolculuk yapmak ve varoluşunun gerçek öyküsünü bir ağaçtan dinlemek.

Çünkü kendimi arıyorum, kendi öykülerimi. Tahta sandalyenin üzerine asılı kementte, iki bin yaşındaki zeytin ağacının boğumlarında, uğursuzluktan korunmak için kulübenin kapısına diri diri çivilenmiş baykuşun son suçlayıcı bakışlarında, ormanın derinliklerinden öldürülmek için çıkıp gelen ceylanda, avcıdan kaçan yaralı hayvanda – yarısı parçalanmış gövdesini güçlükle sürükleyen bir kurt. Giderek korkunçlaşan imgelerde, parçalanarak çoğalan tek öyküde. Yaşamın sesinin zayıfladığı öykülerde.

Bu gece göğsünden siyah kan sızan bir kadınım. Daireyi kesen Ay-Kadın.

Parçalayarak, kırarak, dağıtarak, yok ederek, küçük hayvancıkların ve midye kabuklarının üzerine basarak yürüyorum; adımlarım vahşi bir ritimde; sadece benim görüntümü yansıtan uzaklardaki bir aynaya doğru. Daha karanlığa ve daha derinlere, bedenin diplerinde saklı ölüme doğru. Bir ormanın kalbine yaklaşır gibi sessizlik artıyor, artıyor. Eski bir yolculuğun izlerinde kayboluyorum.

Köşeye sıkıştırılan hayatın çığlığını duyar ve alayla gülümser ölüm. O herkese farklı bir yüzünü gösterir ve yüzü maske gözleri kadar sır doludur.

Gözlerimi karanlığa açtığımda onu hatırladım. Onun bakışsız heykel gözlerini. Boşluk olmayı, yalnızca boşluk olmayı reddetseydi, tek bir an için gözleri bir bakış kazansaydı, giderek küçülen gözbebeklerinde kendi imgemi görebilseydim, hiçliğin yankısı yerine bir tını duyabilseydim.

Bedenini parçalamak, göğüslerini kesip açmak, gizledikleri acıyı çekip çıkarmak. Sahipsiz gözlere sunmak, bir avuntu bekleyemeden. Yüzünü maskesiz ve çırılçıplak gösterecek aynalar, kanından aynalar yaratmak. Ne kadar derinlere dalsan da bulamayacağın bir şeyi, hiç ulaşamayacağın dipleri aramak. Çirkin bir maskeyi yüzün sanmak. Her kopuşta parçalanmak. Bir parçanı geride bırakmak, her ayrılışta, her unutuşta. Sonra izlerinden, o çürümeye başlamış uzuvlarından ve kan pıhtılarından ve korkunç öykülerinden kendini yeniden kurmaya çalışmak. Geriye doğru yaşayan büyücü gibi ölümünü yaşamından önce öğrenmek. Hiçliğe feda olmak. Kendini bulmak ve yeniden yitirmek.

Hayatın rasgele öfkesine karşı durabilen tek güzellikti. Neydi o benim için? Hiç gidemeyeceğim bir sekoya ormanı. Dudaklarda donup kalan bir gülümseyiş, söylenmek istenmiş de bir türlü söylenememiş, gırtlakta takılıp kalmış bir söz, postaya verilmemiş bir mektup. Görülemeyen kentler, doruklarına çıkılamayan dağlar, sırları keşfedilemeyen ormanlar. Hiç gidemeyeceğim bir okyanus. Başlamış ilişkilerin acısı. Sonu getirilemeyen cümleler.

İnsan karanlık, dipsiz bir kuyudur. Acısının derinliklerinde boğulur.

Kendimi buldum ve yeniden yitirdim; sabah olmadan unu-

tulan düşlerde, dalgaların sildiği kuma çizilmiş resimlerde, yaraların sessizce kabuk bağlayışında iyileşirken, yakılan kuru yapraklarda, çiçeklerin güneş batarken kendi içine kapanışında. Acıyla bağırırken şarkısı dinlenen bir güvercin oldum, yaralı gövdesindeki kurşunun anlamını çözmeye çalışan bir kurt, bir sekoya ağacı. Sekoyalar, sekoyalar, sekoyalar...

Unutulmuş Topraklar

I: VARLIK

Ben hep olduğum yerde dururum. Benim varoluşum durağanlıktır. Sessiz, sonsuz gökyüzü altında öylece, kıpırtısız dururum. Aslında hiç devinimsiz değilim, çok ender, tuhaf rastlantılar sayesinde kıpırdayabilir, yer değiştirebilirim. Ancak bu kesinlikle dışarıdan bir etki demektir, beni aşan, üzerinde hiçbir denetimim olmayan güçler nedeniyledir. Bu yer değiştirmeler, oynamalar sayesinde değişimin olası olduğunu, böylece zamanın aktığını, hiç kıpırdamadığımda bile beni değiştirdiğini biliyorum. Ölümlü olup olmadığımı henüz bilmiyorum. Çevremde bana benzeyen birçokları daha var, hepimiz aynı türe ait olmalıyız ama hepimiz birbirimizden farklıyız; hiçbirimiz bir diğerinin aynısı değiliz. Çevremdekilerin çok azını duyumsayabiliyo-

rum, sadece bana değenleri; onların da bütününü değil, yalnızca bana dokunan bölümlerini. Onları canlandırabilmem için bu kadarı yeterli. Kendimi tanıdığım gibi onları da tanıyabiliyorum. Hiç duyumsamadıklarım da dahil, benim türüme ait olanların tamamını tasarımlayabiliyorum. Bu esrarengiz güç, daha doğrusu yetenek, bizi hep ilişkide tutar ama birbirimize dokunmak dışında iletişimimiz yok sayılabilir. Dış güçler bütünüyle rastlantısal bir şekilde, içimizden birini seçebilir ama bizim için "özellik" yoktur. Hepimiz zaten farklı ve tekiliz.

II: GÖKYÜZÜ

Gökyüzünde yürüyorum
Yanımda bir kuş
KIZILDERİLİ ŞİİRİ

Ağaçların doruklarındayım, bir kanat uzaklığında gökyüzü. Kuşlarla beraber yürüyorum, akşam olup güneş battığında gözlerinde uçacağım bir kırlangıcın. Yukarısı derin, derin, derin bir gökyüzü, sessizliğin karşı konulmaz utkusu. Gökyüzü geniş, engin, sonsuzdur; dallar ise dar, güçsüz, kırılgan. Ona uzanırlar sadece, dokunup renklerini bırakırlar onunkinin üstüne. Acı çekmiyorum. Bulutların gittiği yönde, çok uzaklarda, unutulmuş bir ülke olmalı. Ben de gitmiş olacağım, kırıldığında gökyüzü ve dallar sardığında soğumuş gövdemi. Serin bir rüzgâr esecek, yaprakları savuracak oraya buraya, güneş doğacak. Hiçbir şey hatırlamayacağım.

III: AĞAÇLAR

Dimdik dururuz ayakta, yan yana, güçlü, birbirimize bakmadan, dokunmadan. Beraberce aynı uyumlu dansı tekrarlarız sürekli. Toprağın uzantısıyızdır gökyüzüne, güneşin uzak çocukları, gün ışığının sahipleri. Zamanı ilgisiz seyrederiz. Oysa biz de biliriz unutuluşu; rüzgârı, çürümeyi, düşen bir yaprağın acısını hissedebildiğimiz için, bir kuşu, bir bulutu sevebildiğimiz için, gidenler çoğu zaman dönmedikleri için. Gün gelip de teker teker yıkılacağımızı, dansın ise hep süreceğini biliriz.

IV: YOKLUK
(Bir Apaçi Efsanesi)

İşte, bu çukur olmalı. Sierra Madre'lerde gizlenmiş, bu hiç görülmeyen, hiç ulaşılmayan kum çukur. İşte burada eski kabile hayatlarını yaşamayı sürdürür ölülerimiz, hiç ölmemiş gibi. Atları ve silahları da onlarladır; birlikte ölmüş ve gömülmüşlerdir zaten o atlarla; yayları eskimiş ve okları azalmış olsa da avlanmaya devam ederler. Av dönüşleri dans ederek zaferlerini kutlarlar, tıpkı bizim gibi; kötülüğe, acıya ve ölüme karşı büyüler yaparlar. Kutsal davul hiç susmaz, Büyük Peyote yaşayanların haberlerini ve gün ışığının soluğunu gönderir. Arada bir, içlerinden biri başını kaldırır ve hüzünlenerek bakar sonsuza dek yitirdiği dağlara. Bazen geride bıraktıklarının özlemi o kadar dayanılmazdır ki dik yamacı tırmanmaya ve çukurdan kurtul-

maya çalışır; unuttuğu ya da yarım bıraktığı bir şeyin peşindedir belki, daha yaşamak istiyordur, ama kumlar çok kaygan, yamaç çok diktir. En güçlü savaşçı bile yeryüzüne varamaz. Kayalar yumuşadığından ve topraklar yitirildiğinden beri kutsal ağaç yok oldu; artık ölüler de geri dönmek istemiyor.

V: UNUTULMUŞ TOPRAKLAR

Topraklar, sahip olmak için değil,
hatırlanmak içindir.
DON JUAN

Gökyüzü yaşayanlarınsa, toprak ölülerindir. Bir bakış kadar gökyüzü, bir beden büyüklüğünde toprak.

Buralarda, bu çoktan terk edilmiş, acımasız topraklarda bir zamanlar bir kabile yaşardı. Bu dağlar ve çöller ülkesinde sadece onlar bilirdi sağ kalmayı; dik, kayalık vadileri, bir başlayıp bir kaybolan dağ yollarını, diplerinde at iskeletlerinin çürüdüğü uçurumları, dorukları karlı volkanlarla çevrili çölün uçsuz bucaksız, kurak labirentini; bir tek onlar tanır ve sevebilirdi. Yazgıları olan ülke gibi serttiler, akıllı ve korkusuzdular. Bir ağaç kadar bağlıydılar toprağa; ama ona nasıl sahip olunduğunu hiçbir zaman anlamadılar. Teker teker öldüler, kayalıklarda ve çölde, şu başını azıcık çevirdiğinde gözden yiten mağarada, ufuk-

taki tepenin arka yamacında, aşağıdaki geçitte, çalılarda, kumda... (Denmiştir ki -düşmanları ve yok edici tarafından- bu küçük kabile yeryüzünün en usta ve tehlikeli savaşçılarından oluşuyormuş.) Yaz gecelerinde dağlardan birer ikişer iner, gizli vadilerde toplanırlardı. Atları ve yüzleri çözülemeyen işaretlerle boyanmış, ateşin etrafında dans ederek döner; içinden geldikleri toprağa, geleceğin efendisi Kutsal Ota ve koruyucuları dağlara şarkılar söylerlerdi. Ölülerini koydukları mağaraları, gözden yitene dek taşlarla örter, ölenden bir daha asla söz etmezlerdi. Böylece inanmazlardı ölüme. Yaptıkları büyüler öylesine güçlüymüş ki görünmez olmayı bile bildikleri söylenmiştir. Gene de kaybedeceklerini ve yokluğu seçmek zorunda kalacaklarını biliyorlardı. "Gökyüzünün başımıza yıkılacağı günü bekliyoruz," demişti şefleri, ardı arkası kesilmeyen savaşların birinden sonra, "yok olmanın onurunu öğreneceğiz." Şimdi, ruhları bile bıraktı bu toprakları, çoktan toprağa karışmış bedenlerini unutarak. İşgalciler de barınamadı buralarda, zaferlerinden kısa bir süre sonra çekip gittiler. O kabile asla istemezdi öyküsünün anlatılmasını, şimdi bu ülkeye adlarının verilmiş olduğunu da bilmiyorlar; bu yüzden hiç ses yok artık bu topraklarda, bir fısıltı, bir çığlık, bir gölge; tek bir işaret vermiyor bu unutulmuş topraklar. Bu hırçın, çorak, unutulmuş topraklar...

Geçmiş Ülkesinden Bir Konuk

Bir anı geçmişe uzanan köprüdür, üzerinde yitip gittiğin dar, tahta, tehlikeli bir köprü. Geçmiş, ırmağın hiç ulaşamadığın öbür yakasıdır.

"Bugün ölümü düşünmeyeceğim. İstanbul'u, denizi, karları, yaşamı düşüneceğim, ama ölümü..."

Hayatımın bir gününde, o en korkunç gününde yazdıklarım böyle başlıyor. O zaman neden yazdığımı, kara deri kaplı not defterine neden bunları kaydettiğimi bilmiyordum. Şimdi de neden yazdığımı bilmiyorum. 21 Aralık 1990, Cuma. Kendi hayatımda olmadığım bir zaman dilimi. Kışın takvimlerdeki başlangıcı, yılın en uzun, en karanlık gecesi, geçen yıl bugün. Tam bir yıl sonra kara defteri çıkarıp yazdıklarımı ilk kez okuyorum,

bir hapishane ya da akıl hastanesi günlüğünü okur gibi, bunları yazan hem benim, hem de değilim. Olabildiğince içten dile getirmişim kendimi, sözcükler öfke ve isyanla dökülmüş. Darmadağınık cümlelerimdeki henüz boyun eğmemiş, çiğ acıyı, şokun uyuşturduğu ıstırabı şimdi kolaylıkla görebiliyorum. O gün hep ölümü düşündüm oysa. Benliğimi zorla başka düşüncelerin, imgelerin dalgasına bıraktımsa da ölüm bir hayalet gibi hep izimdeydi. Dünya ruhumun bir aynasına dönüşmüştü, kendi mezarına gömülmüş bilincim sadece karanlığı ve gölgeleri seçebiliyordu. Bir keresinde, Moda'da bir çay bahçesinde karşılıklı birbirini yansıtan iki ayna görmüştüm. İşte o gün, dünya ve ben birbirimizin sonsuz boşluğunu böylece yansıtıp durduk. Hiçbir yere varmayacak, hedefsiz, uzun bir yolculuğa çıkıyordum, kendimden uzaklara doğru yola koyuluyordum. Bir daha geriye dönemeyecektim.

"Birbirlerine giderek yakınlaşan iki sevgili onlar. Aralarında yerim yok. Küçük oyunlarını, kurlaşmalarını, paslaşmalarını bozmaya yeltenmeyecek denli gururlu ve cesur olmalıyım. Gurur! Cesaret! Şu an ne kadar anlamsız bu sözcükler. Yalnızca yaşamın sözlüğünde yer alabilirler, ölümün değil. Eskimiş, içleri boşaltılmış, melodramlardan çıkmış gibiler ama aynı zamanda baş edilemez bir gerçeklik de içeriyorlar. Bunu anlamaya ancak şimdi başlıyorum."

Bu cümlelerin altına tarihi atmışım: "21 Aralık 1990, Cuma" ve nedense "Cuma" sözcüğünün altını iki kez çizmişim. Birbirine paralel olmayan, besbelli titreyen bir elle çizilmiş iki incecik kırmızı çizgi, kargacık burgacık harflerin arasında ilk bakışta seçiliyor. Sayfanın tek güzelliği, süsü, kesinlik belirtisi onlar, trajedilerin insan ömründe bıraktığı izler gibi.

Geçen yıl İstanbul'a aralık ortalarında kar yağmış, üç-dört gün yerde kalmıştı. Karın erimeye, çamur bulamacına dönüşmeye başladığı günlerdi, tanıdık kış sefaletini yaşıyordu şehir. Tıkanan yollar, hiç gelmeyen otobüsler, duraklarda bekleşen üşü-

müş, öfkeli, perişan kalabalıklar... O zamanlar oturduğumuz Çamlıca korusuna yakın yerde kar hâlâ diz boyuydu, zaten Çamlıca, İstanbul'un İsviçre'sidir. Eskiden dağ ayakkabılarımızı giyer, Everest tırmanışına hazırlanıyormuşçasına sarınıp sarmalanır, ormanda yürüyüşe giderdik. Hızımızı alamamışsak eğer, sonradan Üsküdar'a iner, cılız, pis bir buz tabakası ve üzerimize dikilmiş tuhaf bakışlarla karşılaşırdık. Dağları, ormanları, uzun yürüyüşleri severdi o. "Büyük ve Küçük Çamlıca'yı bir çift kadın göğsü gibi düşün, işte o iki memenin tam ortasında oturuyoruz," dediğini duymuştum bir gün. Telefonda, kim olduğunu çıkaramadığım biriyle -bir erkekle- konuşuyordu. Hoşuma gitmişti bu tanım ama içerdiği cinsellik yüzünden de belli belirsiz bir kıskançlık duymuştum. Yıllar yılı içime attığım nice nedensiz kıskançlıklardan, saçma sapan diş bilemelerden biri daha işte.

O cuma öğleden sonrasında, Beşiktaş'ta oyalanabildiğim kadar oyalanıp Üsküdar motoruna bindiğimde saat ikiye geliyor olmalıydı. Boğaz her zamanki canlı mavisini, onu yeryüzündeki diğer bütün denizlerden ayıran rengini kaybetmiş, kış güneşinin solgunluğunda sıradan bir kuzey denizi görünümünü almıştı. Durgun ve cansızdı, hiçliğin yansıması vurmuştu sularına.

"Abla, motor bin beş yüz lira oldu," demişti ücretleri toplayan genç çocuk önümdeki kadına. Abla denilecek yaşı çoktan aşmıştı aslında, iri kemikli geniş yüzü yorgun ve umutsuzdu. Uzun kirpikli kömür karası gözleri çok eskiden tanıdığım bir Ermeni kızını hatırlatmıştı. Cüzdanımı açtım, bozuk param yoktu, utanarak bir yirmi binlik uzattım.

"Uzun yıllar önce, ilk gecelerimizden birinde Üsküdar'a motorla geçmiştik. Dupduru, rüzgârsız, ılık bir eylül gecesiydi. Gökyüzünün son maviliğinin derece derece koyulaşıp, ufuk çizgisinde siyah sulara karıştığı saatlerdi. Lambalar yakılmış, camiler, saraylar aydınlatılmıştı. Boğaz sessiz, ışıltılı vapurlarla doluydu. Karanlıkta, henüz belirmeye başlamış yıldızların ve şehir ışıkla-

rının çizdiği gizemli İstanbul minyatürünü seyrediyorduk. Titreşimlerle dolu buğulu bir gece, gökyüzünün giderek açılan kara kanatlarına tutunmuş gibiydi. Ona yıldızlarla ilgili bildiklerimi anlatıyordum. Yedi Kandilli Süreyya, Büyük Ayı ve Küçük Ayı, Kutupyıldızı... Çöldeki yıldız yağmurlarından söz etmiş, şehir ışıklarının yıldızların çoğunu görmemizi engellediğini söylemiştim. Gençliğinde sık sık yaptığı gibi meydan okuyan tavrıyla başını geriye atmış, küçük, kalkık, kurumlu burnunu havaya dikip, yarım gülümseyişiyle 'şehrin öldürdüğü yıldızlar' demişti, şehrin öldür..."

Bitirmeye elimin varmadığı sözcükle yarıda kesilen bu cümleleri yazmamdan tam bir yıl sonra, dünyanın apayrı bir noktasında, İsviçre'deyim. Cenevre'nin İstanbul'u andıran tek yerinde, Leman Gölü'nün incelip bir yılan dili gibi şehrin içine sokulduğu, Rhône Irmağı'yla birleştiği kıyıdayım. Üzerinde durduğum köprünün adı Mont Blanc, çünkü Mont Blanc masifi buradan -sadece açık havalarda- bütün görkemiyle görülür. Bu bit kadar ülkenin hemen tüm dağları, Alpler'in ünlü zirveleri güneşli bir günde teker teker sayılabilir. Arkamda ise alçak, yuvarlak, ormanlık tepeleri ile Jura Dağları, göl kıyısına paralel uzanıyor. Buralarda İsviçre ile Fransa iç içedir; Leman kıyılarına sıralanmış küçük kentler gibi. Juralar'ın bir tepesi Fransa'ya, bir diğeri İsviçre'ye aittir. Geçtiğim sınırları saymazsam hangi ülkede olduğumu hep unuturum.

Dorukları her mevsim karlı, bulutlara gömülü Alpler ezici ve korkutucudur; gizemli sessizlikleri, ulaşılmazlıkları içinde çözülemeyen sırların bekçisi gibidir. Juralar ise daha alçakgönüllü, yakın, dostçadır. Tepelerinde kar eylül sonunda başlar, yavaş yavaş aşağılara inen beyazlıkla birlikte ormanlar da renk değiştirir; yeşil kırmızıya, sonra sarının ve kahverenginin olası bütün tonlarına, en sonunda da çam dışındaki ağaçların yapraklarını dökmesiyle hüzünlü, morumsu bir renge dönüşür. Doruklara en olmadık biçimlerde tutunan bulutlar, bazen huni, bazen

tepsi şeklinde örneğin, kasım başında aşağı iner ve bu iki dağ şeridi arasında sıkışıp kalmış kente en dayanılmaz armağanlarını getirir: SİS. Kasımda başlar ve şubat ortalarına dek gitmek bilmez; bir türlü doyuma ulaşamayan bir sevgili gibi Cenevre'yi her gün yeniden kucaklar, kollarının arasında sıkar, ıslak öpücüklere boğar. Kışın gökyüzü yoktur bu kentte. Soğuk, puslu havaya, insanın iliklerine işleyen neme, en önemlisi aylarca güneşi ve göğü görememenin yarattığı karamsarlığa dayanabilmek için çelik ruhlu bir İsviçreli olmak bile yetmez. Kış güneşinin güçsüz ısısını, bir günlüğüne de olsa sırtlarında isteyen şehir halkı, hafta sonları arabalarına atlar ve Juralar'a çıkar. Bulutun yeterince alçaldığı şanslı günlerden birinde tırmananlar, unutulmuş, güneşe daha yakın ve çok daha konuksever bir gezegene varır sanki. Hava ansızın ısınır, gökyüzü aydınlanır, unutulmuş Alpler yeniden belirir. Cenevre ve Leman Gölü, aşağılarda bir yerde sisin altında yok olup gitmiştir. Üzerine atlasan yere düşmeyecekmişsin duygusu verecek denli yoğun, nasıl olup da içinde nefes aldığına akıl erdiremediğin, sarı bir sütü andıran, dev gibi bir buluttur bu.

İki gündür yağan kar dün gece kesildi. Bu sabah gökyüzünde beliren mucizevi güneşle birlikte, şiddetli bir rüzgâr da sisi dağıtmaya başladı. Hava, İngiliz Parkı'nın girişinde durduğumda, boğazı andıran küçük tepecikleri ve Kız Kulesi'ne benzeyen feneri görmeme izin verecek kadar açıldı. Artık kendimi İstanbul'da düşleyebilirim. Cenevre'nin geniş, bakımlı caddelerini, hemen hepsi banka, şirket ya da otele dönüşmüş tarihi yapılarını, Rhône Irmağı'na sıralanmış küçük, beyaz köprülerini, tepeden şehri seyreden gösterişsiz katedralini, çevresinde kuğuların yüzdüğü Rousseau Adacığı'nı unutabilirsem. Bu çok zengin, düzenli, uluslararası kent, bu, bana bütünüyle yabancı kent, bana yabancı bir bayramı, Noel'i kutlamaya hazırlanıyor. Süslenmiş, ampullü ağaçlarla donatılmış caddeler, ilahiler söyleyen korolar, kukla gösterileri, dansçılar, palyaçolar ile dolu; mağaza-

lar tıklım tıklım; her yerde neşe, müzik, alkol ve para kokusu. Sokak köpekleri, dilencileri, ezan sesleri, Şehir Hatları vapurları olmayan, kaldırımlarına hiç kimsenin tükürmediği, otobüslerin hep tam zamanında geldiği, suçun ve yoksulluğun var olmadığı ya da ustaca hasır altı edildiği bu Orta Avrupa kentinde kendi geçmişimi arıyorum. Tek gerçek felaketimi çerçeveleyen, İstanbul'da yaşanmış o günü yeniden kurmaya çalışmak. Çünkü "21 Aralık 1990" hayatımın orta yerinde bir dehliz, bir tünel, bir kuyu. Geçmişime geri dönmenin tek yolu uçurumun üzerinden yeniden atlamak.

Sulu kar başlamıştı, Alpler'in karlarına kıyasla cılız ve uyduruktu; motorun kirli penceresinden tanelerin gri suya karışmasını izliyordum. Eski püskü, tahta sıralı, hurdalık bir teknedeydim, motorun gürültüsünden ve mazot kokusundan başım dönüyordu. Çok soğuktu içerisi. Duvarda, tentürdiyot ve oksijenli sudan başka şey bulunmayan kırık dökük bir ecza dolabı asılıydı, onun hemen yanında da iç burkucu bir özenle hazırlanmış küçük bir bar vardı. Alkol konusunda kesinlikle incelmemiş bir zevk; rakıları, kanyakları, biraları, en ucuzundan ne varsa buraya yığılmıştı. Yanımda oturan genç kız, tıpkı benimki gibi küçük, kara kaplı bir defteri açmış okuyordu. Önce ders çalışan bir kurs öğrencisi olduğunu düşündüm ama deftere göz ucuyla baktığımda "Geçim Sıkıntısı Çekildiğinde Okunacak Dua" başlığını ve Latin harfleriyle yazılmış Arapça sözcükleri seçtim. İster istemez gülümsedim. Günün ilk ve son gülümsemesiydi bu.

Öğle saatlerinde Üsküdar ıssızdı. Sarı yağmurluklu birkaç balıkçı, sadece ithal uskumru bulunan tezgâhların berisinde üşüyerek bekleşiyordu. Balıklarla, aç ama gururlarına toz kondurmayan rıhtım kedilerinden başka hiç kimse ilgilenmiyordu. Salacak'a doğru yürümeye başladım. Sularda, kaldırımda, çevremde, her yerde karşıma çıkan hep hiçlikti. O cuma öğleden sonrasının resmini çizecek bir imge, bir renk, yaşadıklarıma yükleyebileceğim bir anlam, bir açıklama bulamıyordum. İnsan, fe-

laketleri, ölümleri, yıkımları uysallaştırmanın, gündelik hayatın dar duvarları arasına sıkıştırmanın bir yolunu hep bulur ama bu gene de onu kurtarmaz. Acı hep vardır, hep devam eder. İnsan kendisi olduğu ve kendisi olmaya katlanamadığı için belki de. Sürekli geçen, durdurulamayan zamanı doldurmak için.

Salacak burnuna giden rüzgârlı yolda defalarca birlikte yürümüştük. Ilık, kadifemsi yaz akşamlarında, Kız Kulesi'nin tam karşısındaki çay bahçesinde oturur, uzun sohbetlere dalardık. Hiç durmamacasına, sessizliğe katlanamazmış gibi saatlerce konuşurduk. On üç yıl boyunca söylenmiş on binlerce sözden hemen hepsi yitip gittiyse de, o tanımsız yakınlık duygusunun, aramızdaki çok özel, sadece iki kişiye açık iletişimin tadı hâlâ damağımda. İster Çin edebiyatından, ister köpeğin geciken aşılarından söz edelim; ister sert tartışmalara girip birbirimize oklar, mızraklar yağdıralım; ister dünyaya, düzene, kötülüğe ve bizi canı çektiği an bir fiskeyle un ufak edecek hayata karşı işbirliğine girelim, ruhlarımızın etle tırnak kadar ayrılmaz olduğunu bilirdim. Birbirimizi en gizli köşesine dek tanırdık, gözlerimiz diğerinin karanlığına çoktan alışmıştı. Üsküdar'ın eski, dar yokuşlarını, tarihi camilerini hep onunla keşfetmiştim. Mimar Sinan'ın küçük camisinin önünden hayranlık dolu bir suskunlukla geçerdik, ama bir keresinde, tam burada, nedenini çoktan unuttuğum bir kavga kopmuştu aramızda. Öylesine bağırıp çağırmıştı ki az kalsın birileri polis çağıracaktı.

Ne bu ıssız sahil yolu, ne bu tarihi semt, ne de Salacak'tan seyrettiğim İstanbul onunla ilgili elle tutulur bir anı veriyordu bana. Buralarda konuştuklarımız, düşündüklerimiz, yaşadıklarımız çoktan yok olmuş, denizin lağımlı sularına gömülmüştü. Yalnızca rüzgâr, burna yaklaştıkça giderek artan şiddetiyle yüzümü kamçılayan rüzgâr, belli belirsiz bir şeyler hatırlatıyor gibiydi. O da daha çok kendime, kendi kişisel geçmişime, bütünüyle bana ait bir şeydi. Hayatımın hep bir kaybetme korkusu ile dolu olduğunu şimdi anlıyordum. Nesnesi olmayan bu ezici kay-

betme duygusu, gerçek kayıplardan çok daha fazla acı vermişti çünkü neyi kaybettiğimi ya da neyi aradığımı bir türlü bilememiştim. Oysa artık içimdeki mutsuzluk ırmağını akıtabileceğim gerçek bir felaket bekliyordu beni. Şu an içimdeki yoğun, duru, keskin, anlatılamaz, dehşet verici, tanıdık, boyun eğmiş, kopkoyu, depderin acıyı dile getirmeye çalışmak bile, sözcüklerle gerçeklik arasındaki uçurumu gösteriyordu. Ben de bütün anlatıcılar gibi gerçeği ıskalıyordum.

Burna varınca durdum ve İstanbul'a sanki onu son kez görüyormuşum gibi, güzelliğini içime sindire sindire baktım. Salacak'tan seyrettiğim şehrin, o karlı kış akşamındaki gölge kadar silik siluetini, hiç unutulmayan bir şiirin dizeleri ya da bir ezgi gibi hep yanımda taşıyacağımı seziyordum. Bu çok eski, yitik şehirdeydi köklerim. "İstanbul, yorgun ve alımlı bir kadın," diye düşündüm, "onca hor kullanılmış olmasına karşın güzel kalmayı başarmış, kalbi yaralı bir yosma. Değerini hiç bilmeyen erkeklerle yatmış; güzelliğini, her defasında azar azar yitirerek sunmuş onlara ve hep bağışlamış. Kolayca ele geçirilen ama hiç ulaşılamayan mağrur, benzersiz bir kadın."

Bir taksi çeviriyorum.

"Çamlıca'ya!"

Orta yaşlı, memur tipli şoför nazlanıyor.

"Abi, yol kapalıdır şimdi. Çok kar var!"

"Kapalı değil, az önce geldim. Yollar bomboş, kar erimiş."

Yalan söylediğimi biliyor elbette. İç geçirerek bir sigara yakıyor, bir daha da benimle ilgilenmiyor. Kızdığı insanlarla, haksızlıklarla, onları yok sayarak baş ediyor olmalı. Altunizade'ye doğru hızla tırmanıyoruz, teypte arabesk bir kaset, yol gerçekten de açıkmış. Sokakları, dükkânları, trafik ışıklarını, durakları birbiri ardına geride bırakarak gidiyoruz. Sokaklar, sokaklar, sokaklar... Birleşiyor, ayrılıyor, başka sokaklara açılıyor, kıvrılıyor, gözden yitip gidiyorlar. Kavşaklar, dörtyol ağızları, çıkmaz sokaklar; kavuşmalar ve kopmalar... Gerçekte hiçbiri hiçbir yere varmıyor.

Bir sokaktan diğerine yitirilen hep zaman. O çok değerli, paha biçilmez mücevheri tüketmek için önümüze çıkana sarılıyoruz. Düşmanımız o. Sonsuzmuş gibi görünen gençliğim çoktan bitmişti; sonsuzmuş gibi görünen bir yaşam da biterken bir düşten ötekine harcadığım hep zamandı. Sıkı sıkı yapışabileceğim, bağlanabileceğim bir şeyler aramıştım sürekli. Yaşamı yaşamaya değer kılacak bir inanç, bir düşünce, bir insan olmalıydı bir yerlerde. Bir sokaktan diğerine, bir kitaptan ötekine, bir bakıştan bir başka bakışa hep bu acınası, saf, tehlikeli inançla koştum durdum. Dünyayı adım adım kat ettim, gözüme ilişen her deliğe, çukura, kovuğa ellerimi uzatıp karış karış aradım. Avuçlarımda bulduğum hep boşluktu, kader çizgilerimin arasındaki boşluk. Yaşamı bütünüyle ıskaladım. Mutsuzluğumun hiçbir ödülü, değeri, avuntusu olmadı. Yalnızlığımla yaşamayı hiç öğrenemedim.

Altunizade'den ötesi dev bir mezarlık; ölümün yeşil-beyaz kutsal topraklarından geçiyoruz. Eski İstanbul'un eski ölüleri... Beyaz mermerler, insanoğlunu, ölümün bir rengi olsaydı, bunun hiçliğin rengi siyah yerine, sonsuzluğun rengi beyaz olacağına inandırmaya uğraşıyor. Zamanın donuk, beyaz duvarlarında boş yere kendi yansımamızı arayıp duruyoruz. Şoför saygıyla teybi kapatıyor.

Buralarda bütün sokaklar, bütün hayatlar gibi mezarlığa çıkıyor. Bu da öylesine doğal ki!

Onunla ilk günlerimizde baş başa kalacak bir yerimiz olmadığından, sevişmek için mezarlıklara giderdik. Özellikle Aşiyan Mezarlığı büyülerdi onu, sonsuzluğun patikalarında kaybolmuş gibi, saatlerce bir oraya bir buraya yürür, taşların önünde derin düşüncelere dalardı. İnsan kemikleri toplayıp sakladığı bile olurdu. O zamanlar ölüm tılsımlı bir güçle çekerdi onu, ne de olsa Dostoyevski okuyan yeniyetme bir genç kızdı henüz. Yaşamının başyapıtını kuran bir sanatçı gibi kendi ölümünü, sadece onun hak edebileceği bir ölümü düşlerdi. Sonunda onu yarattı da.

Hastalığını öğrendiğinde yüzünde beliren yabansı gülümsemeyi hiç unutamayacağım. Antik Yunan'dan kalma üç bin yıllık bir heykel ansızın gözlerini açmış, çevresine bir an bakınmış ve gülümsemişti sanki. Doktorun odasından çıkmış, gri, soğuk, dezenfektan kokulu hastane koridorundaki tahta sıralardan birine çöküp kalmıştık. Uzunca bir süre gülümseyip durmuştu.

"Kendimi öyle kötü hissediyorum ki," demişti neden sonra, "canım sevişmek istiyor."

Onu tanıdığımda on yedi yaşındaydı. Hayatıma girdiği günü, çıktığı gün kadar acıyla anımsıyorum. Bir mayıs akşamı, Rumelihisarı'nda bir çay bahçesindeyim, yirmi dokuz yaşındayım. Üç masa ötemde tek başına oturan sarışın kızı fark ediyorum. Üzerinde eflatun bir deri ceket, kirli, buruş buruş lise üniformasının eteği sigara yanıklarıyla kaplı; sol eli sargılar içinde; uzun, gür, aslan yelesini andıran saçları yataktan yeni kalkmışçasına dağınık, lülelerinde akasyalar saklı. Yüzü, güzelliğinden çok ifadesiyle dikkatimi çekmişti, böylesine genç bir yüzün bu kadar öfkeli ve bıkkın olabileceğine inanamamıştım. Yüzmeyi derin sularda öğrenmişti kesinlikle. Çevresinde akıp giden hayata daha şimdiden sırt çevirmiş, tavır koymuş gibi bir hali vardı. Genellikle denize yönelmiş bakışları ilgisiz ama meraklıydı, hüzün ve kuşku doluydu. Bir ara ayağa kalkıyor, dudaklarının arasında yanmamış bir sigara, alelacele sağa sola bakınıyor. Aramızdaki iki masada çakmak bulunmasın diye dua ediyorum. Ve dualarım kabul oluyor, başıboş dolaşan kanarya, penceremden içeri giriyor. Dosdoğru bana geliyor ve on üç yıllık öyküyü başlatıyor.

"Ateşiniz var mı?"

Kendimi tutamamış, daha tanışmamızdan on dakika geçmeden, yüzünün bir kurdu andırdığını söyleyivermiştim. O da, kendisinden hoşlanan bütün erkeklerin nedense onu hep vahşi bir kediye, çoğunlukla da aslana benzettiği cevabını yapıştırmıştı. Ancak on yedi yaşındaki zeki bir kız çocuğunun verebileceği türden, hem saf, hem kurnaz, son derece sakınımsız ve atik bir

karşılıktı bu. Dolambaçlı yaklaşımlarımı, nazik manevralarımı, ince planlarımı bir anda tuzla buz etmişti. Neredeyse yarı yaşımda sayılırdı, ama ilk adımları atan, sözcüğün tam anlamıyla beni baştan çıkaran o olmuştu.

Gerçekten de onunla göz göze gelmek, gözlerinin soğuk, metalimsi gri rengi, bakışlarının keskinliği ve acımasızlığı, en çok da kaşları yüzünden bir kurtla karşılaşmaya benzerdi. Düz, kalın çizgiler halinde akarken, aniden karar değiştirmişçesine sert bir dönüşle yukarı doğru kıvrılan, gözlerinin çekikliğini vurgulayan koyu, gür kaşları vardı. En basit, sıradan şeylerden söz ederken bile gözlerinde tehlikeli, ölümcül bir ışık yanıp sönerdi. Ağzı hem davetkâr, hem masumdu; serseri, bilgiç ve utangaç bir gülümsemesi vardı. Yakınlığın olanaksızlığını ve olasılığını aynı anda belirten bir gülümseme. Sertliğinin, hırçınlığının ardına gizlenmiş ürkek yabaniliğini, şefkat gereksinimini hemen sezmiştim. Kırılganlığı öylesine saydamdı ki.

Yıllar geçip de yaşam yüzünde ilk izlerini bırakmaya başlayınca, bu yabani ifade yavaş yavaş silindi, yerini anlayış, derinlik ve yaralanmış bir sevecenlik aldı. Bir tek gözleri yırtıcılığını, kurt gözlerinin sonsuz hüznünü koruyordu. Hastalığıyla beraber onu da yitirdi.

Onu ilk gördüğüm gün sargılar içindeki sol elinin ciddi derecede yanmış olduğunu sonradan öğrendim. On yedinci yaş gününde, fişe takılı olup olmadığına bakmaksızın, fizik laboratuvarındaki sıcak havyayı tutmuştu. Nedensiz, amaçsız, hiç düşünmeden öylesine dokunuvermişti. Parmakları birkaç yüz derecedeki demire yapışıp kalınca bile aldırmadığını, umursamadığını, sanki başkasının başından geçen bir olayı seyrediyormuş gibi öylece durup kaldığını anlatmıştı. Tam benden beklenecek bir yüzeysellikle, bunu bilinçaltındaki kendini öldürme içgüdüsü diye sınıflandırıp bir köşeye koymuştum. Oysa o sargılı el, onunla nesneler, onunla dünya arasındaki savaşın bir simgesiydi. Nesnelerle de, gerçek hayatla da bir türlü baş edemezdi;

pencereleri, kapıları, konserve kutularını açmayı başaramaz, tuvaletlerde kilitli kalır, ikide bir ekmek bıçağıyla parmaklarını keserdi. Elleri çocuk dizleri gibi her zaman yara bere doluydu; hatta izlerini sergilemekten ancak bir teşhircinin duyabileceği çok özel, yasak bir zevk alırdı. Kim bilir, belki de kendini daha gizemli kılmak istiyordu. Yıllar sonra da hastalığını aynı acı dolu gururla taşımış, benimsemişti. Bir keresinde bana, on üç-on dört yaşlarındayken yüzünde bir bıçak izi, sayı dövmesi ya da damga bulunmasını istediğini itiraf etmişti. Zaman zaman gerçekten de bulunduğuna inanırmış.

Altunizade ile Çamlıca arasında bir yerlerdeydik. Yol tıkanmıştı. İkide bir duruyor, her seferinde dakikalarca, yerimizden kımıldamadan kalıyorduk. Şoför sinirlendiğini itiraf etmişti. Zamanını ölçüsüzce harcayan vurdumduymaz yolcusuna dikiz aynasından öfkeli bakışlar yolluyordu. Trafik sıkışıklıklarından birinde şöyle yazmışım:

"Bir insanı gerçekten sevmek, onun tuhaflıklarını, hiç kimsenin, kendisinin bile benimseyemediği, hatta fark etmediği huylarını sevmektir. İnsanların en esaslı yönleri uyumsuzluklarında saklıdır çünkü.

Onu neden bırakamadığımı defalarca sormuştum kendime, aşk biterken bu tür soruları pek sık sorarız ya zaten. Elbette yanıtım yoktu ama yüzlerce olası karşılığım vardı. Kendine ve dünyaya karşı aldırışsızlığını severdim en çok, sorumsuzluğunu, dik başlılığını, hiçbir yere ait olmayışını... Yasadışı ve yasak olan her şeyden büyülenirdi ama kitapçıdan kitap aşırırken korkudan beti benzi atardı. Bir dergide fotoğrafını gördüğü, Bolivya'daki Küçük Alpamayo Dağı'na tırmanmayı düşlerken, Kaçkarlar gezimizi yıllarca ertelemişti. Üşengeçti, oburdu, ukalaydı; hiçbir işte dikiş tutturamazdı. Yaz yağmuru gibi en olmadık yerde ve zamanda bastıran suskunluğunu severdim, ansızın bir yaprak gibi kendi içine kapanıverişini, kendine özgü deyişlerini, vahşi kahkahalarını, hep açık veren, beceriksiz yalanlarını... Çocukların ya-

nında açıklanamaz bir tedirginlik duyduğu ve kötü bir anne olacağına inandığı için hiç doğurmamıştı ama köpeğine tutkuyla bağlıydı. En gizemli saplantısı bana da bulaştırdığı Kızılderililer ve Güney Amerika'ydı sanırım. Ölüm tehlikesinden cinsel olarak uyarılır, silahtan hoşlanırdı. En basit mekanik, teknik, bürokratik işlemi yalnız başına beceremez, bankadan para çekmek için yardımımı ister, doğup büyüdüğü mahallede yolları şaşırırdı. Ona ne kadar öğretmeye çalıştımsa da, ağaçları, çiçekleri, kuşları, yıldızları tanımayı bir türlü beceremezdi. 'Bence iki tür ağaç var,' derdi, 'çam ve çam olmayan.' İnsanları, yüzleri, sokakları, telefon numaralarını hep birbirine karıştırırdı. Kısacası, bu dünyada başka bir gezegenden gelen bir konuk gibi kendi hayatına bile çok fazla aldırmadan yaşardı. Böyle bir kadındı işte."

Havasız, sıcak arabada, şoförün tuttuğu sigarayı içiyor, müziğe dayanmaya çalışıyordum. Arabanın her durup kalkışında, kalem sayfada yabancı izler bırakıyordu. Hayır, bir kadına âşık olmak bir insanı sevmekle aynı şey değildir. Ben kış denizleri gibi fırtınalarla dolu gözleri olan bir kadına âşıktım. Bedenini, bütün kıvrımları, fazlalıkları, yumuşaklıkları ve zevk olasılıkları ile baştan aşağı tanıdığım bedenini seviyordum. Erkeksi yürüyüşünü (dünyaya karşı açtığı umutsuz savaş, sert ve uzun adımlarında yankılanırdı; bir kovboy gibi kalçalarını hiç oynatmadan, sakınımlı ve kararlı yürürdü), ince, uzun, beceriksiz parmaklarını, sıska omuzlarını, saçını at kuyruğu yaptığında ortaya çıkan utangaç boynunu, ensesinde saydığım küçük kemiklerin her birini teker teker seviyordum. Doğal, utanmasız sıkılmasız cinselliğini, bol konuşmalı, gürültülü patırtılı, şakalarla, kahkahalarla dolu sevişmelerimizi... Seksi aşırı ciddiye alan, dünyanın en önemli işini yapıyormuşçasına kendini kaptıran kadınlardan değildi. Bedenini hayranlıkla izlemez, bir erkek aracılığıyla aslında kendisiyle sevişmezdi. Onun için yemek içmek kadar sıradan, doğal bir eylemdi bu. Daha ateşli, çekici, baştan çıkarıcı kadınlar tanı-

mıştım elbette, küçük kaçamaklarımda genellikle daha fazla zevk duyardım ama kesinlikle başka hiçbir kadınla sevişmekten aynı keyfi alamazdım.

Kan ter içinde, soluk soluğa yanıma uzanıyor, sigara paketini ararken, "Gene abarttık biraz galiba," diyor (sırf bu yüzden abartı sözcüğü yıllar yılı benim için bir cinsel uyarıcıydı), daha şimdiden sabah kahvaltısında ne yiyeceğini kurmaya başlamış...

Herhangi bir kavşakta, trafik ışıklarının hemen altındaydık. Bir anlığına başımı defterimden kaldırdım, dışarıya bakmak için her nedense o ânı ve yeri seçmiştim, çok eski ve tanıdık bir kâbus, sanki sadece benim görmem için gerçekleşti. Gözlerimi kapamamdan önceki tek saniyede, yolun karşı tarafındaki minibüsü ve sağ ön tekerleğin altında kalmış kedi yavrusunu gördüm. Öylesine feci ezilmişti ki artık rengi bile anlaşılmıyordu. Hâlâ sağdı, direniyordu. Üzerine tünemiş, kendisinden sonsuzca büyük, garip canavara karşı, biricik silahı patileriyle var gücüyle savaşıyor, dev tekerleği biteviye tırmalıyordu. Tonlarca ağırlığa karşı dört küçük pati; ölümü durdurmaya çalışan, durdurabileceğine içtenlikle inanmış, sonuna dek teslim olmayan kedi patileri... Şoför de fark ediyor herhalde, minibüsü geriye alıyor ama tekerlek kediyi de peşi sıra sürüklüyor, hayvan kurtulacağına daha da kötü parçalanıyor ama arka ayakları hâlâ gerçeküstü bir güçle savaşıyor. Daha fazla bakamıyorum. KEŞKE ÇABUCAK ÖLSE!

Parmak uçlarında yürüyerek, sessizce, habersizce yaklaşmış, soğuk, çelikten parmaklarıyla şöyle bir dokunarak, beni aşk düşleri gördüğüm uykumdan uyandırmıştı işte.

Gözlerimin önünde yaşama tecavüz etmişti. O an dersimi almıştım ve bir daha hiç unutmayacaktım. Hayatımın bütün mutluluk kaynakları, aşk, sanat, müzik, şiir, dağlar, ne varsa hepsi birden, ölümün darbeleriyle, bir daha toparlanmamak üzere parçalanıyordu. İnce, siyah bir tülün bir hançerle delik deşik edilişi gibi. Benliğimin temelleri artık yıkılıyordu.

Yazmaya başladım. Dehşet içinde titreyerek kalemime sarılmıştım. Ruhundaki yıkımı biraz olsun denetleyebilmek, geciktirebilmek için ne yapabilir ki insan? Sarhoş olabilir, sevişebilir, ağlayabilir, yazabilir.

"Dünyanın ucuna dek yürürsem varacağım yer onun odası, çünkü gelecekte de geçmişte de saklı olan hiçliktir, hangi yöne gidersek gidelim karşımızda belirir.

Evrenin bir noktasında durur ve o tuhaf, heykel gülümsemesiyle, delici, kurt bakışlarıyla bizi seyreder ölüm. 'Haydi, devam edin, gürültülü küçük oyunlarınıza, istediğiniz kadar çırpının, bağırıp çağırın, sevişin, yaratın, yıkın; istediğiniz kadar beni unutmaya çalışın ama ben buradayım ve bekliyorum,' der. Efsanelerin anlattığı, ama herkesin, sadece kendisi için yeni baştan kurduğu bir ülkesi vardır onun. Gökyüzüne dikkatlice bakan gözlerin seçebildiği şu yağmur bulutçuğu belki de. Şansın, rasgeleliğin, acımasızlığın hüküm sürdüğü bu gizli diyara beni şu an götürecek hiçbir şey yok, ne bir geçit, ne bir kapı, ne de bir bilet."

Büyük Çamlıca'dayım. Orman beyaz, durgun, sessiz. Hafif bir rüzgâr, dalların üzerinden incecik beyaz tozlar savuruyor. Her adım atışımda çizmelerimin altında çatırdayan karların dışında hiçbir şey duymuyorum. Gün bitmek üzere, gökyüzü kurşuni, şehrin üzerine ağır ağır çöken kül rengindeki sis yüzünden hava daha da erken kararıyor. İstanbul'un ünlü siluetinden sadece solgun bir gölge kalmış geriye; artık yorgun ve alımlı bir kadından çok, oto tamirhanelerinde ömür tüketen, soluk benizli, veremli bir çocuğu andırıyor. Çevremi saran boğucu ışıksızlığın, içimdeki durgun acıya kusursuz bir fon oluşturduğunu düşünüyorum. Aslında şu anki ruhsal durumuma kıyasla, bir hastanenin yoğun bakım odası bile bir pagan ayini kadar renkli.

Koyu, yoğun, elle tutulur sessizlik zamanın durmuş olduğu yanılgısını uyandırıyor. Hiç kıpırdamıyor, bir mumya gibi dimdik, kaskatı, hareketsiz dikiliyorum. Tek duyduğum bitmez tükenmez bir inatla devam eden soluğum. Gölgesiz topraklara

vardım sonunda. Derin bir soluk alıyor, veriyor ve bir daha almıyorum, dayanabildiğim kadar dayanıyorum; son nefesimi vermiş gibi, öylece, havasız duruyorum. Ölümün beceriksiz bir taklidi, anlık bir simulasyonu yaptığım. "Anne, ölmek ne demek?" diye sormuştu, otuz yedi yıl önce bir çocuk. O günden beri hâlâ yasak sarayın aşılmaz duvarlarını seyrediyorum. Ölüm ise hep sessiz, hiçbir şey söylemiyor, kendine ait bir dili yok. Bu kadın göğüslerini andıran iki tepenin ortasında, kötü döşenmiş bir apartman dairesinde, otuz yaşındaki bir kadın, hiç doğurmadığı bebeğin yerine bir ölüm büyütüyor ve tamamlanmamış bir hayatın yerine onu bırakıyor. İkimiz de, hayatın ve ölümün kesin olarak birleştikleri ve derhal koptukları o tek, benzersiz âna yaklaşıyorduk. Aslında ikimiz de hiç yaşamamıştık. O hep mutsuz bir kız çocuğuydu, bense en başından beri yaşlı bir adam. Soğuğa daha fazla dayanamayınca restore edilmiş Osmanlı kahvesine girdim. Lambalar henüz yakılmamıştı; içerisi masaların üzerindeki mumların titrek alevleri ve pencerelerden sızan ölgün akşam ışığıyla aydınlanıyordu. On dokuzuncu yüzyıl Osmanlı giysilerine bürünmüş garsonlar, yarı karanlıkta hayaletler gibi usulca dolanıyordu. Belli belirsiz duyulan, çok ağır tempolu klasik Türk müziği bütün sesleri yutuyor, buradaki her şeyi dingin, gerçekdışı, huzur verici kılıyordu. Ortadaki uzun sehpaya, gümüş tepsiler içinde, kimsenin el sürmediği tatlılar, börekler, meyveler dizilmişti; şerbet ve küf kokusu sinmişti boydan boya. Bu ağır, loş, tarihi hava bir tabut kapağı gibi ansızın üzerime kapandı. Buradan bir daha hiç çıkamayacakmışım gibi bir duyguya kapıldım. Kendimi biraz güvenceye alabilmek için genç bir çiftin oturduğu masanın tam karşısına sığındım. İnsanlara gereksinmem vardı. Birbirlerine şefkatten çok yarı gizli bir cinsel çekimle sokulan acemi nişanlılardı komşularım; biraz sahte bulduğum gülümseyişlerine beklentilerin sinsi gölgesi sinmişti. Genç kızın uzun, beyaz yüzüne vuran mum ışığı, onu zarif bir ölüye benzetiyordu. Sigara paketine uzandığında sol elinde

sadece üç parmağı olduğunu fark ettim. Bana Kızılderilileri çağrıştıran da buydu herhalde, yoksa o tarihi Türk kahvesinde oturmuş salep içerken, Kızılderililerle özdeşleşmem için hiçbir akılcı neden yoktu. Dakota kabilesinin kadınları, sevdikleri ölünce parmaklarını keser.

Defterin kırmızı bir mum lekesi taşıyan sayfasına yazdığım, şu anda ne gerçek anlamlarını ne de yazılış nedenlerini çözebildiğim cümleler:

"İnsan anlatacak bir şeyi kalmayınca susmalıdır. Apaçiler, öykülerinin gizli tutulmasını isterken, yok oluşun sırrını da çözmüşlerdi. Amerika'yı talan eden beyazlar, o toprakların gerçek sahipleri ile birlikte sonsuzluğun sırrını da gömdüler. Omaha'lar, Ute'ler, Kansa'lar, Illinois'ler, Ottawa'lar, Dakot'lar, Cheyenne'ler, arkalarında sadece lanet olası eyalet ve şehir adları bırakıp, bir daha dönmemecesine gittiler. 'Cheyenne Sonbaharı'nda, silahsız, atsız, yanlarında çocukları ve okları, peşlerinde Amerikan süvarileriyle topçuları, ülkenin yarısını kat eden üç yüz Cheyenne, mağaralarda intihar etti. Meksika ordusu, vadilerini kuşatıp ateşe verince, Apaçiler kendi çocuklarını boğazladılar çünkü bir Apaçi ateşten sürünerek geçebilirdi ama bir çocuk asla. Altın mezarlarına gömülen İnkalarla bir cennet yitirildi, gitti. Artık toplama kamplarını, gaz odalarını, cezaevlerini kanıksadık; canlı yayından izlediğimiz bombardımanlardaki çocuk ölümleri eşliğinde akşam yemeğimizi yiyoruz. Belki de iskeletlerin bedenlerine, canlıların kutsal yaşam suyuna, ölü ya da diri hepimizin, anne rahminin güvenliğine dek kayıp geçmişine kavuştuğu yer, And Dağları'nda gizlenmiş, tılsımlı bir mağaradır."

Her sözcükle çılgınlığım giderek büyüyor, benden bağımsızlaşıyor, denetimden çıkıyordu. Kâğıdı parçalarcasına, bir cinayet işlercesine yazıyordum. Oysa artık yazı korumuyordu beni delilikten, ölümden, kendimden. Şu eften püften anlatıcı konumundan uzaklaşmalı, sahneye çıkıp oyundaki gerçek rolümü üstlenmeliydim. Çantamın dipsiz bir köşesinden tahta saplı,

keskin Çekoslovak çakımı çıkardım. Onun tehdit dolu varlığını biraz olsun meşrulaştırmak için karımın veda mektubunu yanına koydum. O anda zarfı açamayacağımı biliyordum; bıçak ayrılık cümlelerinden çok daha yakındı bana. Soğuktu, keskindi, işini iyi bilirdi; kişisellikten ve duygusallıktan uzaktı. Parmaklarımı doğramak gibi bir niyetim olmadığını, Kızılderilileri sadece filmlerde gördüğümü, değil bir parmağı koparıp atmak, bir sivilceyi sıkacak kararlılıktan yoksun olduğumu düşünerek yüksek sesle güldüm. Parmaksız kız bana doğru döndü, göz göze geldik. Yarı karanlıkta, uykulu gözlerinin dehşetle açıldığını gördüm. O anda bıçak elime gömülmüştü. Sınırsız bir güç, bana ait olmayan bir kudret, bıçağı küçük parmakla avucun birleştiği ekleme saplamıştı. Koyu kırmızı, coşkulu bir kan yarayı çabucak dolduruyor, bir ırmak gibi yatağından taşıyor, bileğimde ve masada ince şeritler halinde izler bırakarak halıya damlıyordu; ama parmak, darbeden hiç etkilenmemişçesine sağlam, kımıltısız yerinde duruyordu. Canım yanmıyordu. Bıçak, beşiğine kavuşmuş bir bebek kadar rahattı etin içinde. Çılgınlık ülkemin sınırlarına varmıştım işte; bu derin ama önemsiz kesik, bu coşkulu kan, deliliğimin varıp varabileceği son noktaydı. Masadan fırladım. Benliğimdeki bir kukla, bıçağı çıkarmış, yarayı bir peçeteyle sarmış, mektubu da unutmadan çantamı toplamış, hesap için para bırakmış... Gerçek benliğim ise ormanın derinliklerine doğru kaçıyor, dövüle dövüle çıldırtılmış bir at gibi, dinginsiz, dörtnala koşuyor, koşuyor, koşuyordu.

Taksi! Taksi!

Uzun seferime böyle çıktım işte. Uçurumların üzerinde daireler çizerek avlanan bir kartal gibi, Çamlıca'nın, evimin çevresinde dönüp durduğum, İstanbul'un bu gözden ırak diyarını semt semt, sokak sokak keşfettiğim yolculuk böyle başladı. Benlik ile dış dünyanın, geçmiş ile geleceğin, ölümle hayatın ince, keskin, kaygan ve kesinlikle düşsel sınırında yapılan bir yolculuktu bu; bir kaçış, bütün gerçek kaçışlar gibi bir kendinden ka-

çıştı. Bütün gerçek yolculuklar gibi dönüşsüzdü de. Lanetlenmişti, kutsanmıştı. Bir sürgündü.

Taksiyle Kısıklı'ya iniyorum. Artık bir köydeyim. Buralarda lokanta, kafe, çay bahçesi gibisinden oturacak doğru dürüst bir yer bulmak olanaksızdır. Sadece mahalle erkeklerinin girebildiği iki köy kahvesi, bir pastane, sıra sıra bakkal ve manavlar, tuvalet büyüklüğünde, boş vitrinli Karadeniz Pide Salonu meydanı kaplar. Küçük Çamlıca Korusu'nun girişinde bir lokanta vardır. Ümraniye mafyası gelir gider buraya, geceleri kadın pazarlanır. Geçen yıl bir şarkıcıyı vurdular.

Koruya girmiyorum. Karlı ormanın beni yeniden bataklıklara çekmesinden korkuyorum. Küçük Çamlıca'da öyle çok ortak anımız var ki! Yola devam ediyoruz, boş sokaklarda uçarcasına gidiyoruz. Şoför çılgınca bir hızla sürüyor, önümüze tek tük çıkan minibüsleri, otobüsleri hep solluyor, her defasında da acı acı korna çalıyor. Sanki o da bir şeylerden kaçıyor gibi. Genç, sinirli biri; ince, siyah, bakımlı bir bıyığı ve siyah deri ceketi var. Kırgın bakışlı. Hiç konuşmuyoruz ama aramızda erkek erkeğe denilen türden sıkı bir dostluk kendiliğinden kurulmuş. Arabadaki elektrik yüklü bulutların, korkunç gerilimin o da farkında, teybe bir kaset koyuyor. Gene arabesk ama en azından müzik zevki biraz daha gelişmiş. Çamlar ve beyazlık geride kalıyor.

Dev çınarın orası Bulgurlu. Yol artık tek yönlü ve dardır, mevsimine göre ya çamurlu ya da tozludur, geceleri zifiri karanlık hüküm sürer. Geniş otlaklar, bağlar, meyve bahçeleri burada başlar, Acıbadem'e doğru uzanır. Yazları arabanın açık camından içeri tezek kokusu girer; traktörlere, ağaçlara bağlanmış atlara, kurbanlık koyun sürülerine rastlanır. Tuhafiyeciler, raflarındaki kalitesiz malları "veresiye vermeyen," kesinlikle içki satmayan bakkallar, oto tamircileri, Ümraniye'den dönüş yolundaki küçük mezarlık için taş hazırlayan mermerciler bulunur. Bulgurlu, adını hak edercesine taşradır. Bu mahalledeki her şey dar,

yoksul, incelmemiş bir yaşam içindir, sürekli çalışmayla, baskıyla, duyumsuzluklarla harcanan bir sözde-yaşama adanmıştır.

Devam, son hızla yola devam! Evimin önünden geçiyor, durmuyoruz. Bir beyazlığın içinde yitip gider gibiyiz ve bu gidişte bir parça iç huzuru buluyorum. Artık yalnızca giderek, sürekli, hiç durmadan, dönüşü düşünmeden giderek dayanabiliyorum. Daha da hızlı sürüyor şoför.

Onunla yaşamak bir cehennemdi. Kendi ayakları üzerinde durmayı bir türlü beceremez, varlığının yükünü hep başkalarına taşıtırdı. Akıllara durgunluk verecek derecede dağınık, tembel ve pasaklıydı. Evin gündelik halini, üst üste yığılmış bulaşıkları, salona, sehpalara yayılmış kirli bardakları, dertop edilmiş yığınlar halinde sağa sola saçılmış giysileri, çorapları, iç çamaşırlarını, kilolarca dergi-gazete-kâğıt tomarı arasından çıkan taşlaşmış ekmek somunlarını, yağlı saçlarla dolu saç fırçalarını, evin dört yanına sinmiş sigara kokusunu, köpeğin bazen iki gün boyunca temizlenmeyen pisliklerini düşündükçe içimde hâlâ öfke ve tiksinti uyanıyordu. "Yuvayı dişi kuş yapar" özdeyişine sığınanlardan değildim ama ataerkil Türk erkeği olma korkumun alabildiğine sömürülmesine de karşıydım. Ev işleri, evliliğimizin dokuz yılı boyunca kişilik çatışmalarının, inatlaşmaların, toprak kapma savaşımının en sıcak cephesi olmuştu ve aslında bizi epeyce oyalamıştı. Bir iş yolculuğundan, habersizce, bir gün erken dönmüştüm. Gece saat on sularıydı, açtım, yorgundum, üstelik üşütmüştüm. Evi tek kelimeyle mide bulandırıcı bir durumda buldum, kokudan içeri adım atılmıyordu. Salondaki avizenin (evet, avizenin!) üzerinde bile kirli tabaklar vardı. Ağzına dek dolup taşmış küllükler, boş bira şişeleri ortalığa yayılmıştı. Mutfak lavabosunda iyi temizlenmemiş kusmuk izlerine rastladım. O ortalıklarda yoktu. Buzdolabını açtım, çürümeye başlamış bir yarım elma ve kuru soğandan başka şey göremedim. Bakkal kapanmıştı, zaten evden çıkamayacak denli bitkindim. Ateşim yükseliyordu. Saatlerce onu bekledim, aç açına, ateşin yol açtığı

eziyetli yarı uyku halinde, gözlerim tavana dikili yatıyordum, öfkem iyice bileniyordu. Gece yarısı olunca içimi belki de bu gece hiç dönmeyeceği endişesi kapladı, çektiğim işkencelere bir de kıskançlık eklendi. Saat önce yarımı, sonra biri, bir buçuğu, en sonunda da ikiyi vurdu. İkiyi çeyrek geçe içeriye girdiğini duydum, daha kapıyı açışından ve anahtarı fırlatışından sarhoş olduğunu anlamıştım. Genellikle bir başladı mı ayakta duramaz hale gelene dek içmeyi sürdürürdü zaten. Kendine dönük yıkıcılığını en açık biçimde meyhanelerde gözlemlerdim. "Sadece benim için bir küçük votka ve limon suyu lütfen," diyerek açılışı yapar, garsonları bile şaşırtırdı. Giderek neşelenerek, zekâsı keskinleşerek, konuşması berraklaşarak bir-iki saatte bitiriverirdi. Bir duble daha, sonra belki bir tane daha, sonra belki son bir tane daha... Artık susar, hüzünlenir, kabuğuna çekilirdi. Birdenbire yürüyemez, başını dik tutamaz durumda olduğunu fark ediverirdik. Yerinden kaldırmak, kusturmak, eve taşımak da benim omuzlarıma binerdi elbette. "Hayat bu kadar hüzünlüyken insan sarhoş olmalı," derdi. Bıkıp usanmadan, en az on yıl boyunca, her sarhoş oluşunda bu cümleyi tekrarladı.

İçeriden gelen seslerden, eşyalara çarpa çarpa kanepeye varmaya çalıştığını anladım, sızacak bir köşe arıyordu. Bir şeyler döküldü, saçıldı, kırıldı. Yataktan fırladım.

"Neredeydin bu saate kadar? Ne bu halin?"

Yanıt vermedi. Beni gördüğüne şaşırmamış gibiydi, ne suçluluk vardı yüzünde, ne de hoşnutluk ya da sevince benzer bir şey. Anlamsız, boş bakışlarla bakıyordu bana, sanki yeni tanıştığı ve kanının pek kaynamadığı biri vardı karşısında. Kolaylıkla akla uygun bir açıklama getirebilir, herhangi bir yanıtla beni yatıştırabilirdi. Yapmadı işte, hiç istifini bozmadan beni süzmeye devam etti. Sorularımı yineledim.

"Cehennemin dibindeydim," dedi mahalle kızı edasıyla.

Kendimi daha fazla tutamadım, onu incitmek, kırmak, yok etmek, ne pahasına olursa olsun dersini vermek istiyordum.

"Ağzını topla orospu!"

Bu son sözcüğü özellikle seçmiştim. Onu ne kadar hırpalayacağını, çocukluğunun zulüm ve şiddet dolu anılarını çağrıştıracağını iyi biliyordum. Ansızın göğsüme çarpan, ağır porselen vazonun acısıyla soluğum kesildi. Delirmişti, bir anda, tek bir sözcükle tamamen çıldırmıştı. Karanlıklardan fırlamış, o an her nasılsa eline geçirdiği bir bira şişesiyle üzerime yürüyordu. Kendisini vurmuş avcıya saldırmaya hazırlanan yaralı bir kaplan gibi bakıyordu; hiçbir şey onu durduramaz, korkutamazdı artık. Vahşi bir hayvandı üstüme atılan, bir kadın değil. Öylesine derinlerden, çok eskilerden gelen yanardağ öfkesi, benim eften püften kızgınlığımı bir anda ezip geçmişti. Bütün gücümü onu kollarımın arasında tutabilmek için harcıyordum; ufak tefek bedeninden umulmayacak şiddette darbeler, tekmeler, dirsekler yağdırıyor, var gücüyle benden kurtulmaya, bu hengâmede fırlayıp gitmiş bira şişesini yeniden ele geçirmeye uğraşıyordu. Bütün kasları gerili yay gibi titriyordu, çarpılmış ağzından sövgüler, hakaretler, tehditler yağıyordu. Onunkinden üstün ama zararsız fiziksel gücüm, avutucu sözlerim, özürlerim sayesinde sonunda sakinleşti. Yavaş yavaş gevşedi, çırpınışları hıçkırıkların sarsıntısına dönüştü. Tek söz etmeden, kollarımda uzun uzun ağladı.

"Dünya bu kadar hüzünlüyken insan sarhoş olmalı." İkimiz de hiç yaşamamıştık, o hep uyumsuz, mutsuz bir kız çocuğuydu, bense en başından beri yaşlı bir adam.

Ümraniye... Bütünüyle gri, griden başka bir rengi olamayacak bir semt. Yeni İstanbul bu işte. Çirkin, iç bunaltıcı binalar, gecekondu-apartman kırmaları göz alabildiğince, çorak bir ova gibi uzanıyor. Sokaklar dar ve çamurlu, yollarda lağımlar akıyor. Sadece camiler, bu çok yeni, özenle yapılmış yeşil-beyaz tapınaklarımız, bir parça estetik düzey tutturmayı başarıyor. Yarısı Tanrı'ya, yarısı insana ait bir semt burası, her adım başında bir cami, yaşamsız insanlara sonsuzluk vaat ediyor.

Cuma akşamüstü, işten henüz çıkmış, zorlukla kazanılmış iki

günlük özgürlüklerine kavuşmuş, yorgun argın kalabalıklar alelacele alışveriş yapmaya, eve dönmeye, yemeğe yetişmeye çalışıyor. Dükkânlar, otobüsler, duraklar tamamen dolu. Paltosu olmadığından, kış ayazında yün hırkasıyla dolaşan orta yaşlı bir kadın, elindeki pazar filesini çamura düşürüyor; Kuran kursundan çıkan başörtülü, uzun pardösülü genç kızlar utangaç gülümseyişleriyle karşıdan karşıya geçiyor; üstü başı toz toprak içinde bir çocuk, topal bir sokak köpeğine taş atıyor; elleri coplu dört polis, ekip otosuna dayadıkları iki adamın üstünü arıyor, sonra da ellerini kelepçeliyor. Bir peygamber kadar masum olsalar da en az pazartesi sabahına dek karakoldalar. Yorgun, yaşam yorgunu, tükenmiş bu insanlar, ama ölüme de aldırmıyorlar. Çamurların içinde debelenerek kendilerine biraz daha yaşam alanı açıyorlar.

Sokakları çamur ve kan kokan Ümraniye... Her sabah yeniden başlayan açlığa karşı verilen savaşın kokusu, ucuza satılan emeğin, patlak lağım borularının, yoksulluğun kokusu... Pazardan dönen yıpranmış ev kadınlarının, babalarından yedikleri dayaklarla gözleri morarmış genç kızların ucuz parfüm kokusu... Yaralı, ürkek, dost canlısı sokak köpeklerinin, ayakkabılarının altı delik çocukların, elleri coplu polislerin kokusu... Minibüs egzozu, yanık lastik, soğan, tamirhane, simit, gülsuyu, çürük meyve, çöplük, alet edevat, kaporta, yağ kokusu... Havasız kapıcı dairelerinin ve gazyağı sobalı atölyelerin, küfür, aşağılanma ve koşuşturma dolu bir yaşamın kokusu...

Benim içimde taşıdığım İstanbul'da, Pera, Haliç, Ayasofya kadar Ümraniye de var. Beyoğlu'ndaki sinemalar ve sahaflar, Balıkpazarı, Boğaz, Ortaköy'deki, Salacak'taki yaz akşamları nasıl hep benimleyse, bu aralık gecesi Ümraniye girişinde, polisin götürdüğü iki yoksul adam da hep benimle kalacak. Tünel'den Karaköy'e yürüdüğüm yokuşlar, Galata Kulesi'nin gölgesine sığınmış çay bahçesi, Pierre Loti'den seyrettiğim Haliç ve mezarlıklar, Büyükada'daki aileden kalma ahşap yalı, Yıldız Parkı'nda-

ki ilk öpüşmem, boğucu yaz öğleden sonralarında nargileyle demli çay içtiğim Beyazıt'taki serin avlu... İlk gençlik anıları; ilk aşkın, ilk sarhoşluğun, ilk sevişmenin anıları... Bir de minibüs altında kalan, akşama dek ufalanarak asfalta karışacak yavru kedinin bedeni, çöplükler, babalarından feci dayaklar yemiş kızlar ve gözleri hüzünle dolu, topal sokak köpekleri... Bu kana doymuş topraklar da hep içimde olacak.

Bir taksi, bir başka taksi daha. Bir semt, bir başka semt daha. Sokaklar, yokuşlar, kavşaklar, mahalleler... Hiç durmadan gidiyorum. Zamanın damla damla akışıyla ancak böyle baş edebiliyorum. Oysa kum saati hep yaşamdan alıp ölüme akıtıyor kumlarını. Ben durursam, belki bu akış da durabilir; ama o zaman acı, ruhumda patlayarak benliğimi parçalayabilir. Çirkinlikleri, İstanbul'un, karanlığın peçesinin bile gizleyemediği kirli, çiçek bozuğu yüzünü seyretmekten zevk alıyorum. Zevk değil aslında bu, bir tür huzur, yatışma, sözcüklere dökemediğim bir düşüncenin onayı. Belki de yaşamın hiç de güzel bir öykü olmadığını kanıtlamaya çalışıyorum. Yaşam korkunçluklarla, iğrençliklerle doluysa eğer, yaşamaya değmiyorsa, ölümü daha kolay kabullenebiliriz, değil mi? Alçakça, sinsice bir barış antlaşması imzalamaktayım.

O sabah, evden çıkmadan önce, her günkü gönülsüz ayinimi yinelemiş, yatak odasının önünde bir an durup onu seyretmiştim. Serum şişeleri, en az yüz kutu ilaç, havlular, leğenlerle dolu bu havasız hasta odası tiksinti uyandırıyordu bende. Ter, idrar, çürüme kokusunu, ölmekte olan kanserli bir bedenin yaydığı bütün o tanımsız kokuları kaldıramıyordum. Neredeyse üç haftadır içeriye adımımı atmamıştım. Sabah güneşi kapalı panjurların arasından süzülüp odaya bir parça gün ışığı taşımaya uğraşıyordu, ama geceden kalma karanlık, çok uzun sürmüş bir bekleyişin zifiri karanlığı, ışığı bir kara delik gibi yutuyor, yok ediyordu. Yarı baygın, yarı uykudaydı; korkuluğa dönüşmüş bedeni kalın yorganların, kazakların altında gözden yitmişti. Pen-

cereye sırtını dönmüştü, sabah güneşi rahatsız ediyordu onu besbelli. Başına ince ince yağan bir ışın demeti, bir tutam kalmış, cansız, hiç ağarmamış saçlarında son oyunlarını oynuyordu. Bir zamanlar, sarının ve kahverenginin bütün tonları ırmaklar gibi birbirine karışırdı sonbahar ormanlarına benzeyen saçlarında. Tanınmayacak denli şişmiş yüzünü seyrettim, hiçbir ifade, kişiliğine ait bir iz bulamadım. Sadece korkunç bedensel acıların, ıstırabın, umutsuzluğun anonim maskesi kalmıştı geriye. Bir an hafifçe kıpırdandı, öksürdü, sol elini yorgandan dışarı çıkardı. Elleri bile öylesine kurumuştu ki kedi patilerine benzemişti. Uzun, cılız, titrek parmaklar yatağın üzerinde bir şeyler aradı, usulcacık dokunuşlarla ortalığı kolaçan etti ve sonra bir yardım çağrısı gibi ansızın güçten kesilerek yığılıp kaldı. İçime doğmuştu, köpeğini arıyordu.

Bu onu son görüşüm oldu. Cenaze dışında...

Mektubu açtım. Üsküdar'la Ümraniye arasında herhangi bir yerde, herhangi bir taksideydim, teypte gene arabesk bir kaset vardı. Şoförden lambayı yakmasını, müziği kısmasını rica ettim. Sigaramı söndürdüm. Zarfı yırttım ve mavi çizgili dosya kâğıdına sıralanmış, sadece benim okuyabileceğim çapraşıklıktaki el yazısının kan kırmızı harfleri üzerime mızraklar gibi saldırdı:

"Ölümün çorak dağından aşağılara bakıyorum, güneş batmak üzere ve günbatımı vadiyi gerçekte olduğundan daha derin ve güzel gösteriyor. İşte sana hayatı bir Kızılderili gibi anlatmaya çalıştım. Bıyık altından gülüp, şu halde bile edebiyat yaptığımı düşünüyorsundur mutlaka ama şimdi en son katlanabileceğim şey gerçeklik.

Sana ölmenin nasıl bir şey olduğunu anlatabilirdim belki ama anlatmayacağım. And Dağları'nı, Kızılderilileri, okyanusu hiçbir zaman göremeyeceğimi, Çamlıca Korusu'na bile bir kez daha gidemeyeceğimi bilmek korkunç bir acıyla kaplıyor içimi ve

hayatta daha neler var! Gidilmemiş yerlerin, okunmamış kitapların, yerine getirilmemiş sözlerin, dilimin ucunda takılıp kalmış cümlelerin pişmanlığını yaşıyorum en çok. Ona güvenli bir uzaklıktayken ölüm beni büyülerdi; oysa hiç de yazarların ve peygamberlerin bize söyledikleri gibi gizemli, kutsal, yüce değilmiş. Bir geçit olduğuna da inanmıyorum.

Bir keresinde, beş-altı yaşlarındayken bahçede bir kedi ölüsü bulduğunu ve onun boşluğa takılıp kalmış, donuk gözbebeklerinde ölümün yansımasını gördüğünü söylemiştin. Annene koşmuştun, değil mi? Oysa elinden tutup seni ölüm ülkesine götüren anne ne yazık ki benim. Bu da bizim tek çocuğumuz. Hayatın, bundan böyle cesedimi, kaderin sana acımasızca, haksızca verdiği bu yükü taşıyacak. Benim anım, köpeklerin bir köşede saklayıp arada bir dişledikleri, parçalamaya uğraştıkları kemikler gibi olacak belleğin için. Bunu değiştirebilecek gücüm olsaydı, inan değiştirirdim. İkimizden birini kurtarma şansım olsaydı, inan seni kurtarırdım. Belki de gerçek bir Kızılderili gibi atımı dağlara sürmeli ve gözden uzak bir mağarada tek başıma ölmeliydim.

Gene de, her şeye rağmen, hayatı, o 'olağanüstü güzellikteki şarkıyı' dinlemeyi öğren, ta ruhunda duyana dek.

Son cümlem hayata değin olmalı. Hayat sigaradan çekilen ilk nefes gibi bir şey. Yazabileceğim en iyi şey bu sanırım. Son cümleyi yazamayacağım.

F.Y.

Not: Beni yalnız bırakma lütfen. Ne kadar zor olursa olsun, son âna dek yanımda kalman için yalvarıyorum. Bu bir son dilek. Hepiniz haftalardır beni ölümümle baş başa bırakıp kendi bencil kaçışlarınıza sığındınız. Annem banyoya kapanıp sürekli ağlıyor, babam elleri kolları ilaçlar, bisküvilerle dolu gelip on dakikada kaçıyor, doktor acıma dolu bakışlarla beni süzüp duruyor. Quito bile bir köşeye sinmiş, yemeden içmeden kesilmiş. Sense or-

taklıklarda yoksun. Bir kere daha konuşmalıyız, sadece havadan sudan bile olsa, son bir kere daha konuşmalıyız."

Hatırlamıyorum, mektubu okuduktan sonra ne hissettiğimi, ne düşündüğümü hiç ama hiç hatırlamıyorum. Canlı canlı gövdesini kestiği hayvanın hâlâ atan kalbiyle burun buruna gelen bir biyolog gibiydim – olmalıydım. Dehşet, pişmanlık, suçluluk ve acının nice sıfatı içinde tir tir titriyordum. Bu gururlu kadın, daha önceleri bir kez daha yalvarmıştı bana ve ben onu ikidir reddediyordum. Gene yazmışım, son defa, ama yazdığımı bile hatırlamıyorum.

"*O bir taş, bense kısa ömürlü, parlak bir ışığım. Kara ırmağın sularına kaplıp giden o, bense kayaların arasından süzülüp giden bir kartalım. Gecenin içinden sıyrılıp kaçan bir bulut. Issız kumsallarda bir ateş, çok uzaklardaki bir orman yangını. İnsanlığın acı kuyusunda küçücük bir kedi gözü yansımasıyım.*"

Yazamıyordum, söylemek istediğim çok şey var gibiydi ama artık beni dile getirebilecek herhangi bir sözcük kalmamıştı. Kendime ait bir dilim yoktu, konuşursam yokluğun diliyle konuşacaktım. Anlamsız hecelerden, seslerden oluşan bir çağlayan gırtlağımdan taşmak üzereydi; bağırmak, ağlamak, tepinmek, küfretmek, geceye yumruklar sallamak, kusmak istiyordum. Bir daha hiç yazamadım.

Sitenin girişinde taksiden indiğimde hava bütünüyle kararmış, bulutlu, yıldızsız, ürkütücü bir gece başlamıştı. Sokak lambaları her zamanki gibi yanmıyordu ama karlardan yansıyan ışık yolumu yeterince aydınlatıyordu. Korkak, süngüsü düşmüş adımlarla ağır ağır eve doğru yürüyordum. Kaçacak yerim kalmamıştı artık, doğmakta olan bebeği kucaklamak zorundaydım.

Birdenbire parlak, soğuk bir ay, cansız bulutların arasından sıyrıldı, anlamlı bir gülümseme gibi gecede donup kaldı. Umulmadık, mucizevi bir yanmaydı bu, başka bir evrenden gelen bir

haberci. O anda dünyanın bana bir şeyler iletmeye çalıştığını sezinledim. Anlamlarını tam olarak çözemediğim işaretlerle çevriliydim. Ölümün giderek yakınlaşan yıldırımlarıyla nesneler birer ruh kazanmış, biçimlerin özü ortaya çıkmıştı. Dünya gerçek derinliğini bulmuştu sonunda. O sonsuz, zaman dışı anda, benliğimdeki bir varlık, belki de çok eskilerden, ilk insandan beri yaşayan bir ruh, bilmeceyi çözdü. O ölmüştü.

Ansızın, kıpırtısız duran küçük bedenler karanlığın içinde cisimleniverdi. Bir an dehşete düştüm, sadece cücelerin katıldığı korkunç bir ayinle karşılaştığım duygusuna kapıldım. Bizim sitenin çocuklarıydı bunlar, kuytu bir apartman girişine toplanmış, çocukların çok önemli bir sırrı paylaşırken yaptıkları gibi birbirlerine iyice sokulmuş, kenetlenmişlerdi. Yarım daire şeklinde dizilmişler, ortalarında duran bir şeyi dikkatle, büyülenmişcesine izliyorlardı. Merakla yaklaştım. Erkekten çok kadını andıran, buluğa ermemiş, ince, etkileyici bir ses, biteviye anlamsız sözcükler yineleyip duruyordu. Bir dua olmalıydı bu. İpnotize olmuş dinleyicilerin arasına katıldım, dua kesildi, sahibini seçemediğim titrek ses bir tek sözcük söyledi.

"Ölüyor!"

Ortalarında totem çubuğu gibi duranın ne olduğunu ancak diz çöktüğümde görebildim. Sıska, hastalıklı bir köpek yavrusu, bir karton kutu içinde can çekişmekteydi. Ancak iki avucum büyüklüğündeydi, kaburga kemikleri derisine yapışmıştı, sevimli siyah burnu her solukta iri iri açılıyordu. Gözleri açık ama bakışsızdı. Bedeni sürekli titriyor, düzensiz aralıklarla gelen şiddetli kasılmalarla aniden sarsılıyor, kıvranıyor, sonra hemen yatışır gibi oluyordu. Vücudun ıstırabına rağmen yüzünde belli belirsiz bir huzur vardı sanki. Acısı bitiyor olmalıydı.

"Onu kurtaracak bir dua biliyor," dedi içlerinden biri, dua okuyanı göstererek.

Hiçbir şey söylemedim. Verecek yanıtım yoktu. Ölüme böylesine yaklaşmak, gerçekdışı bir umut ve dayanışmayla... Belki

de onu sadece çocuklar yenebilirdi, yaşlı adamlar değil. Gri bakışlı kurtla göz göze geliyorduk artık.

Yoluma devam ettim, her adımda sendeleyerek, sürüklenircesine, parçalanırcasına evime doğru yürüyordum. Öldürücü bir suçlulukla dolmuştum. Onu kurtarmak için yapabileceğim bir şey vardı sanki ve ben yapmamıştım. Sanki onu yeterince sevseydim ölmeyecekti. Sanki onu ben öldürmüştüm. Doğruydu bu elbette, onu her gün, her dakika sessiz cinayetlerimle öldürmüştüm. Kabalığım, bencilliğim, duyarsızlığım, yalancılığım, korkaklığımla ona art arda can alıcı darbeler vurmuştum. Ama hepimiz her gün birilerini öldürmüyor muyduk? O da beni aynı şekilde öldürmemiş miydi? Tek suçlu ben miydim koskoca evrende? Ay, bir cinayetin tek tanığı, her şeyi bilen bir yargıç gibi ıssız gecede beni izliyordu.

Başımı kaldırdım, bizim dairenin bütün ışıkları yanıyordu, perdeler sıkı sıkıya kapatılmıştı. Pencerelerden sızan sarı ışık, beni hem çağırıyor, hem de dehşete düşürüyordu, cinsel bir suç gibi. Kapının önündeki arabalarda bir tuhaflık fark ettim, sanki olması gerekenden daha fazla sayıdaydılar. Babasının mavi Audi'sini, doktorun bu karda kışta bile tertemiz lacivert Renault'sunu ayırt ettim. Bizim evde de insanlar bir sırrı paylaşmak için toplanmışlardı.

Bir çığlık, tek bir çığlık, kısa, kurt ulumasını andıran, gecenin diplerinden kopup gelmiş bir çığlık aniden başladı, karanlığı bir an için yırtarak parçaladı, başladığı gibi ansızın bitti. Annesinin sesiydi bu. Bitmişti işte!

Bir çığlık, tek bir çığlık. Bir hayat böyle bitti işte. Öylesine saçma ki!

Geri dönüyor, yola çıkıyor, bir taksiye atlıyorum. "Bir şey mi oldu, abi?" diyor şoför. Hiç yanıt vermiyorum. Saygıyla teybi kapatıyor.

***

Bugün tam bir yıl doldu. Bir kış, bir ilkbahar, bir yaz, bir sonbahardır o yok ve onun göremeyeceği ikinci kışı bugün karşılıyorum. O kötü kokulu hasta odasından, önünde arabaların sıralandığı Çamlıca Korusu'na yakın apartmandan, sisler içindeki İstanbul'dan çok uzaklardayım. Avrupa'nın orta yerinde, en büyük gölünün kıyısında durmuş, en yüksek dağının içine gömülü olduğu buluta bakıyorum. Sıradağlar arasında soluksuz kalmış küçük kentin zorlukla alabileceği kadar acı gömdüm buraya. İlk günler, her şey, bütün görüntüler, bütün sesler, bütün kokular onu hatırlatıyordu bana. Mutlu uyandığım sabahlarda, rüyamda onu görmüş olduğumu bilirdim. Ama sonra gerçeklik derhal kalbime geri çöker, keskin bir acı, orman yangını gibi ruhumu sarar, en uzak köşelerine dek tutuştururdu. Öylesine yakıcı bir acı duyardım ki ağlayamazdım, her soluğumda içimden bir asit ırmağı akardı. Neyse ki zaman geçiyor, her soluk alıp verişimde de zaman geçti.

İstanbul'a son bir yıldır hiç gitmedim, bir daha dönüp dönmeyeceğimi bilmiyorum. Geri dönmek zorunda olmadıkça çekip gitmek hiç de zor değilmiş. Artık sürekli gidiyorum, kendimi de yanımda taşıyarak, içimdeki cesedi, ağır, kocamış, bozkıra dönüşmüş yüreğimi yüklenerek dolanıp duruyorum. Dünya acımasız bir avcı gibi izimi sürüyor.

O dehşetle kaçtığım odada biten hayatımın en güzel yılları değil, ta kendisiymiş. Geçen yıl, 21 Aralık'ta bir mumyaya dönüşmüşüm. Bir zamanlar sıcaklığını çok iyi tanıdığım, şimdilik toprak altındaki bedenden daha önce çürümüşüm. O, şu anda bile benden daha canlı.

Karanlık gökyüzünü görünür kılan yıldızlar gibi, geçmişimin siyah fonunda, yaşamımın çizgilerini çizen onun sevgisi. Aslında belki hiç yaşanmamış bir sevginin anısı geriye kalan tek yıldız fakat şafak eninde sonunda sökecek. Güneş doğduğunda silinecek son yıldızı korumak için geceyi olabildiğince uzatmalı mıyım? Yoksa sonsuza dek mi yitirdim? Bir kadını? Bir şehri? Geçmişimi?

Elimde anılar var elbette. Hiç geri dönemeyeceğim geçmiş ülkesinin uzak, tuhaf, geveze konukları... Gerçeğin gölgeleri onlar yalnızca ama gerçek hiçbir şeye yetmiyor. Zamanın fırça darbeleriyle hep yeniden biçimleniyor resimler, renkleniyor, canlanıyor, soluklaşıyor, üçüncü bir boyut kazanıyor; imgeler gerçeklikten bir uzaklaşıyor, bir yakınlaşıyor, ansızın örtüşüp sonra hemen kopuyor.

İşte bir anı daha. Onun imgesi. Geçmişe uzanan dar, tahta köprüm.

Gene bir akşamüstü, eve erken dönmüşüm. Hastalığının ilerlemeye başladığı günler; keyifsiz ve suskun, haftalardır evden çıkmıyor. Bizim daireden gelen aşırı yüksek müzik sesini daha asansörde fark ediyorum. Peru yerlilerinin, And Dağları'nın müziği bu, İnkalardan geriye kalmış hüzünlü ve coşkulu ezgiler, büyüleyici panflütler, Çamlıca'daki küçük apartmanda gerçekdışı bir hava yaratıyor. Bir hırsız gibi sessizce içeri giriyorum. Orada, salonda, sehpanın çevresinde dönerek tek başına dans ediyor. Omuzlarında bir panço var, Arizona'dan aldığı Zuni kabilesine ait gerçek Kızılderili kolyesi -en değerli eşyası- boynunda, saçlarına Apaçileri andıran bir bant takmış. Aslında bu, Maorilerin turistler için ürettiği on sentlik, sahte, deforme olmuş bir bant, ama önemi olmasa gerek. Çıkık elmacıkkemikli, geniş yüzü iyice ortaya çıkmış, bu giysilerle gerçekten de Kızılderiliye benzemiş. Çıplak ayakları sert vuruşlarla ritim tutuyor, keskin dönüşlerinde pelerini savruluyor, duruşu dimdik, gururlu. Aynı bir Kızılderili savaşçısı gibi. Müziğe kendini kaptırmış, ritimle olağanüstü bir uyum içinde. Dünyayı hiç umursamıyor artık, ancak kendi benliğinden bütünüyle sıyrılmış bir insanın olabileceği kadar özgür. Benimle beraberken hiç olmadığı kadar da mutlu. Ansızın bir Kızılderili çığlığı atıyor: "AİİAİAİ." Öylesine vahşi, içten ve gerçek ki çığlığı, tüylerim diken diken oluyor. Kapıya doğru döndüğünde lambanın çiğ ışığı yüzüne vuruyor, gözlerinin ağlamaktan şişmiş, şakaklarının bir Apaçi savaşçısı gi-

bi siyah paralel çizgilerle boyanmış olduğunu görüyorum. Utanıyorum, orada durup onun en mahrem, kişisel, kutsal törenini seyrettiğim için yerin dibine geçiyorum ama kıpırdayamıyorum da. Büyülenmişim.

Sonunda sis dağıldı ve Mont Blanc masifi, bütün çıplaklığıyla karşımda belirdi, geceliğini sıyırıp atan utangaç bir kadın gibi. Nedenini bilmiyorum ama en çok dağlar hatırlatıyor onu bana. Dorukların bilge suskunluğunda onun ruhunu buluyorum sanki. Dağlar, öylesine yakın ve öylesine uzak, öylesine anlaşılır ve öylesine ulaşılmaz, anlamını belli belirsiz sezdiğim bir şiir mırıldanıyor bugün. Kayıp bir dildeki kayıp dizeler bunlar, ama fısıldadıkları sırrı çözüyor, yaşlı gözlerle gülümsüyorum onlara. Gelecek yıl 21 Aralık'ta Maçi Piçu'da olacağım, İnkaların yitik kentinde Andlar'ın hayalet flütlerini dinleyeceğim. Çoktan unutulmuş bir Kızılderili ağıdını onun için yeniden yaratacak, yaz güneşi altında tek başıma ağlayacağım. Bir geçmişi yeniden, bir defa daha bulacağım.

Dünya okurlarınca "geleceğe kalacak elli yazar" arasında sayılan Aslı Erdoğan'ın ilk öykü kitabı: Mucizevi Mandarin. Yalnızca Türkçe'de değil çevrildiği yabancı dillerde de aynı ilgiyi uyandırmış bir kitap. Hoyratlığın karşısındaki ince ve güçlü bir direnç...

ISBN 975-289-310-4

9 789752 893108

www.everestyayinlari.com